

E-ISSN : 2149-6544

DOI : 10.26809/joa

JOURNAL OF AWARENESS

International Peer-Reviewed and Open Access Electronic Journal
Uluslararası Hakemli ve Açık Erişimli Elektronik Dergi

ratingacademy.com.tr/ojs

Volume / Cilt : 4

Year / Yıl : 2019

Issue / Sayı : 4

JOURNAL OF AWARENESS

E-ISSN: 2149-6544

International Peer-Reviewed and Open Access Electronic Journal
Uluslararası Hakemli ve Açık Erişimli Elektronik Dergi

Volume / Cilt: 4
Issue / Sayı: 4
October / Ekim 2019

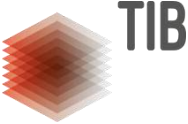

Web: <https://ratingacademy.com.tr/journals/index.php/JoA>

E-mail: joa@ratingacademy.com.tr ; journals@ratingacademy.com.tr

Address: Sarıcaeli Köyü ÇOMÜ Sarıcaeli Yerleşkesi No: 276 D-I, Merkez-Çanakkale / TÜRKİYE

ABSTRACTING & INDEXING

	CEEOL (Central And Eastern European Online Library)			OPAC Plus
	Infobase Index			(DRJI) Directory of Research Journals Indexing
	(BASE) Bielefeld Academic Search Engine			<i>World Wide Science</i>
	Google Scholar			(TIB) German National Library of Science and Technology
	ASOS Index			Scilit
	AcademicKeys			Scipio.ro
	I2OR			OAJI
	Scientific World Index			Cite Factor
	(PBN) Polish Scholarly Bibliography			Journal Factor
	Cosmos Impact Factor			ScopeMed: Directory of Medical Articles

	Research Bible		Digital Object Identifier System
	Scholarsteer		CrossRef
	Root_Index		Budapest Open Access Initiative
	PKP Index		DIIF
	Journal Index		OCLC WorldCat
	Scientific Indexing Services (SIS)		German Journal Database (ZDB): Zeitschriftendatenbank
	ISIFI		Turkish Journal Park Academic
	(ISRA) International Society for Research Activity		Electronic Journals Library
	<i>Society of Economics and Development</i>		The Library of Congress
	<i>Harvard Library HOLLIS</i>		(ESJI) Eurasian Scientific Journal Index

JOURNAL OF AWARENESS

ABOUT THE JOURNAL / DERGİ HAKKINDA

Journal of Awareness

(E-ISSN 2149-6544) is an international refereed journal which started to be published in 2016. The journal aims to include works in such scientific branches as; Anthropology, Public Administration, History, Geography, Theology, Philosophy, Folklore, Psychology, Sociology, International Relations, Architecture, Archeology, Art History, Literature, Linguistics, Communication Sciences, Law

....
In this framework, high quality theoretical and applied articles are going to be published. The views and works of academicians, researchers and professionals working in all fields of humanities are brought together. The articles in the journal is published 4 times a year; WINTER (January), SPRING (April), Summer (July), AUTUMN (October). Journal of Arts is a free of charge, electronic and open access journal. The DOI (Doi Prefix: 10.31566/joa) number is assigned to all the articles published in the Journal.

Papers are wellcomed both in **English** and **Turkish**.

Manuscripts are sent to online Manuscript Submission System. Send your manuscript to the editor at <https://www.ratingacademy.com.tr/ojs/index.php/joa/about/submissions> or joa@ratingacademy.com.tr

For any additional information, please contact with the editors at joa@ratingacademy.com.tr

Journal of Awareness

(E-ISSN 2149-6544) 2016'da yayın hayatına başlayan uluslararası hakemli ve süreli bir dergidir. Dergi, Antropoloji, Kamu Yönetimi, Tarih, Coğrafya, İlahiyat, Felsefe, Halk Bilimi (Folklör), Psikoloji, Sosyoloji, Uluslararası İlişkiler, Mimarlık, Sanat Tarihi, Arkeoloji, Dilbilim, İletişim Bilimleri, Edebiyat ve Hukuk gibi bilim dallarındaki özgün, derleme ve çeviri içerikli bilimsel araştırmalar ile uygulama, araştırma, inceleme çalışmalarına yer vermektedir. Bu çerçevede, yüksek kalitede teorik ve uygulamalı makalelere yer verilmektedir. Beşeri bilimler alanında çalışan sanatçılar, akademisyenler, araştırmacılar ve profesyonellerin görüş ve çalışmaları bir araya getirilmektedir. Dergideki makaleler; KIŞ (Ocak), BAHAR (Nisan), YAZ (Temmuz) ve GÜZ (Ekim) dönemleri olmak üzere yılda dört kez yayımlanmaktadır. Journal of Arts, ücretsiz-açık erişimli elektronik bir dergidir. Dergide yayımlanan tüm makalelere DOI numarası (Doi Prefix: 10.31566/joa) atanmaktadır.

Derginin yayın dili **Türkçe** ve **İngilizce**'dir.

Yazılar, Makale Takip Sistemi üzerinden elektronik ortamda gönderilmektedir.

Makalelerinizi,

<https://www.ratingacademy.com.tr/ojs/index.php/joa/about/submissions>

adresinden online olarak yükleyebilir ya da joa@ratingacademy.com.tr adresine yollayabilirsiniz.

Ayrıntılı bilgi için:

joa@ratingacademy.com.tr adresine mail atabilirsiniz.

JOURNAL OF AWARENESS

OWNER / SAHİBİ

Rating Academy Ar-Ge, Yazılım, Danışmanlık, Yayıncılık, Eğitim ve Organizasyon Ltd. Şti.

EDITORS / EDITÖRLER

Prof. Dr. Rauf YILDIZ, *İstanbul Kültür University, TURKEY, (Chief Editor)*

Prof. Dr. Turgay BERKSOY, *Marmara University/TURKEY (Co-Editor)*

Assit. Prof. Dr. Ahmet KAYAN, *Harran University, TURKEY (Co-Editor)*

v

WEB EDITOR / WEB EDITÖRÜ

Lecturer **Cumali YAŞAR**, *Çanakkale Onsekiz Mart University/TURKEY*

CONTACT / İLETİŞİM:

Sarıcaeli Köyü ÇOMÜ Sarıcaeli Yerleşkesi No: 276 D-I, Çanakkale / TÜRKİYE

Gsm : +90 555 477 00 66

E-mail : joa@ratingacademy.com.tr ; journals@ratingacademy.com.tr

Web: <https://ratingacademy.com.tr/journals/index.php/JoA>

EDITORIAL BOARD / EDITORYAL KURUL

- Adrian RUNCEANU**, Constantin Brancusi University from Targu Jiu, Romania
Agnieszka SZPLIT, The Jan Kochanowski University, Poland
Andrea QUINTILIANI, Pegaso Telematin University, Italy
Andreas YUMARMA, President University, Indonesia
Araz ASLANLI, Azerbaijan State Economics Üniversitesi, Azerbaijan
Francisco Fernando Ribeiro RAMOS, Coimbra Business School, Portugal
Goran PERIC, Business School of Applied Studies, Serbia
Hasan KAPLAN, Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Helena SANTOS-RODRIGUES, Instituto Politécnico de Viana do Castelo, Portugal
Irvan TRANG, Sam Ratulangi University, Indonesia
Lyudmila ZINCHENKO, Bauman Moscow State Technical University, Russian Federation
Mahmaod Ibrahim AL-RAWAD, Al Hussein Bin Talal University, Jordan
Mario J. PINHEIRO, Universidade de Lisboa- UL, Portugal
Michal CHMIELECKI, Clark University, United States
Mumtaz Hussain SHAH, University of Peshawar, Pakistan
Octavio REYES, Universidad Virtual del Estado de Guanajuato (UVEG), Mexico
Olayinka Idowu KAREEM, Philipps University of Marburg, Germany
Özge UYSAL SAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey
Paola FERRETTI, Dipartimento di Economia e Management University of Pisa, Italy
Sameh AJLOUNI, Yarmouk University, Jordan
Slobodan Rajko ČEROVIĆ, Singidunum University, Serbia
Tuba KORKMAZ, Çanakkale Onsekiz Mart University, Turkey

JOURNAL OF AWARENESS

REFEREES IN THIS ISSUE / BU SAYININ HAKEMLERİ

Özge UYSAL ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Senay GÜNGÖR, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, TURKEY

Aysen ŞİMŞEK KANDEMİR, Kocaeli University, TURKEY

Gulsen CEKEROL, Anadolu University, TURKEY

Meltem İRTEŞ GÜLŞEN, Anadolu University, Turkey

Halide OKUMUŞ ŞEN, Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY

Banu DAVUN, Nevşehir Hacı Bektaş Veli University TURKEY

Aziz Cumhur KOCALAR, Niğde Ömer Halis Demir, University TURKEY

Senol ÇELİK, Bingöl University, Turkey

PUBLICATION POLICIES

1. All manuscripts proposed to the *JoA* should not be previously published or submitted for publication elsewhere. The studies or their summaries which were presented in a conference or published can be accepted if it is stated in the manuscript before. Besides that if the study is supported by an institution or produced from a thesis, this must be footnoted on the title. If the studies were wanted to be revoked by any reason, it is needed to apply to the admin with a letter. Publication committee considers that the authors will keep the rules as editorial principles and author guidelines.
2. *The manuscripts sent to JoA are controled with "iThenticate" screening program in terms of having plagiarism.* If there is no plagiarism, they are sent to referees. But if there is a plagiarism, these manuscripts are sent back to writers without sending referee.
3. Publication Committee entitled to reject the manuscripts if not conformable with the conditions concerning the ortography and grammar or return back to the authors for correction or reform them. All manuscripts submitted to *JoA* are sent to at least **two referees** after the initial review of the editorial board with respect to formatting and content. After having positive feedbacks from both of the referees, the manuscripts are published. In case of having one positive and one negative feedback from the different referees, the manuscript is sent to a **third referee**. The reviewers are not apprised of the authors' names or institutions in the submitted manuscript; and authors are not told the identity of the referees.
4. Manuscripts are sent to online Manuscript Submission System and Information about the referee process for your manuscripts is given through Online Manuscript Submission System. Reviews can also be seen through this system from the following link " <https://ratingacademy.com.tr/journals/index.php/JoA/user/register> "
5. Manuscripts are wellcomed both in **Turkish** and **English**. Turkish manuscripts are required English title and abstract.
6. The author's name, surname, title, instution, phone number and e-mail adress must be added.
7. Copyright (printed or electronic) of the manuscripts are belong to *JoA*.
8. **No copyright payment.**
9. The responsibility of the idea exists in the published articles belongs to the authors
10. No article processing charges

YAYIN İLKELERİ

1. Dergide yayınlanmak üzere gönderilen yazıların daha önce **başka bir yerde yayınlanmamış olması veya yayınlanmak üzere gönderilmemiş olması** gerekir. Daha önce **konferanslarda sunulmuş ve özeti yayınlanmış çalışmalar**, bu durum belirtilmek üzere kabul edilebilir. Ayrıca, çalışma **bir kurum tarafından destek görmüşse veya tezden üretilmişse** çalışmanın başlığına verilecek dipnotla bu durumun belirtilmesi gerekir. Yayın için gönderilmiş çalışmalarını herhangi bir nedenle dergiden çekmek isteyenlerin bir yazı ile dergi yönetimine başvurmaları gerekir. Yayın kurulu, gönderilmiş yazılarda makale sahiplerinin bu koşullara uymayı kabul ettiklerini varsayar.
2. *Journal of Awareness*'e sunulan makaleler, başka bir çalışmadan kısmen ya da tamamen kopyalanmamış (plagiarizm) olup olmadıkları "iThenticate" tarama programı ile kontrol edildikten sonra hakemlere yollanır. Plagiarizm tespit edilen makaleler hakeme yollanmadan yazara iade edilir.
3. Yayın kurulu, yayın koşullarına uymayan yazıları yayınlamamak, düzeltmek üzere yazarına geri vermek, biçimce düzenlemek yetkisine sahiptir. Yayınlanmak üzere gönderilen yazılar, yayın kurulunun uygun gördüğü en az **iki hakem** tarafından değerlendirildikten sonra yayınlanması uygun görülürse dergide basılır. Bir hakemin olumlu diğer hakemin olumsuz görüş verdiği makaleler **üçüncü bir hakeme** gönderilir. Hakemlere gönderilecek yazılarda yazarın kimliği saklı tutulur.
4. Yazılar, Makale Takip Sistemi üzerinden elektronik ortamda gönderilmektedir. Bu sisteme Anasayfada yer alan "**Makale Gönder/Takip**" linkinden ulaşılabilir. Sözkonusu sisteme kayıt yapıp makale gönderildikten sonra hakem süreciyle ilgili gelişmeler ve hakem değerlendirme raporları yazarlar tarafından kolaylıkla takip edilebilir.
5. Derginin yayın dili **Türkçe ve İngilizce**'dir. Türkçe makalelerin İngilizce başlığı ve özeti bulunmalıdır. Türkçe makalelerin Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğü'ne ve Yeni Yazım Kılavuzu'na uygun olması gerekir.
6. Makale gönderen yazar; ad ve soyadını, akademik ünvanını, çalıştığı kurumu, telefon numarasını, elektronik posta adresini, varsa çalışmasını destekleyen kurumu belirtmelidir.
7. Yayınlanan her türlü çalışmanın yayın hakkı dergiye aittir.
8. Dergiye gönderilen yazılara **teelif hakkı ödenmez**.Yayınlanan makalelerin teelif hakkı Dergiye aittir.
9. Dergide yayınlanan yazılarda ileri sürülen görüşler yazarlarını bağlar. Yazıların bütün hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.
10. Makale İnceleme ücreti yok

ETHICAL GUIDELINES

Journal of Awareness (JoA) is committed to meeting and upholding standards of ethical behaviour at all stages of the publication process. It strictly follows the general ethical guidelines provided by the Committee on Publication Ethics (COPE), the Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA) and Cambridge Journals Ethical Standards and Procedures. Depending on these principles and general publication requirements, editors, peer reviewers, and authors must take the following responsibilities in accordance to professional ethic and norms. The proper and ethical process of publishing is dependent on fulfilling these responsibilities

The Responsibilities of Editor(s)

- ❖ The editor in chief and relevant editor(s) should acknowledge receipt of submitted manuscripts to the authors within ten days. The editor in chief and relevant editor(s) have responsibility in order to determine which of the submitted manuscripts could be published.
- ❖ Editors should adopt editorial policies that encourage maximum transparency, complete, impartial and honest reporting
- ❖ The submitted manuscripts will be controlled by the editor and the associate editor(s) in case of the plagiarism possibility. In this stage, the detected plagiarized manuscripts by the The editor in chief and relevant editor(s) will be rejected by the editor and associate editor(s). No way that the plagiarized manuscripts will be taken in the consideration process.
- ❖ The unpublished data and method in the submitted manuscripts should not be exploited/use by anyone in her/his study without the written permission of the author.
- ❖ The submitted manuscripts should be evaluated in accordance to the framework of solely intellectual norms in regardless of social, religious, cultural, economical background.
- ❖ The submitted manuscripts should not be disclosed no one other than the reviewer, the publisher, the editor assistants and the author(s) of such manuscripts by The editor in chief and relevant editor(s).
- ❖ When obtained interest struggle/conflict among the submitted manuscripts and other author(s) and/or institution, such submitted manuscripts should be recuse himself or herself from the review process.
- ❖ The final decision concerning the acceptance or rejection of the submitted manuscripts belongs to the editor in chief. This situation will be decided with reference to the originality and significance of the submitted manuscripts.
- ❖ The editor in chief should not oblige the authors to cite any articles or papers in the journal as the submitted manuscripts of the authors to be able to accept in the journal.

The Responsibilities of Reviewer(s)

- ❖ The reviewers have responsibility to the editor to inform the editor and the associate editors regarding the review process of the submitted manuscript in case the reviewers do not feel enough qualified in order to review the assigned manuscript of if they cannot complete the review process on time.

- ❖ The reviewers should complete her/his task in the respect to principle of secrecy. Reviewers should not share or discuss any data regarding the submitted study with no one except the editors.
- ❖ The reviewer should not disclose and share any data/content and opinions of the submitted manuscripts and should not use personal interest. Furthermore, the reviewers should not use any data of the unpublished paper.
- ❖ The criticism of the reviewers should be based on objective and scientific perspective and also the reviewers should avoid from personal criticism against the author(s). The reviewers are supposed to support her or his opinions by providing clear and tangible proofs.
- ❖ If the reviewers detect any similarities between the assigned manuscript and another published articles in the journal or in an another journal, they are supposed to notify the editor about this situation.
- ❖ The reviewers should not take any part in evaluation process of the submitted manuscripts with author(s) who have competition, cooperation or other kind of relations or links.
- ❖ Reviewers should conduct the work they agree to evaluate on time.

The Responsibilities of the Author(s)

- ❖ The author(s) should not send the same study manuscript to more than a/one journal simultaneously.
- ❖ The authors should gather the data relating the studies in the framework of principle of ethic. The publisher, the editor and the reviewer could demand the raw data from the author(s) which the study is based on.
- ❖ The studies which are sent to the journal should provide details and references/sources in an adequate level. Dishonesty and incorrect statements are unacceptable due to causing unethical principles.
- ❖ The submitted manuscripts should be original and the originality of the study should be ensured by the author(s). If others' papers and/or words are used in the context of the submitted manuscript, the reference should be provided in accordance to appropriate style. Also excerpts should be in an appropriate style in accordance to the writing rules of the journal and scientific ethics. The authorities are supposed to refer to other publications which effect the essence of their submitted studies.
- ❖ The authors are supposed to notify a conflict of interest, financial sources and foundations if any of them are supported their studies.
- ❖ All the person(s) who contributed to the submitted manuscript in the respect of design, interpretation or implementation should be written on the submitted manuscript. All participations contributed in essence, should be listed respectively. Also apart these persons should be added to the part of "Acknowledgement".
- ❖ If the author detects any flaw or error(s) in the context of the submitted manuscript, the author is responsible to urgently notify this situation to the editor or the publisher in behalf of collaboration in order to correct such error(s) or flaw(s).

YAYIN ETİK KURALLARI

Journal of Awareness (JoA), yayın sürecinin her aşamasında etik davranış standartlarını benimsemeyi ve bunları yerine getirmeyi taahhüt etmektedir. Yayın Etik Komitesi (Committee on Publication Ethics - COPE), Açık Erişim Akademik Yayıncılar Derneği (Open Access Scholarly Publishers Association - OASPA) ve Cambridge Journals Etik Standartları ve Prosedürleri tarafından sağlanan genel etik yönergelerine sıkı bir şekilde bağlıdır. Bu yönergelerde belirtilen ilkelere ve genel yayın şartlarına bağlı olarak, mesleki ve etik standartlara göre editörler, hakemler ve yazarlar aşağıdaki sorumlulukları almalıdır. Yayın sürecinin düzgün ve etiğe uygun şekilde işlenmesi bu sorumlulukların yerine getirilmesine bağlıdır.

Editörlerin Görevleri

- ❖ Baş editor ve ilgili editörler, dergiye yayınlanmak üzere gönderilen çalışmaların, 10 gün içinde, değerlendirmeye alınıp alınmadığını yazara bildirmelidir. Editör ve yardımcı/alan editörleri gönderilen çalışmaların hangilerinin yayınlanması gerektiğine karar vermekten sorumludur.
- ❖ Editörler dürüst, tarafsız, şeffaf ve bütünlük arz edici bir editorial politika izlemelidir.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmalar Baş editör veya ilgili editörler tarafından öncelikle intihal ihtimaline karşı kontrol edilmelidir. Bu aşamada intihal ihtimali olan çalışmalar, Baş editor ve ilgili editörler tarafından reddedilir.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmalarda yer alan yayınlanmamış yöntem ve bilgiler, yazarın açık yazılı izni olmaksızın hiçbir kimse tarafından kendi çalışması içinde kullanılmamalıdır.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmalar; yazarların sosyal, kültürel, ekonomik özellikleri ile dini inançları göz önüne alınmaksızın, sadece entelektüel değerleri çerçevesinde değerlendirilmelidir.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmalar, Baş editor ve ilgili editörler tarafından çalışmanın yazar(lar)ı, hakemleri, yardımcı/alan editörleri ve yayıncı dışında hiç kimseye ifşa edilmemelidir.
- ❖ Baş editor ve ilgili editörlerin dergiye gönderilen çalışmaların başka bir yazar ve/veya kurum ile çıkar çatışmasının olduğunu tespit etmesi halinde, çalışma yayın/değerlendirme sürecinden çekilmelidir.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmaların kabulü veya reddi ile ilgili son görüş baş editöre aittir. Editör çalışmanın özgünlüğü ve önemi gibi hususları dikkate alarak kararını vermelidir.
- ❖ Baş editör, dergiye gönderilen çalışmaların kabulü için yazarlara dergideki herhangi bir makaleye veya başka bir çalışmaya atıf yapması konusunda telkinde bulunmamalıdır.

Hakemlerin Görevleri

- ❖ Editör veya yardımcı editörler tarafından kendisine değerlendirme için gönderilen çalışmayı değerlendirme konusunda çalışma ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığını hisseden ya da ivedi bir değerlendirme yapamayacak durumda olan bir hakem, editörü bu durumdan haberdar ederek değerlendirme görevinden ayrılmalıdır.
- ❖ Hakemler, gizlilik ilkesine riayet ederek değerlendirmesini yapmalıdır. Editörler dışındaki kişilere çalışmalar gösterilmemeli ve başkalarıyla çalışma hakkında tartışma yapılmamalıdır.

- ❖ Hakemler, inceleme sürecinde elde etmiş olduğu ayrıcalıklı bilgi ve fikirleri gizli tutmalı ve kişisel çıkarı için kullanmamalıdır. Ayrıca hakemler, değerlendirmesini yaptığı ve henüz yayınlanmamış çalışmanın verilerinin herhangi bir parçasını kullanmamalıdır.
- ❖ Hakem eleştirileri nesnel olarak yapılmalıdır. Yazara karşı hiçbir kişisel eleştiri yöneltilmemelidir. Hakemler, fikirlerini açık biçimde destekleyen argümanlarla ifade etmelidir.
- ❖ Hakemler değerlendirilen çalışmanın daha önce yayınlanmış başka bir çalışma ile arasında esaslı bir benzerlik veya örtüşmeyi tespit etmeleri halinde, durumu editöre iletmelidirler.
- ❖ Hakemler, yazarı ile aralarında rekabet, işbirliği veya başka türlü ilişki veya bağlantılar bulunduğunu tespit ettiği çalışmaları değerlendirmemelidir.
- ❖ Hakemler çalışmaları kendilerine verilen süre içinde, zamanında değerlendirmelidir.

Yazarların Görevleri

- ❖ Yazar(lar), aynı çalışma metnini aynı anda birden fazla dergiye göndermemelidir.
- ❖ Yazarlar çalışmalarına ilişkin verileri etik ilkeler çerçevesinde toplamalıdır. Yayımcı, editör ve hakem, çalışmanın dayanağını oluşturan ham verileri yazar(lar)dan talep edebilir.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmalar, yeterli düzeyde kaynak bilgisi ve ayrıntı içermelidir. Hileli ve bilinçli yanlış ifadeler etik olmayan durumlara yol açacağından kabul edilemez.
- ❖ Yazarlar tarafından dergiye gönderilen çalışmalar özgün olmalı ve çalışmanın özgün olduğu garanti edilmelidir. Eğer gönderilen çalışmalarda başkalarının çalışmalarını ve/veya kelimeleri kullanılıyorsa uygun bir şekilde atıf yapılmalıdır. Ayrıca yapılacak alıntı da bilimsel etik ve dergi yazım kurallarına uygun olmalıdır. Yazarlar gönderdikleri çalışmalarının esasını etkileyen önceki yayınlara atıf yapmak zorundadır.
- ❖ Yazarlar gönderdikleri çalışmaları destekleyen kuruluşları, finansal kaynakları veya çıkar çatışmasını beyan etmekle yükümlüdür.
- ❖ Dergiye gönderilen çalışmanın tasarımına, uygulanmasına veya yorumuna katkı sağlayan her kişi, çalışmada belirtilmelidir. Önemli katkıda bulunan tüm katılımcılar ilk yazarı takiben listelenmelidir. Bunun dışındaki kişiler ise çalışmanın “Teşekkür(Acknowledgement)” kısmına ilave edilmelidir.
- ❖ Yazar, dergide yayınlanmış çalışması içerisinde önemli bir yanlışlık veya kusur tespit ederse, bu durumu acil olarak dergi editörüne veya yayıncıya bildirmek ve mevcut yanlışlığın veya kusurun düzeltilmesi için editörle işbirliği yapmak yükümlülüğündedir.

STYLE REQUIRMENTS

1. The text must be written **single spaced** by using standard Microsoft Office Word format. Margins should be 2,5 cm for all sides of the page.
2. The total length of any manuscript submitted must not exceed **25 pages** (A4).
3. The manuscript, which does not show the names of the authors, must include the followings: Title, Abstract, Keywords near the abstract, **JEL (Journal of Economics Literature) codes**, introduction, main text, conclusion, references and appendix.
4. No footer, header or page numbers required.
5. The manuscript language can be **Turkish** or **English**
6. Each manuscript must include abstract, no more than **150 words**.
7. At most **5 key words** must be written below the abstract.
8. **Abstract**, key words and JEL codes must be written in Times New Roman 10 font size and single spaced. It also should be in italic letters.
9. **The main text** should be written in Times New Roman 12 font size and single spaced. The first line of the paragraph should be shifted by 1,25 cm from the left margin. Paragraph spacing after a single paragraph (6 nk) should be given.
10. All the headlines, set in the midst, should be written in bold, in Times New Roman 12 font size and 1,5 spaced.
11. Headings and subheadings must be numbered 2., 2.1., 2.1.1. as etc decimally with bold letters. All headings should be written in bold but only the first letters of the subtitles should be capital. Spacing before and after a heading (6 nk) should be given.
12. **All the tables, figures and graphs** must beheadlined and sequentially numbered. The titles of the tables and figures should be placed above the table or figures, and references belonging to table or figure should be under them. The headline must be written in Times New Roman 12 font and with bond letters. References for the tables (figure of graph) must be below the table (figure or graph) with a font size of 11 font.
13. Equations should be numbered consecutively and equation numbers should appear in parentheses at the right margin.
14. Citations in text must be done according to the HARWARD REFERANCE TECHNIQUE. In text citations, the author's last name and the year of publication (and page number of the publication if necessary) for the source must appear in the text
  - i. If the last name of the author is used , the publication date should be written in parenthesis.

Gürkaynak (2002) agree that chemical solutions ...
  - ii. If the last name of the author is not used, the last name of the author, the publication year and page number of the publication must appear .

The last studies (Pınar 2003: 12)...

iii. If there are two authors, last names of both of the authors should be written.

Cinicioglu and Keleşoğlu (1993) mention about the soft paddings...

iv. If there are more than two authors, cite only the surname of the first author followed by “et al.”

...asserted by Öztoprak et al.. (1999)

v. If an author has more than one publishment in the same year, different symbols (i.e. a,b,c..) must be used with the years.

...result of the studies made by Bozbey et al (2003a)

vi. If the resource is anonymous the word “anon” must be used.

...the realities spoken in recent times (Anon 1998: 53) ...

vii. if a newspaper article with an unknown writer is used, name of the newspaper, date of publication, page number should be written.

The floods occured in the region effect the structural features (Atlas, 1998: 6)

viii. The studies made use of thesis, alphabetically ordered according to the surnames of the writers. The name of the magazine, book or booklet , etc. should be in italic and bold letters.

ix. For Internet resources, the name of the writer should be shown as mentioned before. If no writers name, the name of the resources and the date must be given

Some knowledge takes place about the bazaar (İMKB, 23.06.2003)

x. For the internet resources with unknown writers URL-sequence number and year should be written as follow:

(URL-1, 2003), (URL-1 and URL-2, 2003), According to URL-1 (2003)

15. References must be prepared as below:

Books :

SURNAME, NAME, Publication Year, Name of Book, Publishing, Place of Publication, ISBN.

MERCER, P.A. and SMITH, G., 1993, Private Viewdata in the UK, 2

Journals:

SURNAME, NAME , Publication Year, Name of Article, Name of Journal, Volume Number and Page Numbers.

EVANS, W.A., 1994, Approaches to Intelligent Information Retrieval, Information Processing and Management, 7 (2), 147-168.

Conferences:

SURNAME, NAME , Publication Year , Name of Report, Name of Conference Bulletin, Date and Conference Place, Place of Publication : Publishing , Page Numbers

SILVER, K., 1991, Electronic Mail: The New Way to Communicate, 9th International Online Information Meeting, 3-5 December 1990, London, Oxford: Learned Information, 323-330.

Thesis :

SURNAME,NAME , Publication Year, Name of Thesis, Master's Degree/Doctorate, Name of Institute

AGUTTER, A.J., 1995, The Linguistic Significance of Current British Slang, Thesis (PhD), Edinburgh University.

Maps:

SURNAME, NAME , Publication Year, Title, Scale, Place of Publication: Publishing.
MASON, James, 1832, Map of The Countries Lying Between Spain and India, 1:8.000.000, London: Ordnance Survey.

Web Pages:

SURNAME, NAME, Year, Title [online], (Edition), Place of Publication , Web address: URL

HOLLAND, M., 2002, Guide to Citing Internet Sources [online], Poole, Bournemouth University, http://www.bournemouth.ac.uk/library/using/guide_to_citing_internet_sourc.html, [Date Accessed: 4 November 2002].

YAZIM KURALLARI

1. Makalelerin, A4 kâğıt boyutunda ve standart Word formatında, kenar boşlukları; üst:2,5 alt: 2,5 sol: 2,5 ve alt: 2,5 cm **tek satır** aralıklı ve **iki yana yaslı** şeklinde yazılması gerekir.
2. Makalelerde sayfa sınırlaması olmamakla birlikte, üst limit olarak **25 sayfanın** aşılması beklenmemektedir.
3. Yazar bilgilerinin yer almadığı makale dosyası; Türkçe başlık, Türkçe özet, İngilizce başlık, İngilizce özet, özetlerin yanında anahtar kelimeler, JEL kodları ve devamında giriş, ana metin, sonuç, kaynakça ve eklerden oluşmalıdır.
4. Üstbilgi, altbilgi ya da sayfa numarası eklenmemelidir.
5. Makaleler, **Türkçe ya da İngilizce** olarak hazırlanabilir.
6. Yazının başına **150 sözcüğü geçmeyen özet** (abstract) eklenmelidir. Yazı dili Türkçe ise, mutlaka İngilizce özet ve İngilizce Başlık eklenmelidir.
7. Özetten sonra makalenin içeriğini belirten **en fazla 5 anahtar kelime** (Türkçe ve İngilizce) ve 3'ü geçmeyecek şekilde **Journal of Economic Literature (JEL) Kodu** belirtilmelidir.
8. Özetler, anahtar kelimeler ve JEL Kodları Times New Roman 10 Punto, italik, tek satır aralığında ve iki yana yaslı şekilde hazırlanmalıdır.
9. Ana Metin, Times New Roman, 12 Punto, tek satır aralığında, iki yana yaslı şekilde hazırlanmalıdır. Her bir paragraf aralığı (sonra 6 nk) boşluk bırakılmalıdır. Paragrafların ilk satırları 1,25 cm içeriden başlamalıdır.
10. Türkçe ve İngilizce başlıklar, Türkçe ve İngilizce özet bölümlerinin üzerine büyük harfle, ortalanarak, 1,5 satır aralıklı, Times New Roman, 12 punto ve kalın (bold) olarak yazılmalıdır. Makalenin ana başlık ve alt başlıkları ise 2., 2.1., 2.1.1. gibi ondalıklı şekilde, giriş başlığından başlayarak (Kaynakça hariç) numaralandırılmalı ve kalın (bold) yazılmalıdır. Ana başlıklar büyük harfle yazılmalı, alt başlıkların ise yalnızca ilk harfi büyük olmalıdır. Başlıklardan önce ve sonra 6 nk boşluk bırakılmalıdır.
11. **Tüm şekil, tablo ve grafiklere** bir başlık verilmeli ve başlıklar ardışık olarak numaralandırılmalıdır. Başlık tablo, şekil veya grafiğin üstünde sayfaya ortalı Times New Roman, 12 punto, kalın (bold) olarak yer almalıdır. Tablo, şekil veya grafik yazısı no'su ile birlikte verildikten sonra tek nokta konularak tablo, şekil veya grafik ismi yazılmalıdır. Kaynak bildirimleri tablo, şekil veya grafiklerin altında 11 punto olarak verilmelidir.
12. Dipnotlar (açıklama içeren) metin içinde numaralanmalı, ayrı bir sayfada numara sırasına göre "Notlar" başlığı altında Times New Roman 11 punto ile yazılmalı ve metnin arkasına konmalıdır.
13. Makalede matematiksel denklem ve formüller numara verilerek sıralanmalıdır. Numaralandırma satırın en sağında parantez içinde yapılmalıdır.
14. Metin içinde atıfları belirtmek için **Harvard referans tekniği** kullanılmalıdır. Bu tekniğe göre metin içinde geçen atıflar, yazar soyadı ve parantez içinde yer alan yayın yılı ile belirtilir. Konuyla ilgili örnekler aşağıda sırasıyla verilmiştir.
  - i. Yazar adı cümlenin doğal bir parçası olarak kullanılmışsa yayın yılı parantez içinde;

Gürkaynak (2002) kimyasal çözeltiler üzerinde yapmış olduğu ...

ii. Yazar adı cümlenin doğal bir parçası olarak kullanılmamışsa yazar adı, basım yılı ve sayfa sayısı şeklinde olmalıdır;

En son çalışmalar (Pınar, 2003: 12) uygulamanın ...

iii. İki yazarın bulunması durumunda, her iki yazarın soyadı da kullanılır.

Cinicioglu ve Keleşoğlu (1993) yumuşak dolgular üzerinde ...

iv. İkidenden fazla yazar olması durumunda ilk yazarın soyadını “ve diğ.” ifadesi takip eder.

Öztoprak ve diğ. (1999) tarafından öne sürülen ...

v. Eğer aynı yazarın aynı yılda basılmış birden fazla yayını kullanılmışsa basım yıllarının sonuna alfabetik bir karakter ilave edilir.

Bozbey ve diğ. (2003a) tarafından yapılan çalışmalar bu sonucu ...

vi. Eğer anonim bir kaynak kullanılmışsa “anon” ifadesi kullanılır.

Son zamanlarda konuşulan gerçekler (Anon 1998: 53) ...

vii. Eğer yazarı belirsiz bir gazete yazısı kullanılacaksa gazete adı, basım yılı ve sayfa no;

Bölgede görülen sel baskınları yapısal özellikleri etkilemektedir (Atlas, 1998: 6)

viii. Tez çalışmasında faydalanılan yayınlar yazar soyadlarına göre alfabetik sırayla sıralanır. Yayının basıldığı derginin, kongre kitapçığının, kitabın vb. adı eğik (italik) olarak gösterilir

ix. İnternette alınan kaynaklara atıf yapılırken, yazar adı varsa daha önce belirtildiği şekilde gösterilir. Yazar adı yoksa kaynağı sunan kurumun adı ve tarih kullanımı aşağıdaki şekilde gösterilir.

Pazar hakkında bilgiler yer almaktadır (İMKB, 23.06.2003) veya

Yazarı belli olmayan internet kaynaklarına atıf yapılırken, büyük harflerle URL-sıra numarası, yıl şeklinde yazılmalıdır. Örneğin:

(URL-1, 2003), (URL-1 ve URL-2, 2003

URL-1'e (2003) göre ...

15. **Kaynakça** Times New Roman, 12 punto şeklinde yazarların soyadları göz önüne alınarak alfabetik sırayla ve asılı biçimde çalışmanın sonunda bulunmalıdır. Her kaynak arasındaki paragraf aralığı (sonra 6 nk) olmalıdır. Eğer yazarın/ların aynı yıl içerisinde birden fazla çalışmasına atıf yapılmışsa ise bu çalışmaların yayın

yılı sonuna (a,b,c,..) gibi semboller verilerek sıralanmalıdır. Makale ve bildirilerde dergi ve sempozyum/Kongre adı, kitap ve tezlerde ise kitap ve tez adı italik olarak yazılmalıdır. Kaynakça aşağıda gösterildiği şekilde düzenlenmelidir.

Kitap referansı için gösterim

Yazarın SOYADI, ADI., Yayın yılı, *Kitap adı*, Yayınevi, Basım Yeri, ISBN.
MERCER, P.A. and SMITH, G., 1993, *Private Viewdata in the UK*, 2

Dergilerdeki makaleler için gösterim

Yazarın SOYADI, ADI., Yayın yılı, Makalenin adı, *Derginin Adı*, Cilt no ve (bölüm)
EVANS, W.A., 1994, Approaches to Intelligent Information Retrieval, *Information Processing and Management*, 7 (2), 147-168.

Konferans bildirileri için gösterim

Yazarın SOYADI, ADI., Yayın yılı, Bildiri Adı, *Konferans Kitapçığının Adı*, Tarih ve Kongre Yeri, Basım Yeri: Yayınevi, sayfa numaraları
SILVER, K., 1991, Electronic Mail: The New Way to Communicate, *9th International Online Information Meeting*, 3-5 December 1990 London, Oxford: Learned Information, 323-330.

Tezler için gösterim

Yazarın SOYADI, ADI., Yayın yılı, *Tezin Adı*, Yüksek Lisans/Doktora, Enstitü Adı
AGUTTER, A.J., 1995, *The Linguistic Significance of Current British Slang*, Thesis (PhD), Edinburgh University.

Haritalar için gösterim

SOYADI, ADI., Yayın Yılı, *Başlık*, Ölçek, Basım Yeri:Yayınevi.
MASON, James, 1832, *Map of The Countries Lying Between Spain and India*, 1:8.000.000, London: Ordnance Survey.

Web sayfaları için gösterim

Yazarın SOYADI, ADI., Yıl, Başlık [online], (Edition), Yayın Yeri, Web adresi:URL
HOLLAND, M., 2002, *Guide to Citing Internet Sources* [online], Poole, Bournemouth University, http://www.bournemouth.ac.uk/library/using/guide_to_citing_internet_sourc.html [Erişim Tarihi: 4 Kasım 2002].

JOURNAL OF AWARENESS

(JoA)

E-ISSN: 2149-6544

Volume / Cilt: 4

Issue / Sayı: 4

October / Ekim 2019

XX

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

TARİHİ KONYA HASBEY DAR'ÜL HUFFAZI'NIN (MESCİT) SONLU ELEMENLAR ANALİZİ YÖNTEMİYLE DEPREM DAVRANIŞININ İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF EARTHQUAKE BEHAVIOR OF HISTORICAL KONYA HASBEY DAR'ÜL HUFFAZI (MESCIT) BY FINITE ELEMENT ANALYSIS METHOD

Murat ERDEMİR * & Mehmet Emin BAŞAR 419-432

CİZRE ŞEHRİNİN KURULUŞ VE GELİŞİMİ

THE ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF THE CİZRE CITY

Diyar KARADEMİR 433-454

INCLUSIVE EDUCATION IN MULTICULTURAL ENVIRONMENTS IN EUROPE AND THE BALKANS

Vedat BAJRAMI 455-466

SPOR MEDYASINDA MCDONALDLAŞMA: SOKRATES DERĐİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

“MCDONALDIZATION IN SPORTS MEDIA: A REVIEW ON THE SOCRATES MAGAZINE”

Ebru Melis TUMBUL & Cumhur ASLAN 467-474

**BELEDİYELERDE SERAMİK ATÖLYECİLİĞİNE BİR ÖRNEK: KEPEZ BALIK PARK
SERAMİK ATÖLYESİ**

**AN EXAMPLE OF CERAMIC STUDIOS IN MUNICIPALITIES: BALIK PARK CERAMIC
STUDIO**

Tuba KORKMAZ & Sultan Sevda KILIÇ 475-482

MAKALE DİZİNİ

ARTICLE INDEX

Fihrist 483-498

TARİHİ KONYA HASBEY DAR'ÜL HUFFAZI'NIN (MESCİT) SONLU ELEMENLAR ANALİZİ YÖNTEMİYLE DEPREM DAVRANIŞININ İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF EARTHQUAKE BEHAVIOR OF HISTORICAL KONYA HASBEY DAR'ÜL HUFFAZI (MESCIT) BY FINITE ELEMENT ANALYSIS METHOD

Murat ERDEMİR * & Mehmet Emin BAŞAR **

* *Lisansüstü Öğrencisi, Konya Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, TÜRKİYE,
e-mail: erdemirmurat1996@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1769-710X>*

** *Doç. Dr., Konya Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, TÜRKİYE,
e-mail: mebasar@ktun.edu.tr
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9778-4563>*

Geliş Tarihi: 23 Temmuz 2019; Kabul Tarihi: 19 Ekim 2019
Received: 23 July 2019; Accepted: 19 October 2019

ÖZET

Tarihî yapılar geçmişle bugün ve gelecek arasındaki ilişkiyi sağlayan ve bize yapıldığı dönemin yapım tekniği, malzeme özelliklerinin yanı sıra geçmişten günümüze kadarki olaylar hakkında da önemli bilgiler veren kültür varlıklarıdır. Bu sebeplerden dolayı bu yapıların korunması ve gelecek nesillere aktarılması gereklidir. Hiç kuşkusuz tarihî yapılara zarar veren en önemli olaylardan birisi de depremdir. Günümüzde depremin etkileri, bilgisayar ortamında çeşitli programlar vasıtasıyla önceden tahmin edilebilmektedir. Bu çalışmada, Karahanlılar Dönemi yapılarından olan, Konya Merkez'de bulunan ve 1421 (H.824) yılında Hatıplı Hacı Hasbey oğlu Mehmed tarafından yaptırılan Hasbey Dar'ül Huffazi'nin mescit kısmının SAP 2000 programında sonlu elemanlar modeli ve analizi yapılmıştır. Model üzerine iki farklı yükleme tanımlanmıştır. Bunlardan birincisi sabit olan yükleri, ikincisi de Konya'ya özgü deprem spektrumunda tarif edilen yer hareketlerinin sebep olduğu etkileri belirtir. Yapılan analizler sonucunda tarihî yapının deprem davranışları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Tarihî yapı, Hasbey Dar'ül Huffazi, Deprem, Sonlu elemanlar yöntemi*

ABSTRACT

Historical buildings are cultural assets that provide the relationship between the past and present and future and give us important information about the construction techniques of the period, material properties as well as events from past to present. For these reasons, these structures need to be protected and transferred to future generations. Undoubtedly, one of the most important events that damage historical buildings is the earthquake. Today, the effects of the earthquake can be predicted through various programs in computer environment. In this research, finite element model and analysis of the masjid part of Hasbey Dar'ül Huffazı, which is one of the structures of Karahanlılar Period, located in the center of Konya and built by Mehmed the son of Hatıplı Hacı Hasbey in 1421 (H.824), was performed in SAP 2000 program. Two different loads are defined on the model. The first one indicates constant loads and the second one indicates the effects of ground movements described in the earthquake spectrum specific to Konya. As a result of the analyzes, the earthquake behavior of the historical building was examined.

Keywords: Historical structure, Hasbey Dar'ül Huffazı, Earthquake, Finite element method

1.GİRİŞ

Selçuklu Devletine başkentlik yapmış Konya birçok tarihî yapıya ev sahipliği yapmaktadır. Tarihî yapılar genellikle yığma yapıım tekniğiyle inşa edilmişlerdir. Taş veya tuğla yığma yapıların basınç dayanımı iyi olmasına rağmen çekme ve kesme dayanımları düşüktür. Bu sebepten yığma yapılarda çekme gerilmesi olan bölgeler önemlidir. Tarihî yapılar yapıldıkları dönemden günümüze kadar birçok tahribata uğramışlardır. Deprem ve zemin oturmaları, tarihî yığma yapılarda görülen iki temel hasar nedenidir (Korkmaz et al., 2014).

Tarihî yapıların çoğu yüzyıllardır ayaktaadır. Bu kadar uzun sürede, genellikle zemin-yapı etkileşimi belirli bir dengeye ulaşmıştır ve dışarıdan fiziksel bir müdahale yoksa daha fazla bir zemin hareketi beklenmez. Ancak deprem, geçmişte birçok tarihî yapıyı yıktığı gibi ağır kütleyle sahip taş ve tuğla yapılar için her zaman büyük bir tehdittir (Ünay, 2002).

Tarihî yapıların statik ve dinamik analizleri bilgisayar ortamında sonlu elemanlar analizi yöntemiyle yapılabilir. Tarihî yapılardaki depremin etkilerinin iyi bir şekilde belirlenebilmesi için analiz modelinin iyi hazırlanması gerekir. Ancak tarihî yapıların günümüz yapılarından farklı özelliklerde olması strüktürel analiz yapmayı zor hale getirmektedir. Tuğlanın, taşın ve harcın oluşturduğu yapı elemanları birbirinden çok farklı fiziksel ve mekanik özelliklere sahiptir. Aynı zamanda yığma yapı tekniğiyle inşa edilen tarihî yapıların seçiminde belirli bir şartname olmadığından aynı yapının benzer elemanları farklı malzeme özellikleri göstermektedir. Bu nedenle yapılacak analizler için hazırlanan modelde yapı elemanlarının gerçek malzeme özelliklerinin tanımlanması çok zordur (Akan and Özen, 2007, Ünay, 2002).

Tarihî yapılara müdahale edebilmek için ilk olarak onların strüktürel davranışlarının eksiksiz bir şekilde öğrenilmesi zorunludur. Yapıların davranış biçimlerini gelişmiş hesaplama teknikleriyle detaylı bir şekilde analiz etmek mümkündür. Genel olarak eğrisel geometrik forma sahip olan kagir sistemli tarihî yapıların yük taşıyan ve aktaran elemanlarının üç boyutlu yapısal davranış göstermesi sonlu elemanlar analizini, tarihî yapıların davranışını analiz etmede en uygun hesap yöntemi olmasını sağlamaktadır (Toker and Ünay, 2004).

Yapılan analizler kesin bilgiler içermediğinden dolayı genellikle doğrusal (linear) olarak yapılmaktadır. Kesin bir yapısal analiz; çatlak desenini, kırılma olayını ve kesin dayanım gücü hesabını dikkate alarak, doğrusal olmayan (non-linear) gerilme-deformasyon ilişkilerini içeren malzemelerin gerçek özelliklerini uygulamakla başlamalıdır. Bu çok zor ve zaman alıcı bir

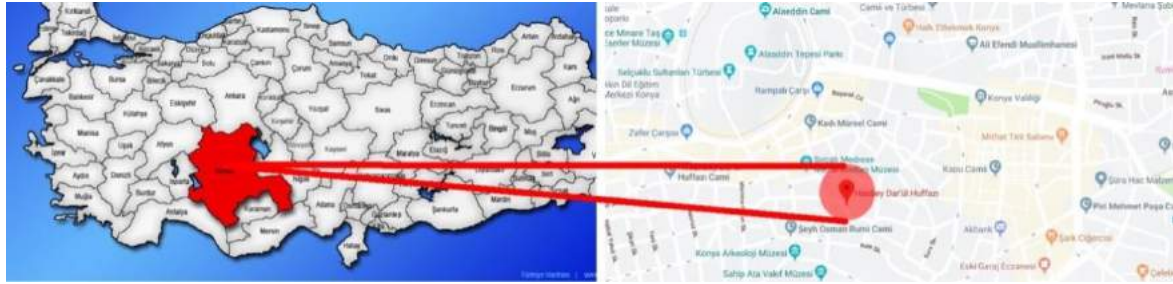

işlemdir. Yapısal analiz temel olarak elastik alanda uygulanır. Doğrusal olmayan analiz (non-linear) ise genellikle sonlu elemanlar yönteminin ardından adım adım yapılır (Crocì, 1998).

Bu çalışmada Hasbey Dar'ül Huffazı'nın sonlu elemanlar modeli oluşturularak Konya'ya özgü deprem spektrumu hesaplanmış ve analizler bu spektruma göre yapılmıştır. Yapının mummyalık kısmına girilememesi, elimizdeki rölöve çizimlerinde mummyalık tonoz kısımlarının detaylarının olmayışı ve bu kısmın yarısından fazlasının toprak altında olmasından dolayı modellemede ve analizlerde mummyalık kısmı dikkate alınmamıştır. Modelleme ve analizler yapının mescit kısmını kapsamaktadır.

2. HASBEY DAR'ÜL HUFFAZI

Şekil 1. Hasbey Dar'ül Huffazı'nın konumu

Konya İli, Meram İlçesi'nde, Sırçalı Medrese'den Larende Caddesi'ne giderken solda, Hasbey Sokağı'nın karşısında bulunmaktadır (Karpuz, 2009).

Detaylarındaki ince işçilikten dolayı İstanbul'daki Ayasofya Camisine benzediğinden, batılılar bu yapıya Ayasofya Mescidi demişlerdir (Konyalı, 2007).

Yapı Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetinde olup yakın zamana kadar mescit olarak kullanılmakta iken şu an bulunduğu alandaki çalışmalar sebebiyle kullanıma kapatılmıştır.

Yapının kitabesine göre, Karamanoğlu Alaeddin Bey oğlu II. Mehmet Bey zamanında Hatıplı Hacı Hasbey oğlu Mehmet tarafından (H.824) 1421 yılında yaptırılmıştır. Yapının mimar ve ustaları bilinmemektedir. Eskiden çevresinde evler bulunan yapının, günümüzde kentsel dönüşüm çalışmaları sebebiyle çevresindeki evler tamamen yıkılmıştır (Karpuz, 2009).

Yapı kare planlı olup kenar uzunlukları 6,53 metre ile 6,62 metre arasında değişmektedir. Yapının kuzey ve doğu cephelerinde birer adet sivri kemerli tepe penceresi yer almaktadır. Mihrabın yer aldığı güney cephe tümüyle sağır tutulurken, kuzey cephede, üzeri demir kapakla kapatılmış mummyalık girişi yer almaktadır. Girişin yer aldığı batı cephe, yapının en ilginç ve en süslü cephesini oluşturmaktadır. Bu cephede sivri kemer boşluğu içerisinde, lento taşı dilimli kemer biçiminde oyulmuş, giriş kapısı bulunmaktadır. Kapının güneyinde dikkörtgen pencere ile bunun üzerinde sivri kemerli bir niş görülmektedir (Dülgerler, 2006).

Silme ucundan ortalama 0,65 metre içeride 0,05 metre yükseklikte kare planlı bir kaide ile başlayan kasnak 1,97 metre yükseklikte ve iki kademeli olarak yapılmıştır. İlk kademe 7 ve 8'lerden oluşan üçgen geçiş bölgesi, bunun üzerinde ise onaltıgen kasnak yer alır. Kasnağın üzerinde, asal yönlere açılan, dört adet sivri kemerli pencere yer alır (Dülgerler, 2006).

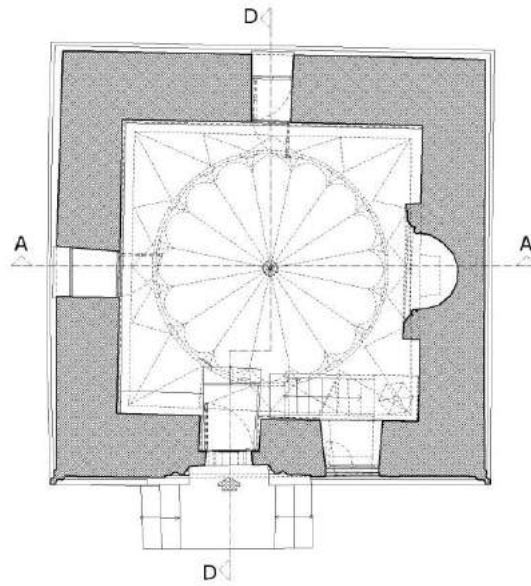
2.1. Yapıda Kullanılan Malzemeler

Hasbey Dar'ül Huffazında subasman kotuna kadar alt kısımda blok kesme taş kullanılmıştır. Binanın subasmandan yukarısı tamamen tuğladan yapılmış, batı cephesi mermer, diğer üç cephe de kireç taşı ile kaplanmıştır. Kaplamanın döküldüğü yerler tuğla ile örülmüştür. İç kısım tümüyle sıvandıği için malzeme bilinmemektedir. Ancak kalan izlerden yapının belli bir kota kadar çini ile kaplı olduğu anlaşılmaktadır (Dülgerler, 2006, Uğurlu, 1997).

Şekil 2. Hasbey Dar'ül Huffazı'nın günümüzdeki hali

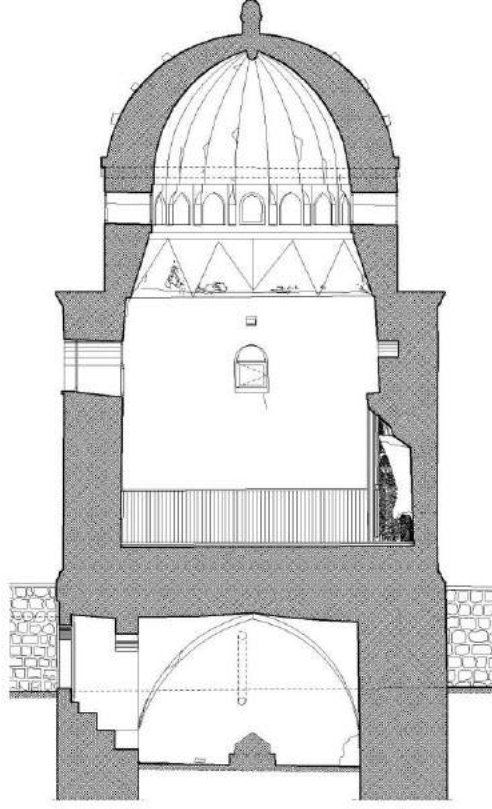

Şekil 3. Hasbey Dar'ül Huffazı'nın planı

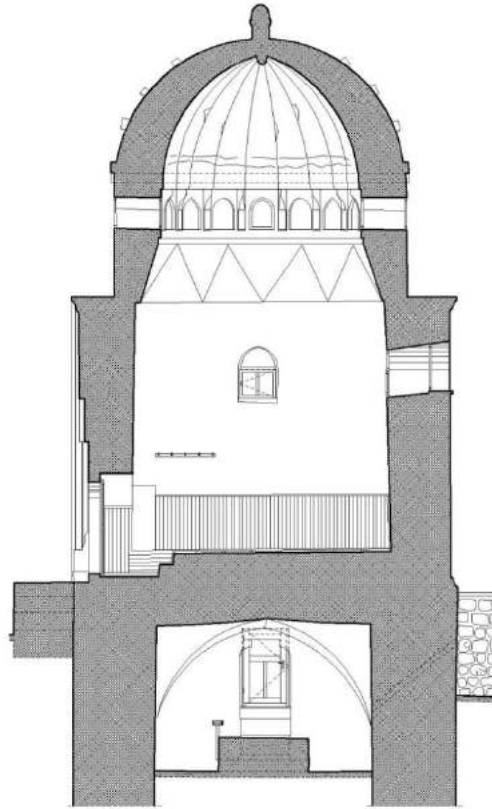
(VGM)

Şekil 4. Hasbey Dar'ül Huffazı'nın A-A kesiti

(VGM)

Şekil 5. Hasbey Dar'ül Huffazı'nın D-D kesiti

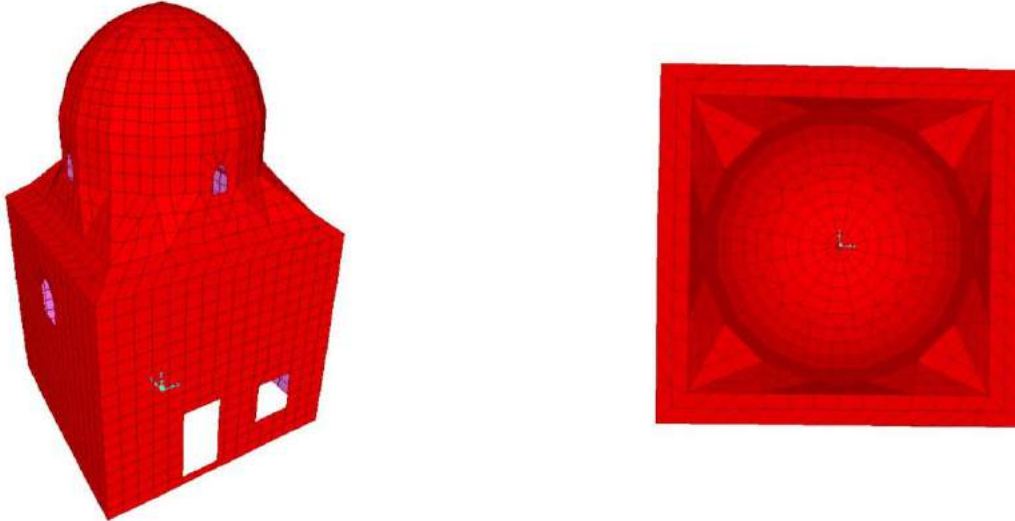
(VGM)

3. SONLU ELEMANLAR MODELİ VE HESAPLAMANIN TEMEL PARAMETRELERİ

Tarihî kagir yapıların strüktürel analizinde genel olarak sonlu elemanlar yöntemi tercih edilir. Strüktürel analiz, yapının tümünün ya da bir kısmının sayısal modelinin oluşturulmasıyla başlar. Bu işlem yapının ayrıştırılması olarak adlandırılır. Tarihî yapı, ayrıştırma esnasında, analizin maksadına elverişli sayı ve boyutlarda sonlu elemana bölünür. Yapının matematiksel modeli, geometrik boyutlar, strüktürel elemanların yanı sıra, yapı üzerine etki eden çeşitli yükler, mesnet-eleman birleşim noktalarının hareket kabiliyetleri ve serbestlik sınırları göz önünde bulundurularak hazırlanır (Toker and Ünay, 2004, Ünay, 2002).

Matematiksel modelleme, yapının tümünün, belirli kısımlarının, ya da yapısal elemanlarının farklı yük etkileri veya fiziksel etkiler karşısında olağan tepkisinin gözlemlenmesini sağlamayı amaçlar. Yapının gerçekteki davranışları genel olarak karmaşık olduğundan, yapı modellenirken birçok sadeleştirme yapılmalıdır. Bununla birlikte yapı elemanlarını oluşturan malzemeler de uygun bir şekilde tanımlanmalıdır (Ünay, 2002). Analiz programlarında analitik modelleme ilkelerine uyulmadan oluşturulan veriler ciddi yanlışlara sebebiyet verebilirler. Bundan dolayı, modelleme safhası tarihî yapılardaki sonlu elemanlar analizi hesap kısımlarında son derece önem arz etmektedir (Akan, 2010).

Şekil 6. Habey Dar'ül Huffazı'nın sonlu elemanlar modeli

SAP2000 programı model hazırlama özellikleri ve kuralları doğrultusunda Hasbey Dar'ül Huffazı'nın sonlu elemanlar modeli oluşturulmuştur (SAP2000, 2000). Sonlu elemanlar modelini oluşturabilmek için gereken ölçüler ve boyutlar, yapının önceden çizilmiş rölövelerinden sağlanmıştır. Model oluşturma ve hesap değerleri aşağıda maddeler şeklinde verilmiştir:

- Yapının duvarları, kubbe geçiş elemanları, kubbe kasnağı ve kubbesi SHELL elemanları ile modellenmiştir. Modellemede yapı elemanlarının kalınlıklarının orta noktaları dikkate alınmıştır.
- Analizi yapılacak olan analitik model 1937 düğüm noktası ve 1968 SHELL eleman kullanılarak hazırlanmıştır.
- Modelde SOLİD ve FRAME eleman kullanılmamıştır.
- Yapının tuğla duvarlarının kalınlığı bazı yerlerde 1 metreden fazla olduğundan dolayı, iç ve dış yüzeylerde oluşabilecek gerilmelerin daha ayrıntılı hesaplanabilmesi için duvarlar ve diğer yapı elemanları modellenirken, bu türden elemanların tanımlanmasına imkan veren “Shell-Thick” seçeneği seçilmiştir.

- Yapının zemin ile mesnet ilişkisi ankastre mesnet olarak tanımlanmıştır.
- Yapıdan malzeme örneği alınamadığından ve bundan dolayı yapının kendi malzemesinin özellikleri test edilemediğinden, yapıda kullanılan malzemelerin özellikleri seçilirken, benzer yapılara yönelik önceden yapılmış çalışmalar sonucunda ortaya çıkan ve literatürde önerilen bağlantılardan yararlanılmıştır (Can et al., 2012, Ünay, 2002).
- Elastisite modülü ve birim ağırlık kabulü yapılırken, tuğlalar ile harcın birlikte tek bir malzeme gibi davrandığı varsayılmıştır. Yapının duvarlarındaki taş kaplamalar hesapta dikkate alınmamıştır.
- Hazırlanmış olan model üzerine, yapıdaki sabit yüklerin ve deprem spektrum eğrisi ile tanımlanmış olan yer hareketlerinin sebep olduğu gerilmelerin göz önünde bulundurulduğu iki farklı yükleme durumu tanımlanmıştır. Deprem spektrumu, EQx ve EQy yüklemesi olacak şekilde farklı farklı iki asal doğrultuda tanımlanmıştır. Sonuçları kolay değerlendirebilmek için, G + EQx (Sabit yükler + x eksen doğrultusundaki deprem yüklemesi) ve G + EQy (Sabit yükler + y eksen doğrultusundaki deprem yüklemesi) olarak iki ayrı yük kombinasyonu tanımlanmıştır.
- Deprem tesirlerini belirten spektrum hesabında ilk 6 mod göz önünde bulundurulmuştur.

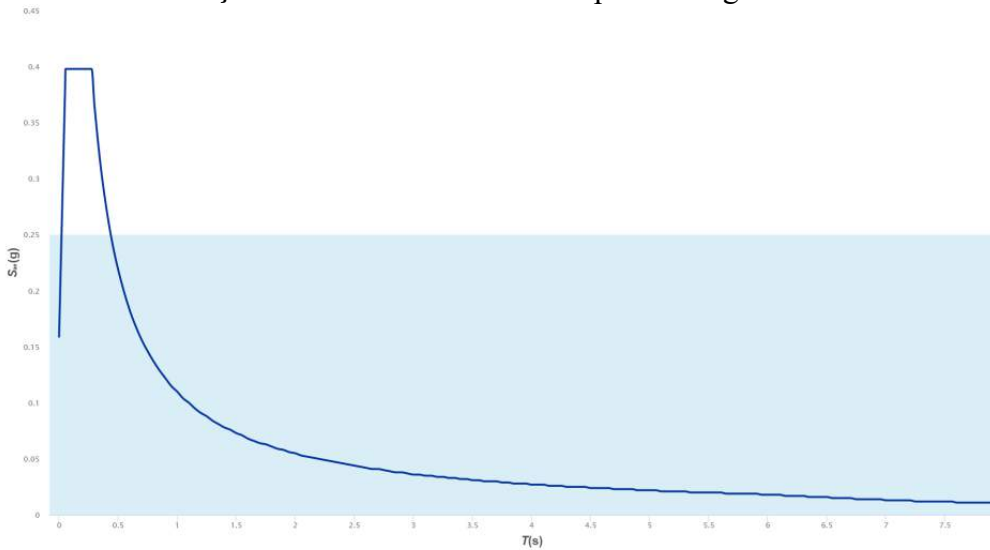
Tablo 1. de, Hasbey Dar'ül Huuffazı'nın sonlu elemanlar hesap modeli üzerine tanımlanan tuğla malzemenin özellikleri verilmiştir.

Tablo 1. Yapının Sonlu Elemanlar Modeli Üzerine Tanımlanan Malzemenin Özellikleri

Eleman Türü	Elastisite Modülü (MPa)	Özgül Ağırlık (kN/m ³)	Kütle (t/m ³)	Poisson Oranı
Tuğla Kubbe, Geçiş Elemanları ve Duvarlar (harç ile birlikte)	1200	24	2,45	0,2

Hasbey Dar'ül Huffazı'nın analizinde kullanılan spektrum grafiği Şekil 7 de verilmiştir. Analize ait spektrum grafiği AFAD'ın hazırlanmış olduğu Türkiye Deprem Tehlike Haritaları İnteraktif Web Uygulaması üzerinden elde edilen veriler tanımlanarak hesap edilmiştir (AFAD).

Şekil 7. Analizde kullanılan spektrum eğrisi

4. SONLU ELEMANLAR ANALİZİ

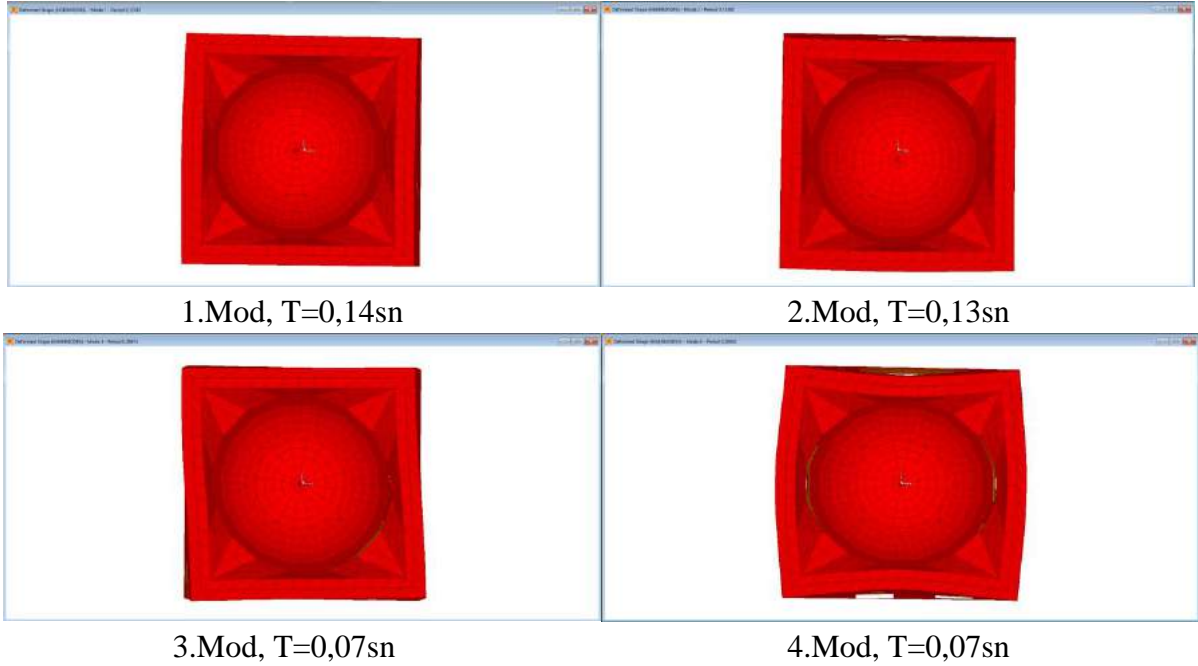
Hasbey Dar'ül Huffazı'nın depreme karşı dayanımını yorumlayabilmek için yapının analizi sonucu elde edilen gerilmeler yapı malzemesinin emniyet gerilmeleriyle karşılaştırılmıştır. Tuğla malzemenin emniyet gerilmeleri literatürdeki çalışmalardan alınmıştır (Can et al., 2012).

Tablo 2. Tuğla malzeme için kabul edilen emniyet gerilmeleri

Malzeme Türü	Basınç Emniyet Gerilmesi (MPa)	Çekme Emniyet Gerilmesi (MPa)	Kayma Emniyet Gerilmesi (MPa)
Tuğla Kubbe, Geçiş Elemanları ve Duvarlar (harç ile birlikte)	2,4	0,36	1,05

Hasbey Dar'ül Huffazı'nın analizleri yukarıda ifade edilen yük kombinasyonları doğrultusunda SAP2000 sonlu elemanlar programında yapılmıştır. Analiz sonuçları yorumlanırken SAP2000 programında oluşan renk kodlu şekil ve gerilme haritaları dikkate alınmıştır (SAP2000, 2000). Analiz sonucunda elde edilen periyotlar Tablo 3'de gösterilmiştir.

Şekil 8. Hasbey Dar'ül Huffazı'nın ilk 4 moduna ait şekil değiştirmeler ve periyotlar

Tablo 3. Modlara göre periyotlar

Mod	Periyot (Sn)
1	0,14
2	0,13
3	0,07
4	0,07
5	0,06
6	0,06

Toplam yapı ağırlığı **3646 kN**, kuzey-güney (modelde X eksen) doğrultusunda uygulanan deprem etkisi sonucunda oluşan toplam taban kesme kuvveti **1018 kN**, batı-doğu (modelde Y eksen) doğrultusunda uygulanan deprem etkisi sonucundaki toplam taban kesme

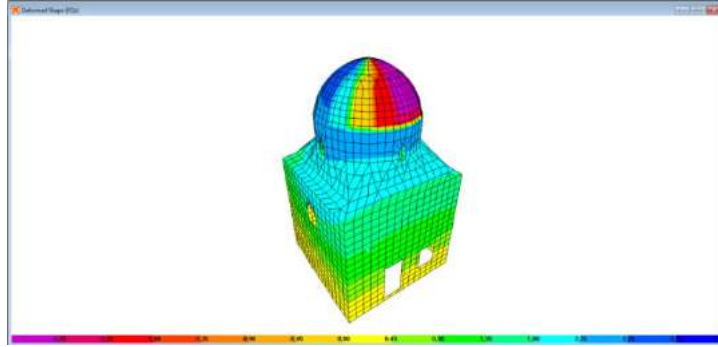
kuvveti **985 kN** olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda yapıda oluşan taban kesme kuvveti, X yönünde toplam yapı ağırlığının %28'ine, Y yönünde ise toplam yapı ağırlığının %27'sine eşittir.

Yapılan analiz sonucunda yapıda Şekil 9 ve Şekil 10'da görüldüğü gibi X doğrultusundaki deprem yüklemesi neticesinde x yönündeki maksimum yer değiştirme $\Delta_x=3$ mm, Y doğrultusundaki deprem yüklemesi neticesinde y yönündeki maksimum yer değiştirme ise $\Delta_y=3$ mm'dir.

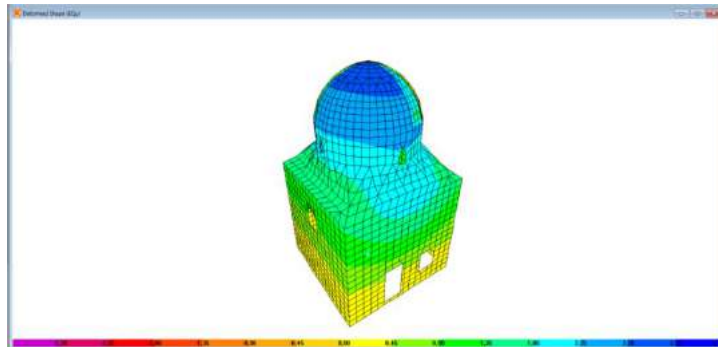
Tablo 4. Taban kesme kuvvetleri ve eksenel kuvvetler

Yükleme türü	Analiz tipi	Aşama	X yönünde taban kesme kuvveti	Y yönünde taban kesme kuvveti	Düşey yönde reaksiyonlar
			kN	kN	kN
G (Düşey yük)	Doğrusal Statik	Max			3646
EQx	Doğrusal Davranış Spektrumu	Max	1018	8	17
EQy	Doğrusal Davranış Spektrumu	Max	8	985	56
G+Ex	Kombinasyon	Max	1018	8	3664
G+Ex	Kombinasyon	Min	-1018	-8	3629
G+Ey	Kombinasyon	Max	8	985	3702
G+Ey	Kombinasyon	Min	-8	-985	3590

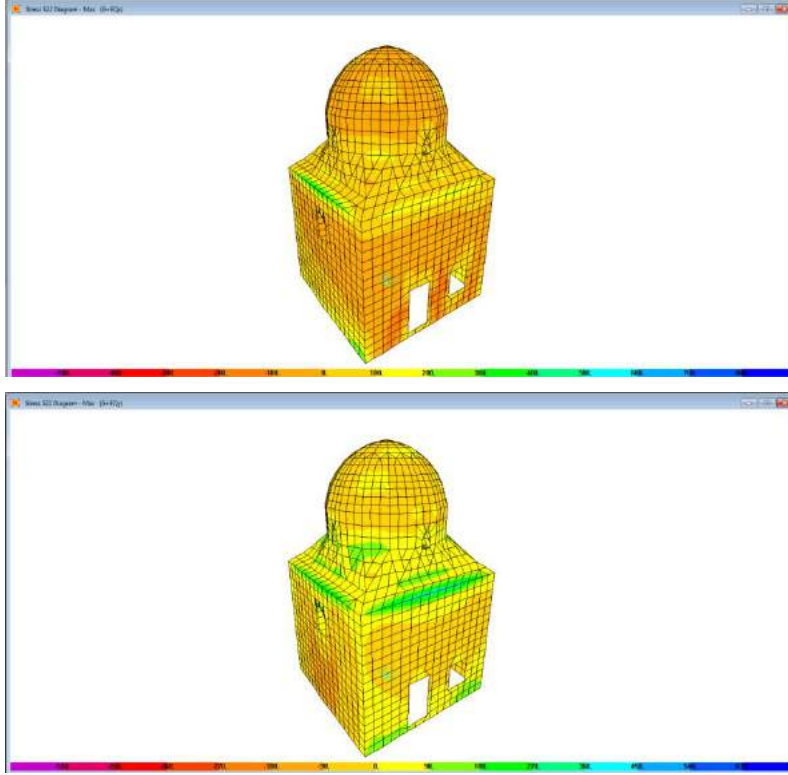
Şekil 9. X doğrultusundaki deprem yüklemesi neticesinde bulunan ötelenmeler

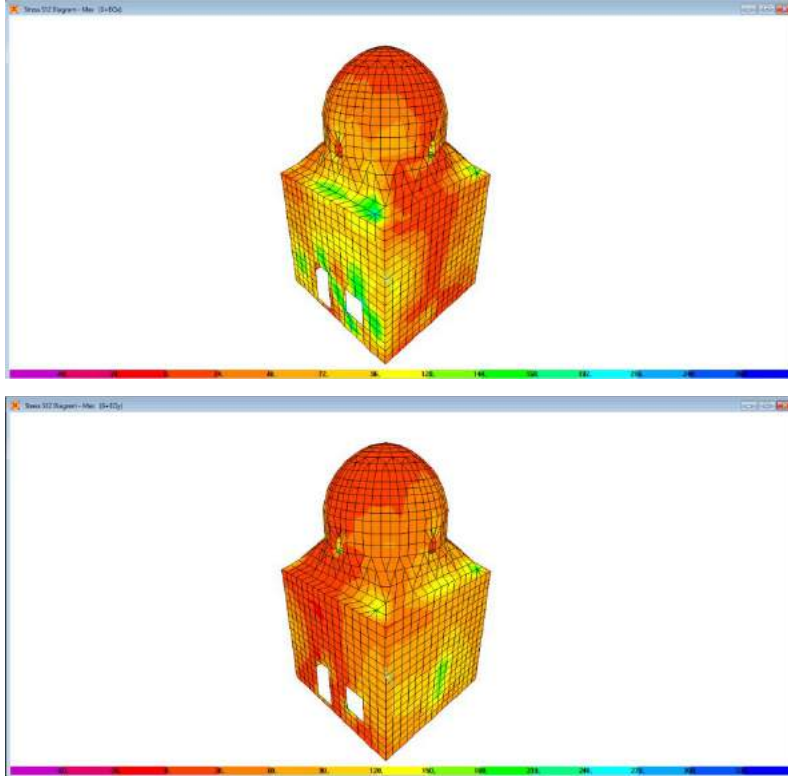
Şekil 10. Y doğrultusundaki deprem yüklemesi neticesinde bulunan ötelenmeler

Şekil 11. G+EQx ve G+EQy ve yüklemesi neticesinde meydana gelen S22 basınç ve çekme gerilmeleri

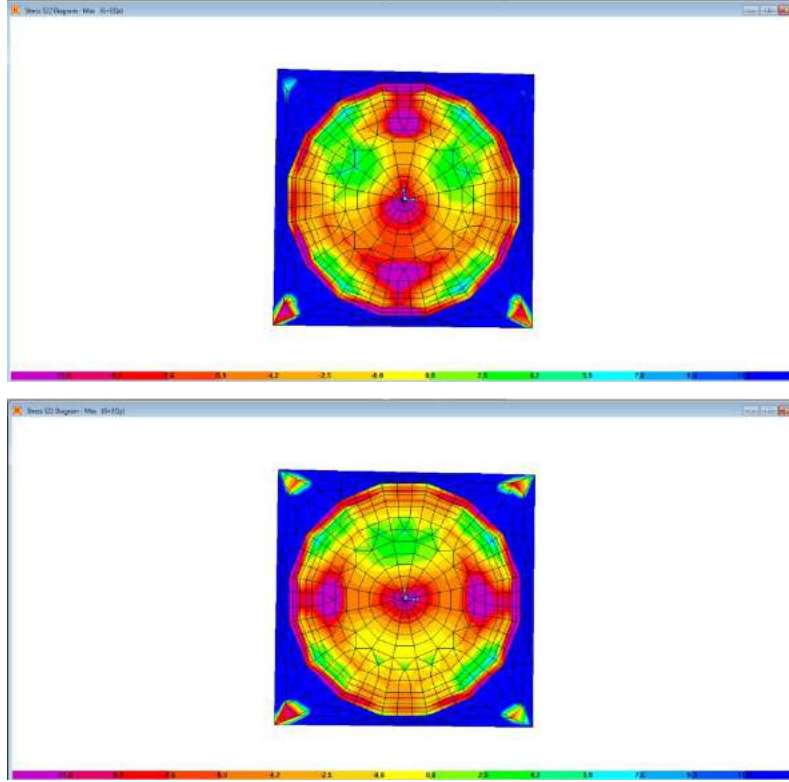

Şekil 12. G+EQx ve G+EQy ve yüklemesi neticesinde meydana gelen S12 kayma gerilmeleri

Şekil 13. G+EQx ve G+EQy ve yüklemesi neticesinde kubbeye meydana gelen S22 basınç ve çekme gerilmeleri

Tablo 5. Farklı eleman gruplarında bulunan maksimum gerilmeler (S22)

Eleman Grubu			G + EQx Yüklemesi MPa	G + EQy Yüklemesi MPa
Kubbe	Üst Yüzey	Basınç	-0,03	-0,03
		Çekme	0,009	0,008
	Alt Yüzey	Basınç	-0,06	-0,06
		Çekme	0,005	0,005
Kubbe Kasnağı	Üst Yüzey	Basınç	-0,17	-0,19
		Çekme	0,035	0,03
	Alt Yüzey	Basınç	-0,04	-0,04
		Çekme	0,19	0,18
Kubbe Geçiş Elemanları	Üst Yüzey	Basınç	-0,25	-0,25
		Çekme	0,62	0,60
	Alt Yüzey	Basınç	-0,48	-0,49
		Çekme	0,19	0,21
Duvarlar	Üst Yüzey	Basınç	-0,23	-0,21
		Çekme	0,32	0,18
	Alt Yüzey	Basınç	-0,20	-0,20
		Çekme	0,15	0,10

G+EQx ve G+EQy yüklemeleri sonucunda yapının davranışını etkileyen yapı elemanlarının Şekil 11 ve Şekil 13' de gösterildiği gibi S22 (basınç ve çekme) gerilme değerleri, Şekil 12'de gösterildiği gibi S12 (kayma) gerilmeleri, farklı farklı gerilme haritaları kullanılarak incelenmiştir. Şekil 13'de kubbedeki S22 (basınç ve çekme) gerilmeleri daha detaylı gerilme haritası kullanılarak gösterilmiştir. Şekillerde de görüldüğü gibi G+EQx ve G+EQy yüklemeleri sonucu tuğla malzeme için kabul edilen basınç, çekme ve kayma sınır değerleri yapının neredeyse hiçbir yerinde aşılmamıştır.

Yapı elemanlarının basınç ve çekme değerleri, "Kubbe", "Kubbe Kasnağı", "Kubbe Geçiş Elemanları", "Duvarlar" olarak 4 gruba ayrılmış ve G+EQx ve G+EQy yük kombinasyonları için S22 (basınç ve çekme) gerilmeleri detaylı olarak incelenmiştir. Grupların basınç ve çekme gerilmeleri SHELL elemanlarının alt ve üst yüzeyleri için ayrı ayrı Tablo 5'de gösterilmiştir.

5. ANALİZ SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Tarihî yapıların analizi oldukça karmaşık bir iştir. Tarihî yapıların analizinde çeşitli sorunlar görülmektedir. Geometrik verilerin tam olarak bilinmemesi, eksik olması, yapı elemanlarının iç kısımları hakkındaki bilgilerin eksik olması, kullanılan malzemelerin mekanik özelliklerinin belirlenmesinin zor ve pahalı olması, doğal malzeme kullanılması ve işçilik farklılıklarından dolayı yapıların mekanik özelliklerinde farklılıklar olması, uzun yıllar önce yapıldıklarından dolayı malzemelerin yapısında değişiklikler meydana gelme olasılığı, yapının inşa edilmiş sırasının bilinmemesi, yapıdaki mevcut hasarların tam olarak bilinmemesi yapının analizinde karşılaşılan sorunlardan bazılarıdır (Lourenço, 2002).

Yapılan model her ne kadar ayrıntılı yapılsa da yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı tarihî yapıların analizi, eldeki veri eksikliği en aza indirilerek daha ayrıntılı bir şekilde yapılmalıdır.

Hasbey Dar'ül Huffazı'nın sonlu elemanlar analizi doğrusal elastik malzeme özellikleri baz alınarak yapılmış ve yapının Konya'ya özgü oluşturulan deprem spektrum etkileri altındaki davranışları incelenmiştir.

Şekil 7'deki spektrum eğrisindeki deprem etkisi doğrultusunda yapılan analizler neticesinde bulunan maksimum yer değiştirme değerleri kubbenin en üst noktasında x ve y doğrultusunda 3'er mm'dir. Bu noktanın modelde kabul edilen zemine göre kotu 9,5 m olduğundan görelî yer değiştirme oranı 0,0003 olarak bulunur. Bu değer kabul edilebilir sınırlar içerisinde bulunmaktadır ve yapının yıkılma olasılığı neredeyse yoktur.

Şekillerde de görüldüğü gibi G+EQx ve G+EQy yüklemeleri sonucu tuğla malzeme için kabul edilen basınç ve kayma sınır değerlerinin aşılmadığı, çekme sınır değerinin ise duvar ile kubbe geçiş elemanının birleştiği çok küçük bir alanda aşıldığı fakat yapının diğer kısımlarında ise bu değerlerin aşılmadığı görülmüştür. Fakat çekme değerinin aşıldığı kısım çok küçük olduğundan dolayı çekme sınır değeri de aşılmamış olarak kabul edilebilir.

Yapılan gerilme hesaplarında, yapı elemanlarını oluşturan tuğla malzemenin mekanik özelliklerinin literatür araştırmaları sonucunda önerilen değerlere göre belirlendiği göz önünde bulundurulmalıdır. Böylece yapıda meydana gelebilecek malzeme bozulmaları ve malzeme kayıpları yapının strüktürel davranışını etkileyebilir. Buna rağmen, bulunan yer değiştirmeler ve gerilmeler makul sınırlar içerisinde olduğundan, bu tür bir varsayım neticesinde bile Hasbey Dar'ül Huffazı'nın depreme karşı dayanımı ile ilgili bir olumsuzluğun oluşması olasılığı çok düşüktür.

6. SONUÇLAR

Tarihî yapılar hem malzeme olarak hem de yapım sistemi olarak günümüz modern yapılarından farklılıklar gösterirler. Bunun yanında çok uzun yıllar önce yapıldıklarından süreç içerisindeki yapılan bakımlar, onarımlar ve değişiklikler tam olarak bilinemeyebilir. Yapıdan örnek alınamaması veya yapı üzerinde tahribatlı deneyler yapılamaması gibi nedenlerden dolayı yapının malzemesi ve yapım sistemi hakkında kesin veriler elde etmek neredeyse mümkün değildir. Bu belirsizlikler nedeniyle yapılan analizlerde kullanılan malzeme özellikleri, sınır gerilme değerleri ve hesap sonuçlarının yorumlanmasında benzer yapılar üzerindeki çalışmalardan faydalanılmıştır.

Yapılan modelleme ve analizler her ne kadar gerçek durumla bire bir aynı olmasa da, gerçeğe en yakın ve ayrıntılı olacak şekilde modelleme ve analizler yapılmaya çalışılmıştır. Bu sebepten elde edilen yapı davranışlarının ve sonuç değerlerin gerçeğe yakın değerler olduğu düşünülmektedir. Daha doğru sonuçlar elde edilebilmesi için yapının doğrusal olmayan hesap yöntemleri ile analiz edilmesi gerekmektedir. Bunun için de yapının malzeme özelliklerinin ayrıntılı bir şekilde deneysel çalışmalarla elde edilmesi şarttır. Daha detaylı yapılacak çalışmalarda ise ilgili meslek gruplarının ortak çalışması daha sağlıklı sonuçlar ortaya koyacaktır.

Bu çalışmada Konya'da bulunan Hasbey Dar'ül Huffazı'nın sonlu elemanlar yöntemi ile deprem davranışları incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre yapıda meydana gelen gerilmeler sınır değerlerin aşağısında olup yapı için herhangi bir risk söz konusu değildir. Bu durum ileride yapılacak restorasyon veya güçlendirme çalışmaları için bir altlık oluşturarak, yapı ile ilgili alınacak kararlarda göz önünde bulundurulabilir.

TEŞEKKÜR

Yapının modelleme ve analiz sürecinde yardımcı olan Prof. Dr. Ali İhsan Ünay'a ve yapıya ait bilgilerin elde edilmesinde yardımcı olan Arş. Gör. Ceyhan Tazefidan ve Mimar Emine Nur Selçuk'a teşekkür ederim.

KAYNAKÇA

- AFAD Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Türkiye Deprem Tehlike Haritaları İnteraktif Web Uygulaması.
- AKAN, A. E. 2010. Tarihi Ahşap Sütunlu Camilerin Sonlu Elemanlar Analizi İle Taşıyıcı Sistem Performansının Belirlenmesi. *Uluslararası Teknolojik Bilimler Dergisi*, 2, 41-54.
- AKAN, A. E. & ÖZEN, Ö. 2007. Bursa Yeşil Türbe'nin Sonlu Elemanlar Yöntemi ile Deprem Analizi. *Deprem Sempozyumu Kocaeli 2007*.
- CAN, H., KUBIN, J. & ÜNAY, A. İ. 2012. Düzensiz Geometrik Şekle Sahip Tarihi Yığma Binaların Sismik Davranışı. *Gazi Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 27.
- CROCI, G. 1998. *The Conservation and Structural Restoration of Architectural Heritage*, Computational Mechanics Publications, Southampton.
- DÜLGERLER, O. N. 2006. *Karamanoğulları Dönemi Mimarisi*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- KARPUZ, H. 2009. *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Konya 42*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- KONYALI, İ. H. 2007. *Abideleri ve Kitabeleriyle Konya Tarihi*, Konya.
- KORKMAZ, K. A., ZABIN, P., ÇARHOĞLU, A. I. & NUHOĞLU, A. 2014. Rize Merkez Kurşunlu Camisi'nin deprem davranışının incelenmesi. *Sakarya University Journal of Science*, 18, 149-156.
- LOURENÇO, P. B. 2002. Computations on historic masonry structures. *Progress in Structural Engineering and Materials*, 4, 301-319.
- SAP2000 2000. Computers and Structures. Berkeley, USA.
- TOKER, S. & ÜNAY, A. İ. 2004. Kemerli Taş Köprülerin Matematiksel Modellenmesi ve Sonlu Elemanlar Yöntemiyle Analizi. *GÜ Fen Bilimleri Dergisi*, 17, 129-139.
- UĞURLU, K. 1997. Has Bey Darülhüffazı. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul.
- ÜNAY, A. İ. 2002. *Tarihi Yapıların Depreme Dayanımı*, ODTÜ Mimarlık Fakültesi, Ankara.VGM Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi.
- URL-1 [Online]. Available: https://2.bp.blogspot.com/-fuK3_PtilAo/U_uho6YNUvI/AAAAAAAAATjk/Q1W-QyXFwRI/s1600/konya_turkiye_haritasinda_yeri_nerede.jpg [Erişim tarihi: 24.05.2019].
- URL-2 [Online]. Available: <https://www.google.com/maps/place/Hasbey+Dar'+C3%BCI+Huffaz%C4%B1/@37.8702906,32.4928197,16.26z/data=!4m12!1m6!3m5!1s0x0:0x53ba5ec4f3e5f74c!2sHasbey+Dar'+C3%BCI+Huffaz%C4%B1!8m2!3d37.8693018!4d32.4950706!3m4!1s0x0:0x53ba5ec4f3e5f74c!8m2!3d37.8693018!4d32.4950706!5m1!1e4> [Erişim Tarihi: 26.05.2019].

Journal of Awareness

Cilt / Volume 4, Sayı / Issue 4, 2019, pp. 433-454

E - ISSN: 2149-6544

URL: <https://www.ratingacademy.com.tr/ojs/index.php/joa>

DOI: <https://doi.org/10.26809/joa.4.034>

Araştırma Makalesi / Research Article

CİZRE ŞEHRİNİN KURULUŞ VE GELİŞİMİ¹

THE ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF THE CİZRE CITY

Diyar KARADEMİR *

* Lisansüstü Öğrenci, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, TÜRKİYE,

e-mail: karademir.diyar@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9991-3867>

Geliş Tarihi: 08 Eylül 2019; Kabul Tarihi: 21 Ekim 2019

Received: 08 September 2019; Accepted: 21 October 2019

ÖZET

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Dicle Bölümü'nde yer alan Cizre şehri, kurulduğu tarihten günümüze kadar önemini korumuştur. Şehrin kuruluş ve gelişmesinde; topografya, iklim, su kaynakları, tarım arazileri, ulaşım ve güvenlik faktörleri önemli rol oynamıştır. Bulunduğu konum itibarıyla geçmişte önemli olaylara sahne olmuş şehir pek çok kez istilalara uğramıştır. Sakin dönemlerde ise şehir büyük gelişimler kaydetmiş ve önemli bir ticaret merkezi haline gelmiştir. Cizre şehri kuzeyden Diyarbakır ve Mardin üzerinden gelen ve Musul'a doğru giden ticaret yolunun kavşağında olmasından dolayı geçmişten itibaren ticari faaliyetler yönünden önemli bir merkez olmuştur. 1990'lı yıllarda başlayan terör olaylarının Cizre şehrinin mekânsal gelişimi ve demografik yapısı üzerinde önemli etkileri olmuştur. Kırsal alanlardan şehre doğru kitlesel göçler yaşamış bunun neticesinde Nur, Sur, Cudi ve Konak gibi mahalleler 1980 yılından sonra ortaya çıkmış, 1990 yılından sonra da hızla nüfuslanmışlardır.

Bu çalışmada; Cizre şehrinin kuruluş ve gelişim evreleri belirlenerek, yerleşmenin sürekliliğini sağlayan coğrafi etmenler üzerinde durulmuştur. Bazı kaynaklara göre 4000 yıllık bir yerleşme tarihine sahip olan çalışma alanının günümüzdeki şehirselleşme özellikleri de ele alınmıştır. Cizre'nin şehirselleşme gelişimi ve fonksiyonel özelliklerinin ortaya konulması şehirle ilgili daha gerçekçi planlamaların yapılmasına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cizre, Şehir, Yerleşme, Kuruluş ve Gelişim, Tarihi Coğrafya.

ABSTRACT

Cizre city, located in the Tigris section of the Southeastern Anatolia Region, has maintained its importance since its inception. Topography, climate, water resources, farmland, transportation and security factors have played on important factor in the establishment and development of the city. The city has been the scene of important events in the past because of its location and a result important wars occurred between the states wishing to dominate the city. In peace times, the city had made great

¹Bu makale, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı'nda Dr. Öğretim Üyesi Abdülkadir GÜZEL tarafından yönetilmiş "Cizre İlçesi Yerleşmeleri" adlı yüksek lisans tezinden hazırlanmıştır.

progress and became an important trade center. Cizre city has been an important city in terms of commercial activities since it is at the crossroads of the trade route which comes from the North through Diyarbakır and Mardin to Mosul. The terrorist incidents that began in the 1990's had a significant impact on the spatial development and demographic structure of Cizre city. There were massive migrations from rural areas to the city and as a result neighborhoods such as Nur, Sur, Cudi and Konak emerged after 1980 and they were populated after 1990 rapidly.

In this study, the establishment and development phases of Cizre city were determined and geographical factors that provide continuity of the settlement were emphasized. According to some sources, the present urban features of the study area which has a settlement history of 4000 years are also discussed. Discussing Cizre's urban development and functional features will contribute to more realistic planning of the city.

Keywords: Cizre, City, Settlement, Establishment and Development, Historical Geography.

1. GİRİŞ

Ülkemiz yüzyıllar boyunca istikrarlı bir şekilde beşeri faaliyetlere sahne olmuş 6000 yıllık iskân devresi boyunca zamanla değişmiş, tarihi ve sosyal olaylara ait izler, muhtelif kültürlerle ait kalıntı ve kaynaşmaların yaşandığı bir ortamda bu ortamdan hem etkilenmiş hem de bu ortamı etkilemiştir (Erinç, 1972:1 65). Mekânlar, fonksiyonel kullanım alanlarına göre örgütlenmektedir. Yerleşme de fonksiyonel bir tür olarak mekânın örgütlenmesi ve dağılışıdır (Tümertekin & Özgüç, 2002: 381). Mekân özne/nesne, doğa/insan, birey/toplum gibi zıtlıkların hepsinin bir arada olduğu, birbirine geçtiği ve birbirini dönüştürdüğü yerdir (Güngör & Uysal, 2017: 218). İnsanlar ister devamlı ister geçici ister münferit ister toplu bir halde; ne şekilde yerleşmiş bulunursa bulunsun temel ihtiyaçlarını karşıladığı yere veya çevreye bağlıdır. Yerleşme yerinin seçilmesinde, yerleşmenin teşekkülünde, şeklinde ve gelişmesinde bu yer ve çevre coğrafi şartların etkisi altındadır (Tanoğlu, 1969: 212). Yerleşme; “Bir toplumsal kümenin ya da kalabalık bir nüfus topluluğunun, yaşamak ve ekonomik etkinliklerini sürdürebilmek için belli bir yeri seçmeleri eylemidir” (Keleş, 1980: 127). Yerleşme faaliyeti, insanların yeryüzünde kendilerine en uygun yaşam alanlarını bulmaları ve buralara yerleşmeleridir (Özçağlar, 2003: 64).

“Şehirler, kır yerleşmelerinde eksik olan ve imal edilmeyen ihtiyaçları, ihtisaslaşmış ziraat faaliyeti ve imalatı ile karşılamaktadır. Böylece şehir-kır ekonomisi açısından yerleşmelerin dağılışında dar bir alana sahip fakat kırsal nüfusunkinden farklı iktisadi temellere dayanan şehirlerin, geniş bir iktisadi faaliyet sahasına rağmen az nüfuslu kır yerleşmelerine nazaran özellikle nüfus bakımından büyük bir üstünlük sağladıkları ve kır yerleşmelerini kendilerine tabi kıldıkları yerleşmelerdir” (Tolun Denker, 1977: 45). Şehir, yüksek kültür düzeyine sahip insanların yaşadığı, birçok fonksiyonun gelişmiş olduğu, büyük nüfus kitlelerinin barındığı yerleşmelerdir (Akova, 2018: 92). Yerleşme yerinde yaşayanlar içinde faal nüfusun geçim kaynakları arasında tarımsal faaliyetler yer almıyorsa veya yarıdan az bir orana sahipse geçim kaynakları daha çok endüstri, ticaret ve hizmetler gibi faaliyetlerden sağlanıyorsa yerleşme noktası şehir veya kasabadır (Darkot, 1967: 4). Hakikaten şehirleri kırsal alanlardan ayıran bir takım özellikler bulunmaktadır. Nüfus büyüklüğü ve yoğunluğu, ekonomik fonksiyonların çeşitliliği ve şehre özgü yaşam biçimi şehir-kır ayrımı yapılırken dikkate alınan önemli kriterlerdir.

Tarihi açıdan önemli bir bölgede kurulmuş olan Türkiye’de tarihi dönemler boyunca önemli şehirler kurulmuş bir kısmı günümüzde varlığını devam ettirirken bir kısmı da zamanla ortadan kaybolmuştur. Farklı kültürlerin izlerini taşıyan Anadolu, doğu-batı arasında köprü konumunda olması nedeniyle ticari faaliyetlerin geliştiği önemli bir güzergah olmuştur. Bu

durum önemli şehirlerin gelişimini hızlandırmıştır. Ülkemizde tüm şehirlerin kuruluşu üzerine doğruluğu tartışılır kısmen de efsanevi denilebilecek hikayeler mevcuttur. Bu nedenle ülkemizin yerleşme tarihinin aydınlatılması ve şehirlerin gelişim evrelerinin belirlenmesini sağlayan bilimsel çalışmalar daha fazla önem kazanmıştır.

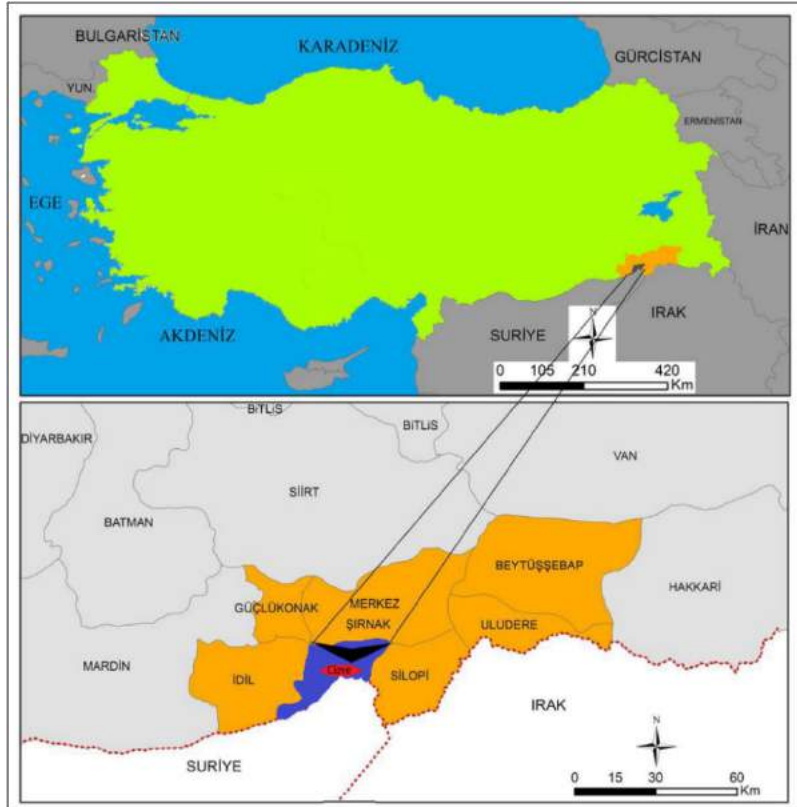
Cizre, ulaşmış olduğu nüfus büyüklüğü ve göstermiş olduğu şehrsel özellikler nedeniyle il olmaya adaydır. Yapılan Arkeolojik çalışmalara göre 4000 yıllık bir geçmişe sahip olan şehir, geçmişi çok eskilere dayanmakta olup birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Şehir, tarihin çeşitli dönemlerinde istila ve savaşlara maruz kalmış ancak günümüze kadar varlığını korumuştur. Bütün bu özellikler, Cizre şehrinin “Şehir Coğrafyası” açısından incelenmesini önemli kılmaktadır.

Cizre şehri, Dicle Nehri Havzası içerisinde kurulmuş, Şırnak iline bağlı Cizre ilçesinin idari merkezini oluşturmaktadır. Çalışmada tarih kitapları, tarihi belgeler ve arkeolojik kaynaklardan yararlanılarak Cizre şehrinin kuruluş ve gelişim evreleri incelenmiş, bu süreçler boyunca yerleşme özelliklerinde meydana gelen değişimler ele alınmıştır.

2. Araştırma Sahasının Yeri ve Sınırları

Cizre şehri Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Dicle Bölümü'nde yer almaktadır. Doğusunda Silopi, batısında idil ilçesi, kuzeybatısında Dera Dağı, Güçlükönak ve Eruh ilçeleri, kuzeyde Şırnak ili, Güneyde Suriye ile komşudur. Cizre'nin kuzeyinde Gabar ve Kara Dağları, doğusunda Cudi Dağı yer almaktadır (Şekil 1). Dicle Nehri'nin açtığı vadinin kenarında bulunan Cizre şehri, deniz seviyesinden 380 metre yüksektedir. Cizre, Dicle ve Fırat nehirlerinin arasında kalan Basra Körfezi'ne kadar olan kısma verilen isim olan Mezopotamya'da, Dicle Nehri'nin batı kısmında bulunmaktadır. Nehir, şehri bir hilal şeklinde çevreledikten sonra ovaya doğru akmaya başlar. Cizre şehri geçmişten günümüze kadar önemli ticaret yolları üzerinde bulunmaktadır. Özellikle Avrupa'dan başlayıp Orta Doğu'ya uzanan karayolunun önemli bir kısmını oluşturan E-90 karayolunun güzergâhında yer alır.

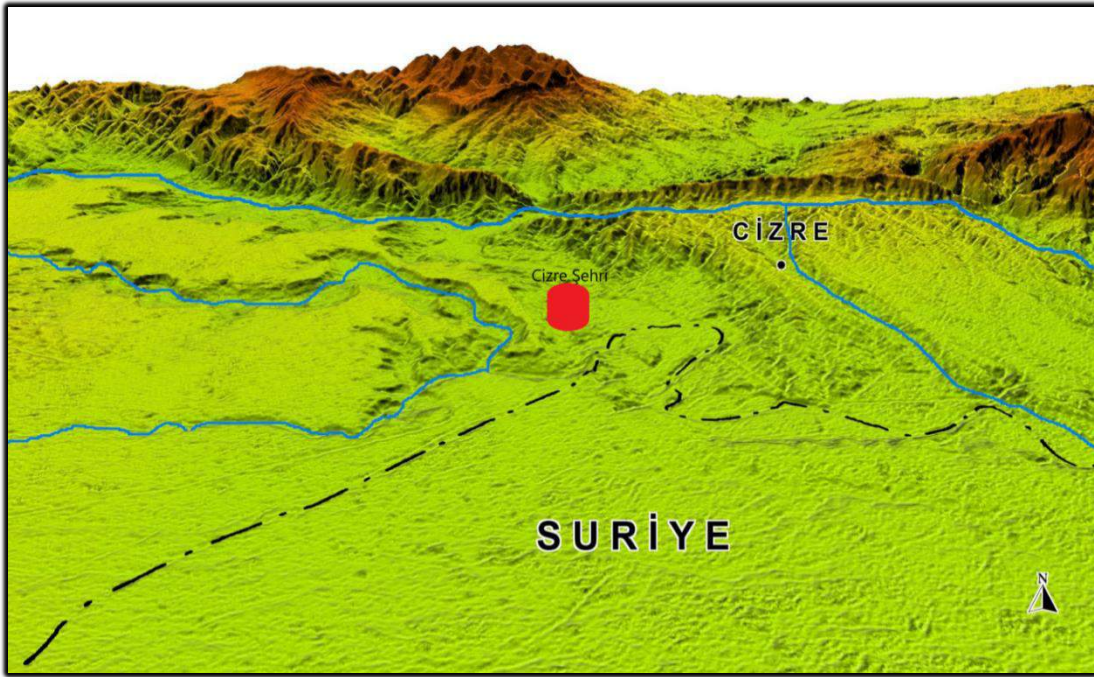
Şekil 1: Cizre Şehrinin Konumu.

2.1. Araştırma Sahasının Fiziki Coğrafya Özellikleri

Bir yerleşmenin yer aldığı sahanın doğal çevre özellikleri kuruluş ve gelişimi üzerinde önemli etkiye sahiptir. Yeryüzü şekillerinin sade, iklim şartlarının ılıman ve su kaynaklarının bol olduğu alanlar insanlar tarafından yerleşim yeri olarak daha çok tercih edilmiştir. Cizre şehri etrafı tepelerle çevrili bir çanak içerisine kurulmuştur. Cizre'nin güney ve batı kesimleri sade bir topografyaya sahipken doğu ve kuzeyi oldukça engebelerdir (Gümüşçü & Yiğit, 2012: 93). Kuzeydoğusu ve kuzeybatısında dağ Torosların devamı olan Gabar ve Cudi Dağları yer alırken batıda bulunan plato sahası güneye doğru yükseltinin azalmasına bağlı olarak ovaya dönüşmüştür. Cizre şehri de Dicle Nehri'nin derin vadilerden düzlüğe ulaştığı ve şehri ikiye ayırdığı ovalık alanda bulunur. Mardin-Midyat eşiği adı verilen ve üzerinde birçok tepeler bulunan yüksek plato, batıda Diyarbakır'ın güneybatısındaki Karacadağ'dan, güneydoğuda Dicle kenarından Cizre'ye kadar devam eder (Özcoşar, 2007: 683).

Şekil 2: Çalışma Sahasının Üç Boyutlu Fiziki Haritası

Çalışma sahası Dicle Nehri Havzası içerisinde yer almaktadır. Bu nedenle yer altı su drenajı zengindir. Şehrin bulunduğu alan ve güney kısımları ova üzerine kurulmasına karşın ilçe topraklarının büyük bir kısmı Dicle Nehri ve kolları tarafından parçalanmış plato sahası üzerinde yer alır (Şekil 2).

“İklim doğal, beşeri ve ekonomik olarak hayatımızı etkileyen önemli bir etmendir. İklim, coğrafi çevrenin şekillenmesini ve insan yaşamını çok yakından kontrol eden bir etmendir. İklim, özellikle sıcaklık ve nem, kayaların fiziksel ve kimyasal ufalanması, akarsuların tipleri ve rejimleri, doğal bitki örtüsünün tür, miktar ve biçim yönünden dağılışı, insanların yeryüzündeki dağılışı ve ekonomik faaliyetleri üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak etkilidir” (Erol, 2004: 1, 2). Cizre şehri etrafına göre çukur bir alanda kurulduğundan dağlık ve plato sahaslarında kış aylarında yaşanan kar yağışlı soğuk hava koşulları şehirde yükseltinin azalmasına bağlı olarak ılıman bir iklime bırakır. Bu bağlamda Cizre şehrinin bulunduğu alan sıcaklık ve yağış olarak çevresine göre mikro klima özelliği taşır.

Cizre'de yıllık ortalama sıcaklık 19.5 °C'tır. Yıllık yağış miktarı da 673 mm'dir. Özellikle yaz aylarında çok yüksek sıcaklıklar yaşanmaktadır. Kış ayları ise genellikle ılımandır. Kar yağışları yaşanmamakla beraber aralık, ocak, şubat ve mart aylarında ortalama

yağış 100 mm'nin üzerindedir (Şekil 3). Yağışın mevsimlere göre dağılışı oranlarına bakıldığında; en fazla yağış %49,93'le kış mevsiminde, ilkbahar'da %34,92, sonbaharda %14,56 ve yaz'ın %0,5 olduğu görülür. Cizre şehrinin KB'sı dağlık alanlardan oluştuğundan hâkim rüzgâr yönü ise KB'dır.

Şekil 3: Çalışma Sahası Sıcaklık ve Yağış Koşulları

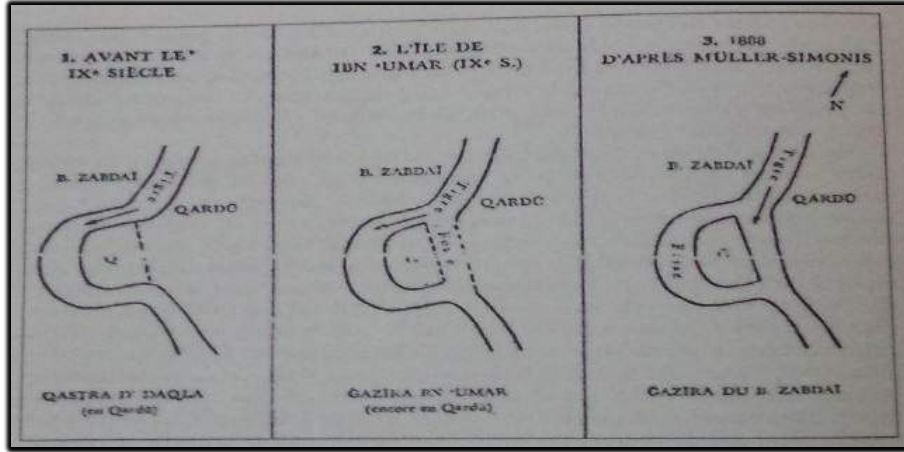
3. Cizre Şehrinin Kuruluşu

Cizre şehri kadim bir tarihe sahip olması nedeniyle birçok önemli gelişme evreleri geçirmiştir. Şehrin akarsu kenarında bulunması, tarım için uygun toprakların olması, ticaret yollarının geçtiği alanda yer alması şehrin ekonomik, sosyal, siyasal ve askeri önemini artırmış bunun neticesinde birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış ve bu uygarlıklar şehir üzerinde olumlu veya olumsuz etkiler bırakmışlardır. Cizre bazı dönemlerde şehrsel fonksiyonları açısından büyük gelişmeler kaydetmiş bazı dönemlerde ise bu fonksiyonlarını kaybetmiştir. Cizre'nin tarihsel gelişiminin dönemler halinde ele alınması şehir hakkında daha doğru sonuçlara varılmasına yardımcı olacaktır. Şehrin ilk kuruluş yeri hakkında birçok görüş bulunmakla beraber kesin kaynakların olmaması nedeniyle bu konu bir dönem halinde ele alınmıştır.

Cizre şehrinin Neolitik Dönem'in başlarından yerleşime sahne olduğu tarihi ve arkeolojik araştırmalardan anlaşılmaktadır (Yıldız vd., 2010: 226). M.Ö. 4000'li yıllarda başlayan Uruk kültürünü yansıtan bulgulara daha çok rastlanılmaktadır (Aydın, 2001: 22). Cizre şehrinin kuruluşunu Nuh peygamber tufanına bağlayan araştırmacılar mevcuttur. "Cizre'nin büyük tufandan sonra Nuh Peygamber ve oğulları tarafından kurulmuştur. Cudi Dağı'ndan sonraki ikinci yerleşim alanı Cizre şehri olup Nuh Peygamber ve çocuklarının şehrin ismini "Dilmun" koyduklarını, Cizre'ye yerleştiklerini Sümer ve Akad Yazıtlarını kaynak göstererek Nuh Peygamberin geldiği yerin; Dicle, Risur ve Saklan akarsularının döküldüğü Cizre'dir. Nuh Camii, Nuh Havrası ve Nuh Derebuna Kilise'sinin burada olması, Cizre surlarının gemi şeklinde yapılmış olması şehrin Nuh peygamber zamanında kurulduğunu gösterir" (Yaşın, 2011: 15, 16).

Cizre eski ismiyle Bazedba, Hicri 250/864 yılında Romalıların "Dicle Şatosu" dedikleri bir hisar enkazı üzerinde Hasan bin Ömer et Tağlibi tarafından Ceziret ibn Ömer adıyla yeniden inşa edildiği yerdir. Bikencham ise Bazedba'nın esasen şimdi Cizre'nin üzerinde kurulduğu bölge olduğunu belirtmektedir (Tüzün, 2014a: 36). "Kardu ve Bazedba" Cizre'nin eski isimleri olarak çeşitli kaynaklarda geçmektedir.

Şekil 4: Dicle Nehri'nin Yatak Değişirmesi

“Yerleşmeye geçilen ilk dönemlerde çanakların çukur yerleri Pluviyal göl ve bataklıklarla kaplı olduğu için, insanlar daha çok bu çanakların çevresindeki platolarda yaşama eğilimi göstermişlerdir. Doğal olarak çetin kış koşullarının etkin bulunduğu yüksek dağlık alanlara pek çıkmamışlardır” (Güzel, 2009: 115). Cizre'nin içerisinde akarak şehri ikiye ayıran Dicle Nehri geçmişte şehrin içerisinde batıya doğru hilal şeklinde şehri çevreledikten sonra tekrar güneye doğru aktığı zamanla yatak değiştirdiği anlaşılmaktadır (Şekil 4). Nitekim yapılan arazi çalışmalarında şehrin batısında alüvyal alanları oluşturan malzemeye rastlanması bu durumu kanıtlamaktadır.

Dicle Nehri'nin yatak değiştirmesi doğal olarak mı veya insanların etkisiyle mi olduğu konusunda kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Şekil 4'te görüleceği üzere şehrin nüvesinin Kardo ve Bazedba olmak üzere iki saha da kurulduğu anlaşılmaktadır.

4.Cizre Şehrinin Kuruluş Evreleri

4.1.Guti, Akad, Asur ve Babil Dönemleri (MÖ 4000-539 Arası)

Cizre tarihiyle ilgili Sümer tabletlerinden başlanması gerekir. Sümer tabletlerinde bugüne kadar Cizre ile ilgili tespit edilmiş olan en önemli keşif, Karda'yla ilgili kayıtlardır. Bu durum Cizre tarihine 4000 yıllık bir derinlik kazandırmıştır. Asurbanipal'in Ninova'da keşfedilen 30 bin “Kil Tablet Kütüphanesi” Mezopotamya kültürlerinin yazılı tercümanı olurken, bölgede irili ufaklı birçok şehrin tarihine de ışık tutar (Tüzün, 2014a: 142).

Cizre ve çevresi Neolitik çağdan yani M.Ö. 7. ve 5. binler arasında Hasuuna, Samarra ve Halaf kültürlerinin etkisinde kalmış bir coğrafyada yer alır. Ancak Cizre yöresinde fazla höyük olmadığı için, prehistorik ve protohistorik çağlarda bu bölgede hangi kültürlerin hâkim olduğunu söylemek güçtür. Yöre M.Ö. 3000'den günümüze kesintisiz yerleşmelere sahne olmuştur. Şehir M.Ö. 3000'lerin ilk yarısında büyük olasılıkla Akadlar'ın sınırları içerisinde kalmaktaydı. Bu dönemde yörenin yerli halkı Hurri kökenli olmalıdır. Akadları sırasıyla Babilliler ve Asurlular izlemiştir. Bölge M.Ö. 2000'lerde Asur İmparatorluğu'nun bir eyaleti konumundadır ve bu durum uzun süre devam etmiştir (Lafli, 2012: 16).

4.2. Selevkos, Part ve Pers Dönemleri (MÖ 300-MS 600 Arası)

Cizre'nin milattan sonraki gelişimiyle ilgili tarihi kaynaklar milattan önceki dönemlere göre daha fazla olmasına rağmen bu bilgiler şehir hakkında tekdüze yani şehre egemen olan devletler ve bunların yaptıkları savaşları anlatmaktan daha ileriye gitmemektedir.

İslamiyetten önce Cizre'de Hıristiyanlık hâkim unsurdur. İran'ın kuzeydoğusuna egemen olan Part'lar, Selevkosları yenerek Cizre'nin içerisinde yer aldığı geniş bir bölgede

hüküm sürmüştür. Cizre'nin III. yüzyılda Fars-Sasanileri tarafından kurulduğunu belirten Hamdullah Mustavfi ile Jean Maurice Fiey aynı görüşü paylaşırlar. Fiey'e göre aslında "Cezire-i İbni Ömer" şehri Dicle Nehri kıyısında Sasaniler tarafından "Castra Dicle" isminde bir köy yıkıntısı üzerine kuruldu. Bu şato ve kale Sasaniler zamanında Erdeşan (Babekan) tarafından tamir edildi. Sasaniler sonrası bu köy büyüdü, Hasan b. Ömer el Hattab et-Tağlibi himayesinde Cizre surları bir ek ilaveyle sağlamlaştırıldı. "Kardu" bölgesi ve civarına Tağlibi Hıristiyanlar hükmediyorlardı. El-Cezire bölgesine gelen Tağlibiler, bir köy harabesi olarak tanımlanan "Castra Dicle"yi kendilerine merkez olarak seçtiler. Aşiretin bölgedeki göç hareketlerinin Cezire veya Cizre bölgelerinde Hıristiyanlığın yayılışında, büyük etkisi olmuştu (Tüzün, 2014a: 180, 181).

M.S. 297 yılına gelene kadar Cizre şehri Sasani hâkimiyetindeydi. Ermenistan'da M.S. 297 yılında ani bir baskın sonucu tuzağa düşürülen Pers Kralı Narseh ve ordusunun bozguna uğratılmasıyla Sasaniler, Dicle ırmağının batısındaki bütün toprakları Romalılara teslim ettiler. Mezopotamya'nın iştah kabartan bereketli ovalarına sahip Diyarbakır, Nusaybin ve Cizre Şehirleri III. ve IV. yüzyıllarda doğu ve batının iki büyük imparatorluğu; Pers(Sasani) ile Romalılar arası sıcak savaşların merkezi olmuştur (Beysanoğlu, 2014: 109). Irak, Suriye ve Güney Anadolu üçgeni arasında kalan ve Dicle ile Fırat'ın sularıyla beslenerek ziraata elverişli toprakları oluşturan El-Cezîre bölgesi, aynı zamanda ticaret yolları arasında da bir köprü vazifesini de görmektedir. El-Cezîre'nin sahip olduğu bu özellikler, Sasani ile Roma devleti arasında mücadelelerin yapılmasında etkili rol oynamıştır. Bu mücadele zincirine VII. Yüzyılın ortalarından itibaren İslâm dünyası da katılmıştır. Nihayet bölge Hz. Ömer döneminden itibaren Müslümanların hâkimiyeti altına girmiştir (Koyuncu, 2008: 132).

4.3. M.S. VII. Yüzyıl ile XVI Yüzyıl Arası Dönem

Cizre ve çevresinde İslamiyet'in yayılmasıyla ilgili kaynaklar muhtelifdir. Ancak bu kaynaklar arasında en eski ve en uygun bulunan bilgelere göre Cezire bölgesi, II. Halife Hz. Ömer b. Hattab zamanında, sahabe-i kiramdan İyad bin Ganem (ra) tarafından fethedilerek İslamiyet'le tanışmıştır. Güçlü rivayetlere göre Cizre'nin fethi savaşla değil sulh yoluyla olmuştur (Belâzuri, 2002: 251). Cizre şehrinde İslam Dönemi'nden kalma en önemli eser Kilise'den camiye çevrilmiş olan Ulu Camidir (Foto 1).

Foto 1: Cizre Ulu Camii.

Emeviler dönemiyle ilgili olarak Cizre halkının tamamının harici olduğundan bahseden kaynaklar, Haricilerin özelde Bazedba ve Bakarda (Cizre’de), genelde ise Ceziretu’l Firatiyye bölgesinde bir yandan Emevi hâkimiyetini sarstığını, bir yandan da şehirlerine hücum ederek sıkıntı ve eziyete yol açtıklarını söylemektedirler. Hariciler ve kabileler arası çatışmalar bölgede acı ve felaketlerle dolu bir dönemin yaşanmasına sebep olmuştur. Cezire’de bu dönemde Harici bir topluluk, Emevilerin mal ve hayvanlarına el koyarak güçlendiler, şehir ve köylere dağılarak yağma ve talana yöneldiler, sakinlerinin ekinlerini telef ettiler, mallarını gasp ettiler. Oradan da Nusaybin, Bazedba (Cizre) ve diğer bölgelere dağılarak halka eziyet ettiler, evlerini yıktılar ve halklarını göç etmek zorunda bıraktılar (Ğandur, 2008: 45).

İbn-u Şeddad Eyyubi Devleti zamanında (MS 1171-1252) vergi müfettişi olarak geldiği Cizre şehri hakkında; “Dicle Nehri tarafından bir hilal gibi çevrili olduğunu, etrafında bir sur bulunduğunu; bu surun 1. Babulcebel, 2. Babulma, 3. Babulcedid (Dağkapı, Nehir Kapısı ve Yenikapı) isimlerinde üç kapıya sahip olduğunu ve içinde namaz kılınan iki adet camisiyle dört Şafii medresesi mevcut bulunduğunu nakleder. Şehir içten ve dıştan olmak üzere iki vadiyle kaplıydı. Aynı zamanda 1 hastane, 15 hamam ve surların dibinde 30’a yakın bostanı mevcuttu. Şehirde sekiz kale bulunmaktaydı. idari yapısı da bir düzen içerisinde olan mahallelere ayrılıyordu. Sokakları mahallelerin içine doğru ilerliyor ve kış mevsiminde çamurlu olduğundan söz ediliyordu. Bununla birlikte bu şehir yapısal olarak yörenin en güzel şehri, halkı varlıklı ve sosyal olduğu için de güvenilir bir yerdi (Ğandur, 2008: 76).

Miladi 14. yüzyılda şehir değişime uğradı. Gezginici İbnu Battuta burayı ziyaret ederken bu durumu şöyle dile getirmiştir: “Biz Ceziretu’İbnu Ömer (Cizre) şehrine ulaştık. O güzel ve büyük bir şehirdi. Vadilerle çevriliydi. Şehrin çoğu yıkılmış bir durumdaydı. Taşlarla sağlam yapılmış bir eski çarşısı ve yine taşlarla yapılmış surları vardı. Halkı erdemli, kültürlü ve yabancıları seven insanlardı.

Hamdaniler döneminde Cizre yakınlarında Cudi Dağı eteklerinde Dicle Nehri üzerinde o günkü adıyla Erdemişt Kalesi olarak bilinen yerde, mefruşat ve daha başka mallar imal ediliyordu. Yine bu dönemde Cizre, dokumacılık alanında olduğu gibi Hıristiyanlar içki üretiminde de oldukça ilerlemiş bulunuyorlardı. Cizre’den Musul’a ticaret olarak bal, helva, peynir, ceviz, badem, incir ve daha başka mallar nakledilirdi. Yine Emir Nasiruddevle’nin, Dicle Nehri’nde kullanılmak üzere yüz elli kayık aldığı ve bunların her birinin yaklaşık on kişiyi yükleriyle beraber taşıyacak kapasitede olduğu bildirilmiştir (Akbaş, 2012: 53).

Eyyübiler zamanında Cizre şehrine baktığımızda kendilerine bağlı olmak şartıyla Cizre’deki emirliği ortadan kaldırmamışlar, düşmanlarına karşı Cizre halkının desteğini elde etmişlerdir. Eyyübiler, bölgede birlik ve istikrar sağlamalarıyla birlikte eğitim, sağlık, ziraat, imar ve sanat faaliyetleri hızlanmıştır. Bölgede pek çok hastane, medrese, hangah(tekke), köprü, hamam, kervansaray yapıldığı gibi çok sayıda değerli âlim de yetişmiştir (Bilgin, 2012: 72, 77).

4.4. Osmanlı Döneminde Cizre Şehri

Cizre şehri için Osmanlı Devleti’nin hâkimiyeti konusunda tüm kaynaklar aynı durumu ifade etmektedir. Yavuz Sultan Selim zamanında 1514 senesinde Çaldıran Savaşı’nda Şah İsmail’in ordusunu yenmesiyle başlamıştır. Bu tarihten sonra 1516-1517 yıllarında Cizre şehri Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.

Osmanlı Devleti döneminde uzun seneler Cizre ve Kürt beyliklerinin her biri bağımsız idiler. Osmanlı kaynaklarında bu durum şöyle izah edilmektedir: Her biri müstakil Rum hükümdarının malikanesi olduğu gibi Saltanat-ı Seniyye (Osmanlı) tarafından zapt edildiği sırada, her bir Kürd Beyi istiklal üzere (bağımsız) idi. Diyarbekir Hükümeti Akkoyunlu hanedanından sekiz dokuz sene evvel Safevi Şah İsmail hâkimiyetine geçmiş, Mardin hükümeti

dahi Safevilerin elindeydi. Cezire Hükümeti(şehir idaresi) ise bu dönemde Ümeyye oğullarından Halidiler'in elindeydi (Diyarbakır Salnameleri, C2: 253).

Osmanlı Dönemi'nde Cizre şehri "Mir, Emir, Hakim" gibi unvan alan yöneticiler tarafından idare edilmiştir. Bölge halkı İran'la yapılan savaşlarda Osmanlı Devleti'nin yanında savaşmışlardır. Bu nedenle iç işlerinden serbest otonom bir yapı olduğu anlaşılmaktadır. Ancak Osmanlı'da merkezîyetçi yapının zayıfladığı dönemlerde merkeze bağlılık zayıflamış ve isyanlar yaşanmıştır.

Sultan II. Abdulhamid, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da devlet otoritesini kurup asayişî sağlamak amacıyla bir tedbir olarak bu bölgelerde Hamidiye Alaylarını kurmuş ve bunun için bölgedeki aşiretleri İstanbul'a çağırmıştır. Cizre alayları padişahın ilgisini çekip gözdesi olmayı başaran Mustafa Paşa'ya bağlı olarak kurulmuştur. Cizre alayları her ne kadar bölgede yararlı işler yapmış olsa da daha sonraki zamanlarda kontrolden çıkmış ve eşkıyalık yapmaya başlamışlardır (Eliaçık, 2012: 112).

375 Numaralı Cizre Sancağı Cizye Defteri Cizre ile ilgili olarak (H. 1254- 1278/ M.1838-1857): Nefs-i Cizre'de gayrimüslimlerin mesleki dağılımları ise şöyledir: Ermeni Milleti; eskici 3, bezzaz (Manifaturacı) 5, ziraatçı 3, değirmenci 2, kelekçi 1, çulcu 1 ve taşçı 1 neferdir. Bunlar dışında kalan 4 neferden birinin mesleği verilmezken geri kalanlar diğer meslek sahiplerinin oğlu ve karındaşı olarak kaydedilmiştir. Kardeş ve oğlu olarak kaydedilen neferler büyük ihtimalle kardeşleri veya babaları ile aynı meslektendirler. Buna göre; taşçı oğlu 1, bezzaz karındaşı 2 neferdir. Keldanî Milleti; bezzaz 9, eskici 7, boyacı 2, ziraatçı 5, kuyumcu 2, bakkal 1, kantarcı 2, debbağ 1, katib 1, kapuci 2, taşçı 1, çulcu 2, basmacı 1, haffaf(Ayakkabıcı) 1 neferdir. Bezzaz kardeşi 5, bezzaz oğlu 2, eskici oğlu 1, kapucu oğlu 1, boyacı karındaşı 1 ve debbağ karındaşı 2 neferdir. 5 neferin ise meslekleri belirtilmemiştir. Yahudi Milleti; bezzaz 3, muallim 2, eskici 1, atar 1, ziraatçı 1 neferdir. 4 neferin ise meslekleri belirtilmemiştir. Bu bilgiler ışığında Cizre şehrinde yaşayan Ermeni ve Keldani milletleri 1838-1857 yılları arasında özellikle ticaret ile uğraşmışlardır.

1901-1902 yılı Diyarbakır Salnameleri'nde; Cizre şehrinde 1 hükümet konağı, 1 kışla, 1 askeri hastane, 3 Hıristiyan mabedi, 1 medrese, 1 mektebi rüşdi, 1 mekteb-i iptidai (ilkokul), 1 mektebi Süryani, 5 han, 8 hamam ve bir çarşı mevcuttur. Ayrıca Cizre köylerle birlikte 35.000 nüfusa sahipti.

Bu bilgilerden anlaşılacağı üzere; Osmanlı Devleti döneminde Cizre, hem ekonomik açıdan hem de askeri açıdan önemli bir şehirdir. Bir diğer önemli durum farklı dine mensup insanların varlığıdır.

4.5. Cumhuriyet Dönemi ve Sonrasında Cizre Şehri

1914 yılında başlayıp 4 yıl süren I. Dünya Harbi Osmanlı Devleti'nin sonunu getirmiştir. Savaş sonucunda daha önce Osmanlı'nın elindeki birçok yer elden çıkmış, Anadolu'nun büyük bir kısmı işgale uğramıştır. 1923 yılında cumhuriyetin ilanı ile Osmanlı Devleti resmi olarak son bulmuş yerine Türkiye Cumhuriyeti kurularak, Anadolu'da yeni bir dönem başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla tüm ülkede olduğu gibi Cizre için de, gelişim açısından yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Cumhuriyetin kurulmasından sonra Cizre gerek beşeri ve gerekse ekonomik olarak gelişim kaydedip, modern bir şehir olma yolunda ilerlemeye başlamıştır.

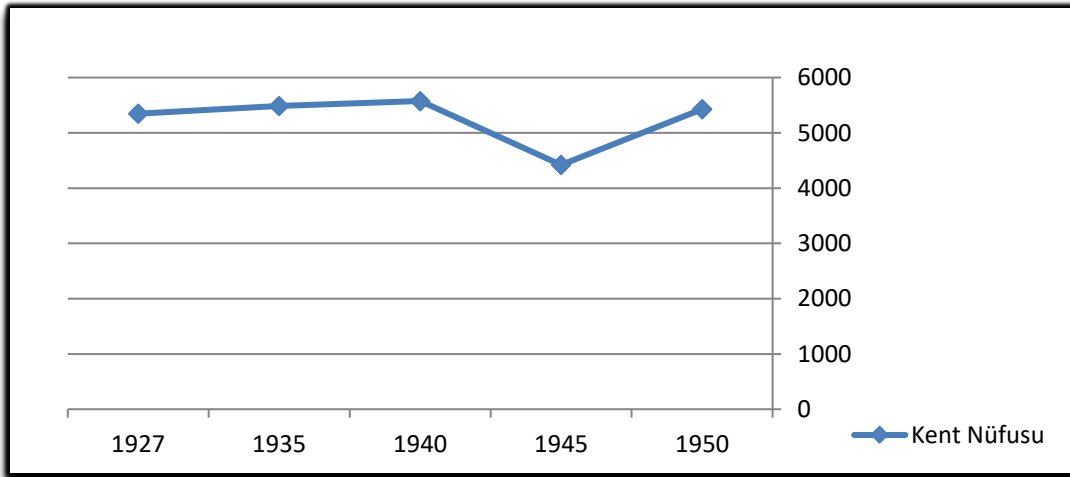
Foto 2: Cizre Şehri (1920'li Yıllar)

Cumhuriyetin ilanıyla Mardin vilayetinin idari yapısında değişiklik olmamış ve Cizre Osmanlı'nın son dönemlerinde olduğu gibi bu vilayetin kazası olmuştur. 1990 yılında ise Şırnak'ın il olmasıyla Cizre bu ile bağlanmıştır.

Cizre ilçe merkezinin 1927 ile 1950 arasındaki nüfus gelişimine baktığımızda, 1945 yılında İkinci Dünya Savaşı'nın yaşanması nedeniyle ülkemizin tümünde erkeklerin büyük bir kısmının asker olarak silah altına alınması nüfusu etkilemiştir. Cizre şehri de nüfus yönünden belirtilen nedenden ve ekonomik şartların kötü olması sonucu bu durumdan etkilenmiştir. 1927 yılında yapılan nüfus sayımına göre şehrin toplam nüfusu 5.348 kişidir. 1935'te yapılan şehir nüfusu %12,82'lik oranla çok az bir artış göstererek 5.485'e, 1940'da 5.575 olmuştur. Bu durumun oluşmasında ekonomik sıkıntılarla beraber II. Dünya Savaşı'nın etkisi bulunmaktadır. 1945 yılında ise nüfus yukarıda belirttiğimiz sebepten azalarak 4.419 kişiye inmiştir. 1950 yılında ikinci dünya savaşının sona ermesi, ekonomik şartların iyileşmeye başlamasıyla nüfus gelişiminde yeniden hareketlenme olmuş ve nüfus sayısı 5.425 kişi olmuştur (Şekil 5).

Şekil 5: 1927-1950 Arası Cizre Şehri'nin Nüfus Gelişim Grafiği (DİE, 1927-50)

Cizre şehrinin kentsel gelişimine bakıldığında; şehrin ilk çekirdeğini oluşturan Kale ve Dağkapı Mahalleleri dışında özellikle batı, kuzeybatı ve güneye doğru olacak şekilde şehrin gelişim kaydettiği görülebilir. Nitekim bu dönemde Dağkapı ve Alibey Mahalleleri gelişme göstermiştir (Şekil 6). Cizre şehrinin belirtilen alanlarda gelişim göstermesi ana ulaşım güzergâhlarının bu taraflarda olması etkili olmuştur.

Şekil 6: Cizre Şehrinin Kentsel Gelişimi.

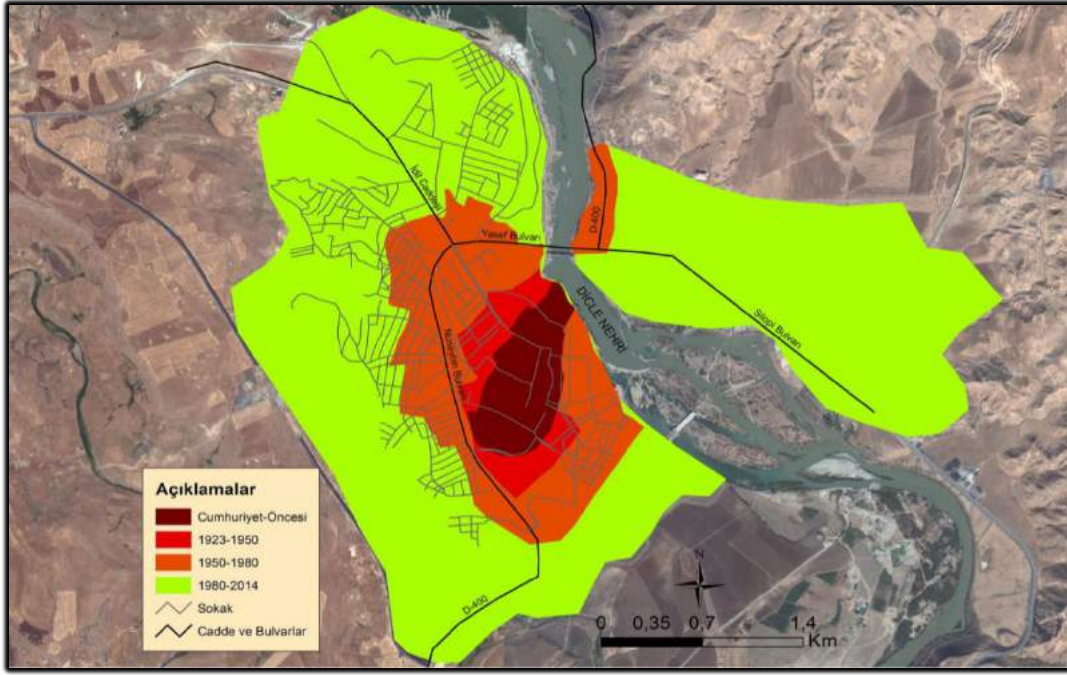

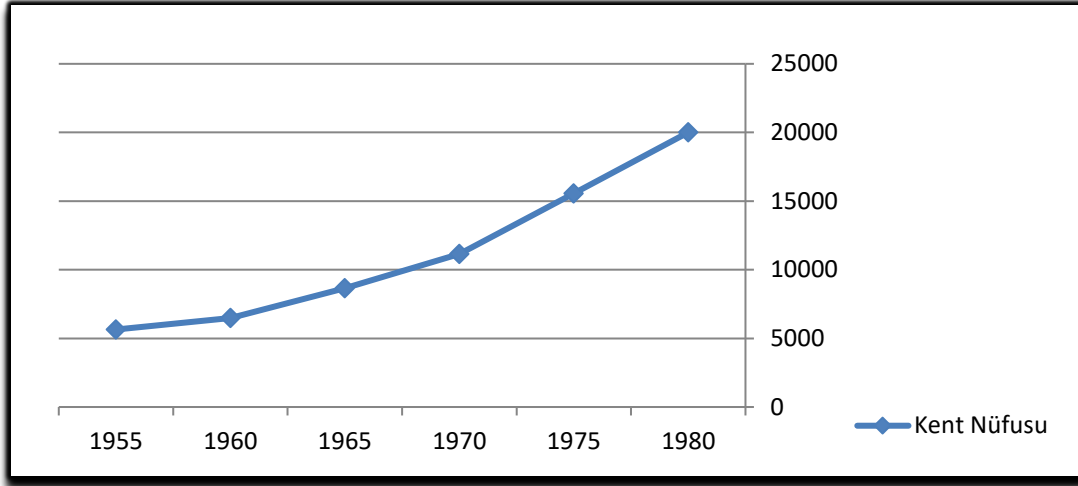
Foto 3: Cizre Şehri.

Klasik Osmanlı şehirlerinde olduğu gibi Cizre şehrinde de bir cami veya meydan etrafında han, hamam ve bedesten gibi yapılar toplanmış, meskenler ise bu ortak alana dar cadde ve sokak sistemleri ile bağlanmıştır. Dağkapı Mahallesi'nde bulunan Cizre Ulu Cami etrafında medreseler ve bedesten denilen çarşı bulunmaktaydı. Ancak şehrin zamanla büyümesine bağlı olarak mesken alanları genişlemiş ve bu merkezi alandan uzaklaşmıştır. 1950'li yıllardan sonra ülkemizde kırsal alanlardan şehirlere doğru önemli göçler olmuştur. Bu durum şehirlerin hızla nüfuslanmasına ve yeni konut alanlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Tarihi İpek Yolu üzerinde yer alan Cizre, önemli bir ulaşım güzergâhı üzerinde yer alması sonucunda 1950'den sonra önemli gelişme gösteren şehirlerden olmuştur. 1970'li yıllardan sonra Habur Sınır Kapısı'nın açılmasıyla bölge halkı için önem arz eden ticari faaliyetler daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. İlegal yollarla yapılan ticari faaliyetler tamamıyla son bulmasa da büyük oranda Habur Sınır Kapısı üzerinden yapılmaya başlanmıştır.

“Kentler sosyo- ekonomik yapının daha kapsamlı geliştiği, çeşitli branşlarda uzmanlaşmanın daha da ileri gittiği, eğitim, kültür ve sağlık hizmetlerinin hızla geliştiği, sanayi ve teknolojik imkânlar bakımından önde olan merkezlerdir. Bu sebeplerden dolayı ekonomik bakımdan imkânları kısıtlı olan kırsal insanı için daima cazibe merkezleri olmuşlardır (Sertkaya Doğan, 2009: 3). Cizre şehrinin 1955-1980 arasındaki nüfus gelişimine baktığımızda 1950’li yıllardan itibaren ülkemizde şehirlere yoğun bir göç hareketi meydana gelmiştir. Kırsal alanlarda iş imkânlarının kısıtlı olması, tarımda makineleşme, şehirlerde sanayi faaliyetlerinin gelişmeye başlamasıyla iş imkânlarının artması, sağlık ve eğitim imkânlarının şehirlerde daha iyi olması ve kırsal alanda nüfusun artmasıyla kişi başına düşen toprakların bölünmesi ve insanların geçimlerini sağlayamaması gibi nedenlerle göçler yaşanmıştır. Cizre şehri 1970-1975 yıllarına kadar çok düşük seviyelerde bu durumdan etkilenmiştir. Ancak 1970 yıllarından sonra şehir merkezi nüfusu kırsal kesime oranla artmaya başlamıştır. 1955 yılında nüfus 5.646 kişi olup nüfus artış hızı yaklaşık olarak %20,8 olarak gerçekleşmiştir. 1960 yılında nüfus 6.473, 1965 de 8.662, 1970’te 11.137, 1975 yılında 15.557’e ulaşmıştır. 1980 yıllarından sonra nüfus şehir merkezinde çok hızlı bir biçimde artmaya başlamış 20.003 kişiye ulaşılmış ve nüfus artış hızı yaklaşık olarak %25,71 olmuştur (Şekil 7).

Şekil 7: 1955-80 Arası Cizre Şehrinin Nüfus Gelişim Grafiği (DİE, 1955-80)

Cizre şehrinin mekânsal gelişimi, demografik gelişmesiyle paralellik göstermektedir. Şehrin Cumhuriyet Dönemi öncesi sınırları, kent mezarlığı da dâhil olmak üzere surlarla çevrili alandan müteşekkil olmasına rağmen bu alanın dolması 1950’li yılları bulmuştur. Söz konusu tarihlere kadar sadece şehrin eski mahalleleri olan Alibey, Kale ve Dağkapı Mahalleleri mevcuttur. 1950’li yıllardan sonra şehir giderek göç almaya başlamış ve kuzey ile kuzeybatı yönünde büyük bir kentsel gelişim yaşanmıştır. Özellikle Habur Sınır Kapısının’ın etkisiyle ticari faaliyetler gelişmeye başlamış bunun sonucunda kırsal kesimden şehre doğru göçler meydana gelmiştir. 1970’li yıllarda bugünkü Yafes Bulvarı ile Nusaybin Caddesinin oluşturduğu yay, kentin dış sınırlarını meydana getirmekteydi. 1980’li yıllarda bugünkü Dicle, Şah ve Yafes Mahalleleri meydana gelmiştir (Şekil 7).

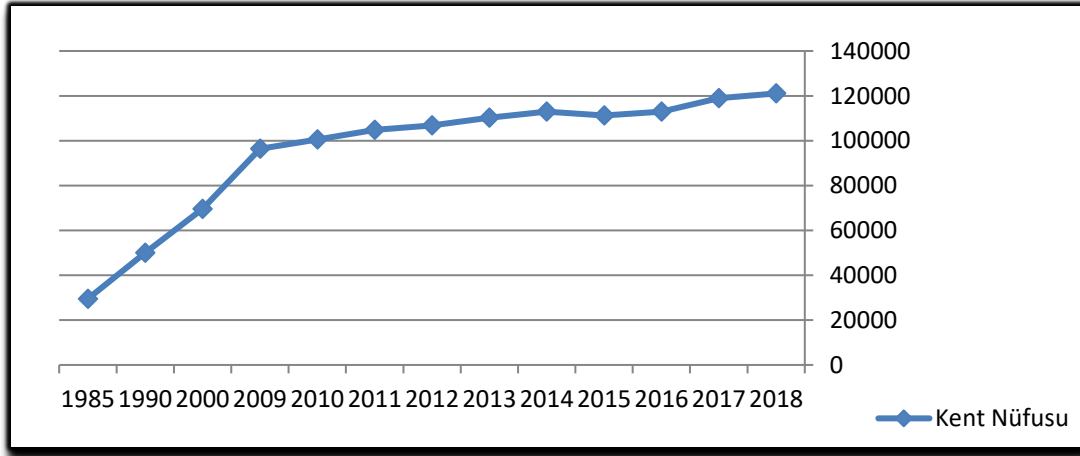
1985 yılında nüfus miktarı şehir nüfusu yaklaşık olarak %29,49’luk artış hızıyla 29.496 kişiye ulaşmıştır. 1990 yılları ise Cizre şehri için bir dönüm noktası niteliğindedir denilebilir. 1985 yılından başlayarak günümüze kadar etkisini devam ettiren terör olayları nedeniyle yoğun bir şekilde Cizre şehri göç almıştır. Kırsal kesimde bulunan insanların yerlerinden ayrılmalarından sonra göçler meydana gelmiştir. Yurt dışına yapılan göçler 1960’lı yıllardan itibaren ülkemizden Avrupa ülkelerine çalışmak üzere işçi göçleri yaşanmıştır. Cizre şehrinde yurt dışına yapılan göçler ise 1980’li yıllardan başlayarak zorunlu olarak yaşanmıştır. 1980 yılında ülkemizde meydana gelen askeri darbe nedeniyle başlayan göç hareketi terör olaylarının

en şiddetli yaşandığı zamanlar olan 1990 yıllarından sonra doruk noktaya ulaşmıştır. Bu durumun yaşanmasında 1900-1995 yılları arasında 46 yerleşme alanının boşaltılması veya yer değiştirilmesi en önemli nedendir. “Ülkemizde şehirleşme, endüstrileşmiş ülkelerdeki görünümü sergileyememiş, şehirlerdeki işsiz ve gizli işsiz sayısı sürekli artmış, endüstriyel gelişmeye dayanmamış, hızlı ve düzensiz bir şekilde gelişmiştir” (Emiroğlu, 1981: 51). Cizre şehrinde bir diğer göç hareketi ise çalışmak amacıyla mevsimlik işçi denilen ülke içinde sanayi, tarım ve turizm sektörlerinde iş imkânlarının bulunduğu büyük şehirlerimize doğru olmuştur. Fakat 1990 yıllarından sonra mevsimlik olan bu durum birçok aile için sürekli göç haline gelmiştir. Üçüncü kısım ise Cizre merkez, çevre il ve ilçelere yapılan göçlerdir. Özellikle şehir merkezi sağlık, eğitim ve iş imkânlarının olması nedeniyle yoğun bir göç hareketine maruz kalmıştır. Nitekim şehir merkezinde 1985 yılında 29.496 olan nüfus 1990 yılında 50.023 kişiye ulaşmıştır. Yani nüfus artış hızı yaklaşık olarak %33,91 civarında olmuştur. 2000 ile 2009 yılları arasında oldukça fazla nüfus artışı olmuştur.

2000 yılında 69.591 olan nüfus miktarı 2009 yılında 96.452 olmuştur. 1980’li yıllarda başlayarak 2009 yılına kadar devam eden nüfus artışı günümüzde aynı hızla artmaya devam etmektedir. Bu durumun oluşmasında eğitim seviyesinin yükselmesiyle beraber daha bilinçli bir toplumun meydana gelmesi bunun yanı sıra devletin aile planlaması üzerine çalışmalar yürütmesi önemli oranda sonuçlar vermiştir. Ancak her ne kadar Cizre şehri yüksek oranda göçler almış olsa da doğum oranlarının da çok yüksek seviyelerde olduğu söylenebilir. 2010 yılında nüfus 100.478, 2011’de 104.844, 2012’de 106.831, 2013’te 110.166, 2014’te 112.973, 2015’te 111.266, 2016’da 112.919, 2017’de 118.953 ve 2018’de 121.073’e yükselmiştir.

Şekil 8: 1985-2018 Arası Cizre Şehri’nin Nüfus Gelişim Grafiği (TÜİK).

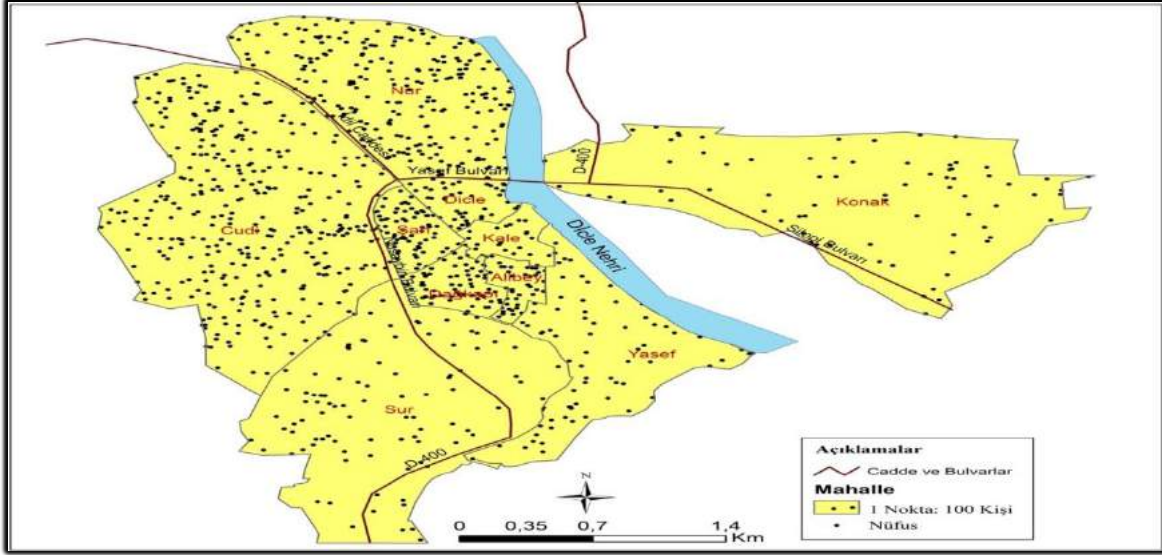

Cizre şehrinin nüfus yoğunluğu incelendiğinde; şehrin eski mahalleleri olan Dağkapı, Alibey ve Kale Mahalleleri’nde nüfus yoğunluğunun çok fazla olduğu görülebilmektedir (Şekil 9). Bunun yanında 1980’li yıllardan sonra Şah Mahallesinin de merkeze yakınlık ve bunun sağladığı olanakların etkisiyle nüfus yoğunluğu fazladır. Cudi, Nur ve Dicle Mahalleleri 1980 ve sonrasında başlayan göç hareketleri neticesinde büyümüş mahalleler olup eski mahaller kadar olmasa da yoğunluk azımsanmayacak derecededir. Şehrin büyümesine bağlı olarak bu mahallelerin konumları dikkate alındığında şehrin kuzey ile batı yönünde genişleyeceği ve bu alanın gelecekte yoğunluğun artacağı söylenebilir. Konak ve Sur Mahalleleri ise yoğunluğun en az olduğu mahalleler olarak dikkati çekmektedirler (Şekil 8).

Cizre şehrinin mahalle aritmetik nüfus yoğunluğuna bakıldığında; Cizre şehrinin çekirdeğini oluşturan Dağkapı Mahallesinin Aritmetik nüfus yoğunluğu 251-303 kişi arasındadır. Bu mahallede aritmetik nüfus yoğunluğunun fazla olması mahallenin yerleşim açısından önemini koruduğunu göstermektedir. Şehrin eski çarşısının bu mahallede olması

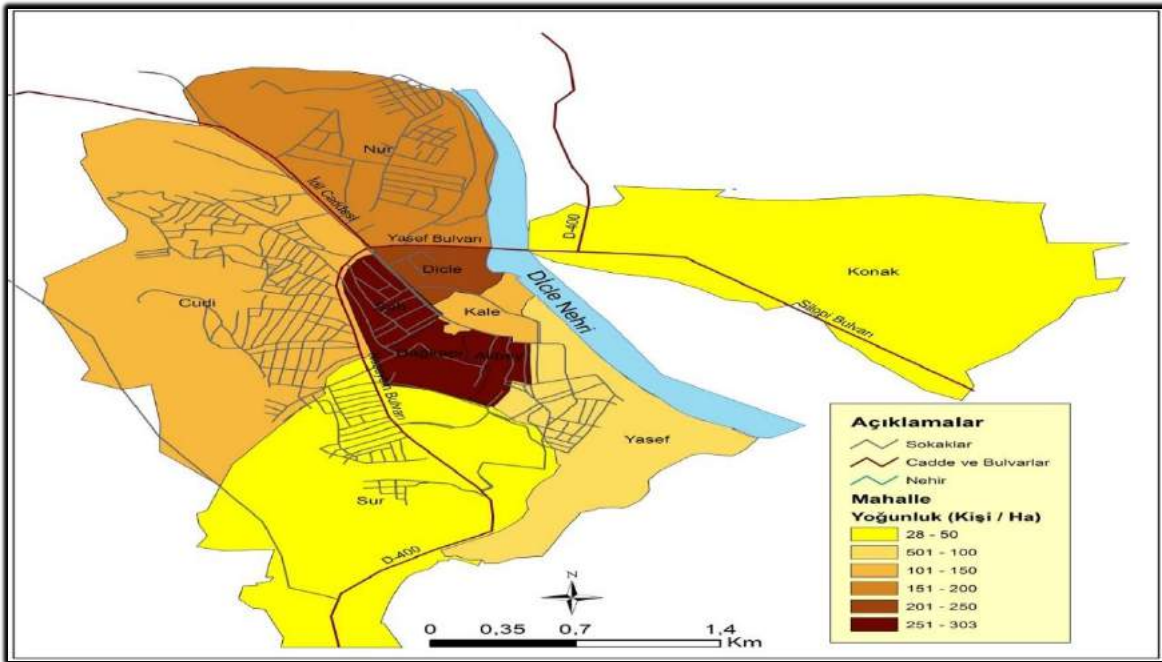
ayrıca yeni kurulan alışveriş alanlarına yakın olması mahalleyi yerleşim açısından önemli kılmıştır. Aritmetik nüfus yoğunluğunun 251-303 arasında olduğu diğer mahalleler ise Şah ve Alibey Mahalleleri'dir. Şah Mahallesi'nin ismi Cizre'ye bağlı eski bir köy isminden gelmektedir. Sözü edilen köy günümüzde Bozalan köyüne bağlı bir mahalle konumundadır.

Şekil 9: Cizre Şehri'nin Mahalle Nüfus Yoğunlukları.

Aritmetik yoğunluğu 201-250 kişi arasında olan tek mahalle Dicle'dir. İsmi Dicle Nehri'nden almakta olan bu mahalle 1970'li yıllardan başlayarak günümüze kadar gelişme göstermiştir. Nur Mahallesi, 151-200 arasında aritmetik nüfus yoğunluğuna sahiptir (Şekil 9, 10). 1990'lı yıllardan sonra yoğun bir şekilde şehir merkezine yapılan göçler sonucu oluşan Nur Mahallesi alansal olarak diğerlerine göre daha geniş olmasına rağmen yerleşim açısından insanların daha çok rağbet ettiği mahallelerin başında gelmektedir.

Şekil 10: Cizre Şehri'nin Mahalle Aritmetik Nüfus Yoğunluğu.

Foto 4: Cizre Şehrinin İçinden Akan Dicle Nehri.

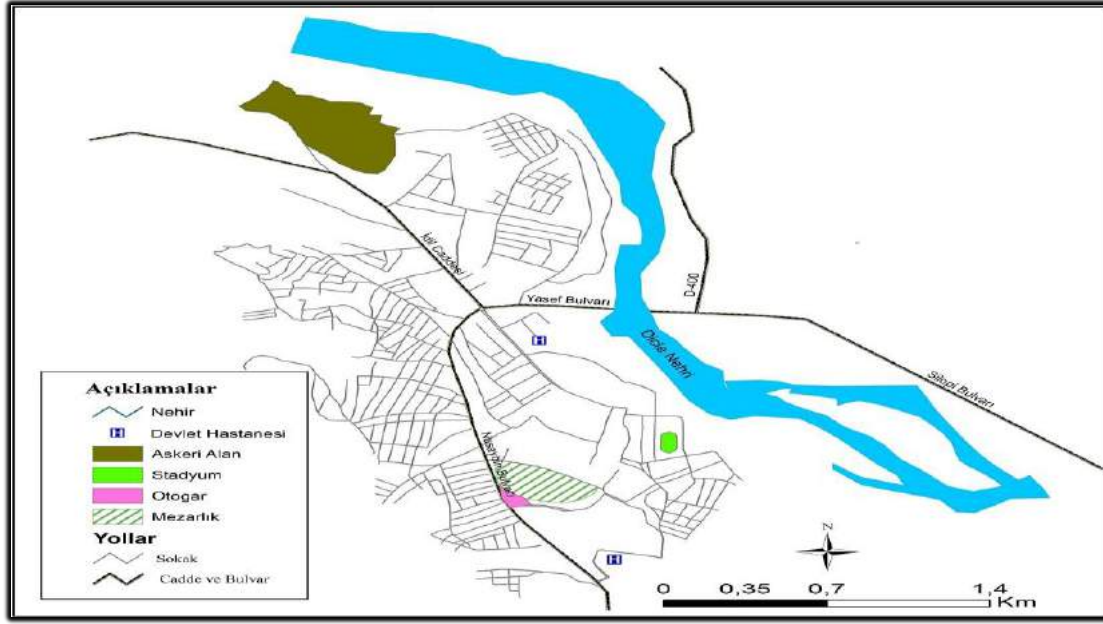
Şehrin nüvesi üzerinde gelişmiş olan Dicle, Şah, Dağkapı, Kale, Alibey ve Yasef Mahalleleri'nde iş merkezi ve resmi binalar bulunur. Özellikle Orhan Doğan Caddesi üzerinde pasajlar, iş merkezleri, bankalar ve resmi kurumlar sıralanmıştır. Eski evler tek katlı ve avlulu özellikte iken yeni yapılan konutlar çok katlı olarak inşa edilmektedir. 2016 yılında terör olayları nedeniyle Cizre şehrinde sokağa çıkma yasağı uygulanmış ve şehrin bazı mahallelerinde konutlar zarar görmüştür. Cudi Mahallesi'nde zarar gören konutların tamamı yıkılarak TOKİ tarafından çok katlı binalar yapılmıştır (Foto 5).

Foto 5: Cizre Şehrinde Terör Mağdurları İçin Yapılmış TOKİ Konutları.

1990'lı yıllarda Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde terör olaylarının etkisinin en fazla hissedildiği şehirlerin başında Cizre gelmektedir. 1990'da 50.000 nüfus barındıran Cizre şehri terör olayları nedeniyle kırsal alanlardan şehre doğru hızlı bir göç süreci ve doğum oranlarının fazla olması nedeniyle 2000 yılında nüfus 70.000'e, 2018'de de 121.000'e yükselmiştir. Kırsal alandan şehre göç eden insanlar Sur, Nur, Cudi ve Konak Mahalleleri'nde gecekondü evler inşa etmişlerdir.

Şekil 12: Cizre Şehri'nin Şehir içi Ulaşım Ağları.

Şehir içi ulaşım şehirlerin fonksiyonlarına göre farklı şekillerde gelişir. Nüfusun fazla olduğu şehirlerde insanların mal ve hizmetlere erişimini kolaylaştırmak amacıyla toplu taşıma araçları önem kazanır. Bunun dışında şehir hayatının gereği olarak kaldırım, yürüyüş ve bisiklet yolları modernleşmeye birlikte şehirlerde ihtiyaç haline gelmiştir. Çalışma alanımızda Kale, Dağkapı ve Alibey Mahalleleri'nde eski yerleşme alanı olması nedeniyle cadde ve sokaklar dardır. Ancak 1990 yılından sonra imara açılmış ve nüfuslanmış Sur, Cudi, Nur ve Konak Mahalleleri'nde cadde ve sokaklar geniştir (Şekil 12). Cizre şehrinde şehir içi ulaşım birkaç arterde yoğunlaşmaktadır. Şehrin güneyinde yer alan Cizre Devlet Hastanesi'nden başlayarak Nusaybin Caddesi boyunca yoğunluk fazladır (Foto 6). 2014 yılında şehrin doğusunda çevre yolu tamamlanarak uzun ve geniş araçların şehrin içinden geçmesi engellenmiştir. Yoğunluğun yaşandığı bir diğer yer İdil Caddesi'dir. İdil ve Cizre şehirleri arasında Şerafettin Elçi Havalimanı olması nedeniyle bu güzergâh yoğun olarak kullanılır. Şehirdeki en önemli ulaşım aksı Yasef Bulvarı'dır. Nusaybin-İdil-Silopi ilçelerine giden yollar bu bulvarda birbirinden ayrılmaktadır. Bulvarın güneydoğusunda çarşı merkeziyle bağlantıyı sağlayan Orhan Doğan Caddesi bulunur. Şehrin kuzeydoğusunda D-400 ile Şırnak bağlantı yolu yer alır. Şehir içinde toplu taşıma hizmetlerini Cizre Belediyesi'ne bağlı Özel Halk Otobüsleri vasıtasıyla yerine getirilir.

Foto 6: Nusaybin Caddesi

Sanayi sektörüyle ilgili yapılan çalışma ve değerlendirmelerde sanayinin bir kolu veya sanayi bölgesi ele alınır ve beşeri coğrafya açısından sanayi faaliyetinin başlayabilmesi için gerekli şartların sağlanmasından sonra bu sanayi faaliyetinin ve bölgesinin ne yönde, nasıl etkilendiği ve kazandırdığı fonksiyonların durumu dikkate alınır (Doğan, 2013: 512). Cizre şehri ekonomik olarak 1970’li yıllardan sonra Habur Sınır Kapısı’nın açılmasıyla gelişme göstermiştir. Ulusal ve uluslararası taşımacılık temel geçim kaynakları arasındadır. Cizre İsmail Ebul-iz Organize Sanayi Bölgesi kurulmuş olup henüz tamamıyla faaliyete geçmemiştir. Şırnak ilinde en fazla gelişim gösteren şehir olan Cizre, il sanayi faaliyetlerinin de merkezi konumundadır.

Tablo 1: Cizre İsmail Ebul-iz Organize Sanayi Bölgesine Ait Bilgiler.

Cizre OSB	Bölge Büyüklüğü (Ha)	Parsel Sayısı	Firma Sayısı	OSB’de Çalışan Sayısı
	82	56	7	140

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2018.

Cizre OSB 82 ha alan üzerine kurulan 56 parselden oluşmaktadır. Firma sayısı 7 çalışan sayısı da 140’tır (Tablo 1). Bu duruma göre; Cizre’de sanayinin daha fazla geliştirilmesi için Irak ve Suriye pazarları düşünülerek daha fazla yatırım için daha fazla teşvik edilmelidir. Özellikle tarıma dayalı sanayi için önemli bir potansiyel mevcuttur.

Şırnak ilinin imalat sanayisinde Cizre şehri konumu ve kaynakları itibariyle önemli etkiye sahiptir. İmalat sanayisinin ilçeler bazında verisi bulunmadığından il bazında verilerin incelenmesi Cizre şehrindeki imalat sanayisi varlığını ve istihdam olanaklarını da ortaya koyar.

Tablo 2: Şırnak İlinde İmalat Sanayi.

Sektörler	Firma Sayısı	İstihdam
Gıda, İçki ve Tütün	10	76
Tekstil, Giyim ve Deri	2	23
Kimya, Petrol Kauçuk ve Plastik Ürünleri	3	31
Taş ve Toprağa Dayalı	15	423
Metal Eşya ve Makine Teçhizatı	4	301
Toplam	34	854

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2018.

Tablo 2 incelendiğinde; taş ve toprağa dayalı sanayi sektöründe çalışan firma sayısı 15, istihdam edilen 423'tür. Bu grup içerisinde en önemli faaliyeti kum ocakları oluşturmaktadır. Cizre şehrinin kuzeyinde Dicle Nehri'nden kum çıkarmakta olan birçok firma bulunmaktadır. Metal eşya ve makine teçhizatı firma sayısı 4, çalışan sayısı 301'dir. Cizre şehrinin kuzeydoğusunda yer alan Küçük Sanayi Sitesi araba tamirhanelerinin yanı sıra metal ve makine teçhizatı yapan imalathaneler bulunur. Cizre Küçük sanayi Sitesi iki etaptan oluşacak şekilde yapımı tamamlanmıştır. 1. etap 100 işyerinden oluşmuş ve tamamı dolmuştur. 2. Etap ise 48 işyerinden oluşmuş ve doluluk oranı %100'dür.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Şehirlerin fonksiyonlarına göre gelişim göstermesinde coğrafi faktörlerin etkisi önemlidir. Cizre şehrinin kuruluş ve gelişmesinde su kaynaklarının yanı sıra çevresinde verimli tarım alanlarının bulunması, sıcak iklim koşulları ve tarihi öneme sahip İpekyolu ticaret yolu güzergâhında bulunması şehrin kuruluş ve gelişmesinde etkili olmuştur. Birçok uygarlığın hâkimiyet kurduğu Cizre şehri tarihi dönemlerden günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.

1970'li yıllardan sonra Habur Sınır Kapısı'nın açılmasıyla Cizre başta olmak üzere Silopi ve Nusaybin ilçeleri de şehirselleşmiş olarak gelişim göstermiştir. Ancak 1990'lı yıllarda Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde başlayan terör olayları kırsal alanları etkileyerek güvenlik konusunda sorunlar oluşturmuştur. Bunun neticesinde; kırsal alanlardan şehirlere büyük göçler yaşanmış ve şehir hayatına yabancı olan insanlar gecekondular inşa etmişlerdir. Konak, Sur, Cudi ve Nur Mahalleleri bu şekilde göç almış ve alansal olarak genişlemiştir. 2016 yılında şehirde yaşanan terör olayları birçok insanın ölümüne ve evsiz kalmasına sebep olmuştur. Devletimiz tarafından terör mağdurları için TOKİ konutları inşa edilmiştir.

Cizre şehrinin ekonomisi sınır ticaretine endekslidir. Şehirde neredeyse her ailenin taşımacılık yapmak üzere uzun aracı mevcuttur (kamyon ve tır gibi). Irak'tan illegal yollarla ucuza getirilen çay, şeker, sigara, bitkisel yağ vb. ürünler şehirde çarşı merkezinde birçok işyerinde satılmaktadır. Şehirde sanayi faaliyetleri Cizre OSB, KSS ve küçük imalathanelerde yapılmaktadır. Sanayinin gelişim potansiyeli çok yüksek olmasına rağmen terör olayları nedeniyle güvenlik sorunu yaşandığından sanayi yeterince gelişmemiştir.

Cizre şehrinin nüfusu doğumlar ve göçlerle artmaktadır. Şehrin sosyo-ekonomik olarak daha fazla gelişim göstermesi için; terör olaylarının son bulmalı ve güvenlik sağlanmalı, kırsal alanlarda tarım ve hayvancılık faaliyetleri çeşitli projelerle desteklenerek kırsal kalkınma sağlanmalıdır. Böylece kırdan-şehre olan göçler azaltılabilecektir. Habur Sınır Kapısı politik

olaylardan etkilenmeyecek şekilde bölge halkı ve ülke menfaatleri doğrultusunda işlev görmelidir. Tarım faaliyetleri geliştirilerek özellikle tarıma dayalı sanayi tesislerinin kurulması için daha fazla teşvik verilmelidir. Şehrın imar planına uygun olarak yapılar inşa edilmeli ve sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif projelerle insanların teröre olan bakışları değiştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKBAŞ, M. (2012). Hamdaniler Döneminde Cizre Ve Çevresinde Kültür Ve Medeniyete Dair Ögeler. *Uluslar Arası Bilim, Düşünce Ve Sanatta Cizre Sempozyumu (14-15 Nisan)* (S. 47-54). Şırnak: Şırnak Üniversitesi.
- AKOVA, İ. (2018). Şehir Coğrafyası. Ö. Sertkaya Doğan, & M. Doğan İçinde, *Beşeri Ve Ekonomik Coğrafya* (S. 89-145). Ankara: Pegem Akdemi.
- AYDIN, S. (2001). *Mardin: Aşiret-Cemaat-Devlet*. İstanbul: Türkiye Ekonomik Ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını.
- Belazüri. (2002). *Fütuhu'l Buldan*. (M. Fayda, Çev.) Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı.
- BEYSANOĞLU, Ş. (1998). *Anıtları Ve Kitabeleri İle Diyarbakır Tarihi*. Ankara: Irmak Yayınları.
- BİLGİN, F. (2012). Osmanlı Hâkimiyetindeki Cizre'de Siyasal Değişim Ve Merkez-Çevre İlişkisi (XVI-XIX). *Uluslararası Bilim, Düşünce Ve Sanatta Cizre Sempozyumu (14-15 Nisan)* (S. 67-78). Şırnak: Şırnak Üniversitesi.
- DARKOT, B. (1967). Şehir Ayrımında Nüfus Sayısı Ve Fonksiyon Kriterleri. *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi*(16), 3-8.
- DOĞAN, M. (2013). Geçmişten Günümüze İstanbul'da Sanayileşme Süreci Ve Son 10 Yıllık Gelişimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 511-550.
- ELİAÇIK, M. (2012). Cizre Alayları Ve Eşkiyalık. *Bilim, Düşünce Ve Sanatta Cizre Sempozyumu (14-15 Nisan)* (S. 111-120). Şırnak: Şırnak Üniversitesi.
- EMİROĞLU, M. (1981). Türkiye'de Son Sayımlar Ve Kentleşme Olayının Boyutları. *Coğrafya Araştırmaları Dergisi*(10), 43-82.
- ERİNÇ, S. (1972). Türkiye: İnsan Ve Ortam. *Güney-Doğu Araştırmaları Dergisi-I*, 165-194.
- EROL, O. (2004). *Genel Klimatoloji*. Ankara: Çantay Kitabevi.
- GÜMÜŞÇÜ, O., & YİĞİT, İ. (2012). XI-XVI. Yüzyıllarda Cizre Ve Çevresinde Ulaşım Ağı. *Uluslararası Bilim, Düşünce Ve Sanatta Cizre Sempozyumu (14-15 Nisan)* (S. 91-98). Şırnak: Şırnak Üniversitesi.
- GÜNGÖR, Ş., & UYSAL, A. (2017). Postyapısalcı Coğrafyalarda İlişkisel Bir Mekan Olarak Nevşehir'in Kavak Beldesindeki Doğal Soğuk Hava Depoları. *Marmara Coğrafya Dergisi*(36), 218-231.
- GÜZEL, A. (2009). Tarih Öncesi Bir Yerleşme Olan Şanlıurfa'nın Kuruluşuna Etki Eden Coğrafi Faktörler. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 108-129.
- ĞANDUR, M. Y. (2008). *Ortaçağ Cizre Tarihi (MS 815-1515)*. (F. Bedirhanoglu, Çev.) Ankara: Beşir Ant Yayınları.
- KELEŞ, R. (1980). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- KOYUNCU, M. (2008). İlk İslam Fetihleri Döneminde El-Cezire Bölgesi Ve İslamlaşma Süreci. *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi*(1), 131-140.
- LAFLI, E. (2012). Eskiçağ“Da Cizre Arkeolojisi Ve Tarihi. *Uluslararası Bilim, Düşünce Ve Sanatta Cizre Sempozyumu (14-15 Nisan)* (S. 15-22). Şırnak: Şırnak Üniversitesi.
- ÖZCOŞAR, İ. (2007). *Makalelerle Mardin: Kültür-Tarih-Coğrafya* (Cilt 1). Mardin: Mardin Tarihi İhtisas Kütüphanesi Yayın No:7.

- ÖZÇAĞLAR, A. (2003). *Coğrafyaya Giriş*. Ankara: Hilmi Usta Matbaacılık.
- SERTKAYA DOĞAN, Ö. (2009). Nüfus Coğrafyası Açısından Bir İnceleme: Silivri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 1-19.
- TANOĞLU, A. (1969). *Nüfus Ve Yerleşme* (Cilt 1). İstanbul: Taş Matbaası.
- TOLUN DENKER, B. (1977). *Yerleşme Coğrafyası*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Matbaası.
- TÜMERTEKİN, E., & ÖZGÜÇ, N. (2002). *Beşeri Coğrafya İnsan, Kültür, Mekan*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- TÜZÜN, M. (2014a). *Cizre Tarihi*. İstanbul: Nübihar Yayınları.
- UĞUR, A., & ALİAĞAOĞLU, A. (2015). *Şehir Coğrafyası*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- YAŞİN, A. (2011). *Tarih, Kültür Ve Cizre*. İstanbul: Kent Işıkları Yayınları.
- YILDIZ, M. Z., HAYKIR, M., & ERDEM, E. (2010). Cizre'nin Kentsel Gelişim Süreci. *Uluslararası Şırnak Ve Çevresi Sempozyumu (14-16 Mayıs)* (S. 223-240). Şırnak: Şırnak Üniversitesi Yayınları.

İnternet Kaynakları

<https://tr.climate-data.org/asya/tuerkiye/sırnak/cizre-15468/> (21.08.2019).

<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> (02.07.2019).

Journal of Awareness

Cilt / Volume 4, Sayı / Issue 4, 2019, pp. 455-466

E - ISSN: 2149-6544

URL: <https://www.ratingacademy.com.tr/ojs/index.php/joa>

DOI: <https://doi.org/10.26809/joa.4.035>

Araştırma Makalesi / Research Article

INCLUSIVE EDUCATION IN MULTICULTURAL ENVIRONMENTS IN EUROPE AND THE BALKANS

Vedat BAJRAMI *

* Ph.D., Faculty of Education, University & “Ukshin Hoti” in Prizren, KOSOVO
e-mail: vedat.bajrami@uni-prizren.com

Geliş Tarihi: 30 Eylül 2019; Kabul Tarihi: 20 Ekim 2019

Received: 30 September 2019; Accepted: 20 October 2019

ABSTRACT

The paper is a result of a research of education systems, systems of support, legislation and evaluation of positive practice in the nine countries of the European Union and three countries in the Balkans: Montenegro, Macedonia and Kosovo. The condition for the research countries to be included in the sample is based on the population number not being larger than 8 million. Because of the relevance of the comparative analysis, two older state members of the European Union were chosen (Austria, the Flemish and the French region of Belgium), four recent EU member states (Estonia, Cyprus, Latvia and Slovenia), three Scandinavian countries (Iceland, Finland and Norway) and three countries in the Balkans: Kosovo, Macedonia and Montenegro. The aim of the research, besides defining the current and basic definitions in exploring the description of the education systems of individual countries, is to present practices of inclusion of children with disabilities and multi-lingual children to carry out the processes of inclusion. The aim was achieved through the tasks of including children with SEN and multi-lingual children in individual countries in Europe and in the Balkans, through the analysis of the legal framework and the organization of the education system in the individual countries enabling inclusive processes, by determining differences in relation to the systems of individual countries which are inclined to mainstream or special education, by identifying the support the particular groups of learners: children with SEN and multi-lingual children receive within the school system, by bringing out examples of good practices.

Key words: Education system, children with special educational needs, children with disabilities, inclusive education, European Union.

---

1. INTRODUCTION

The European Agency for Special Needs and Inclusive Education (further the Agency), emphasizes that everything that is good for the children with special needs is actually good for all children (Meijer, 2003, p. 4). Throughout Europe there is a tendency of development of new forms of inclusion of children with SEN, who require additional support in order to participate in the regular education system. In the last thirty years, in Europe and the whole world in general, the number of countries which create education policies and financial resources intended for the children who do not have or access or their access to the regular education curriculum is obstructed from different reasons, is increasing. According to Terzi (2005, p. 444), most commonly these children are: children with SEN, children with learning difficulties and children from vulnerable groups (children in multilingual environments, poor and sick children). Defining the groups of children depends on the used classification and international organizations. It is understandable that the inclusion of all groups of children in ethnically heterogeneous society is a sensitive process that requires time and resources due to the relations between the dominant community and the minorities.

2. RESEARCH SUBJECT

The subject of this research are the characteristics of education systems in the European countries and Kosovo, as a condition for better inclusion of children with special needs in regular education systems.

3. METHODOLOGY

As a base for the methodology of the research was used analysis of international documents, reviews and evaluations. Analysis of education development processes in the last 20 years, which are fundamentals for policy creation and assessment of the situation, represent one of the most important elements of this research. The following methods are used in this research:

- Method of theoretical analysis based on the description of the systems of education;
- Method of comparison;
- Methods of descriptive statistics based on the obtained statistic data represented in frequency (f).

4. SAMPLE

The education systems in 12 different countries are included in the research sample:

- 2 countries members of the European Union (Austria and Belgium, Flemish and French region);
- 4 recent members of the European Union (Cyprus, Estonia, Latvia and Slovenia);
- 3 Scandinavian countries (Iceland, Norway and Finland);
- 3 Balkan countries (Macedonia, Montenegro and Kosovo).

The countries included in the research have a population of up to 8 million. The base for the research analysis are the databases of EUROBASE – National system overviews on Education in Europe and on going reforms (www.eurydice.org) and European Agency for people with Special Needs and Inclusioneducation (www.european-agency.org), Eurostat, OECD. The data were obtained through:

- Literature studying;
- Monitoring of statistics and statistical databases.

5. RESULTS

5.1. Inclusion of children with SEN

There are various practices in Europe, but in most of the countries exists two track system for the children with special educational needs. That means that the school systems are organized so that the specialized institutions enable the inclusion. Europe increasingly seeks to develop the forms and mechanisms of systems that could include children who cannot participate in the regular education system. Next are shown the main features of all groups of children involved in the research in the countries mentioned in the sample: Austria, Belgium (fl), Belgium (fr), Cyprus, Estonia, Latvia, Finland and Slovenia (as European Union members), Iceland, Norway (a Scandinavian country) and Kosovo, Macedonia and Montenegro (Balkan country).

5.2. Europe

Through charts and explanations tables of children with SEN are shown, in EU countries and other European countries and Kosovo.

5.3. Review of children with SEN

Table 1 – Education of children with SEN in the examined countries in 2010

Country	Inclusion		Segregation		Special classes in ES		Total number of students in %	
	Number f	%	Number f	%	Number f	%	Number f	%
AUSTRIA	15.773	2,0	11.787	1,5	965	0,12	28.525	3,6
BELGIUM (Fl)	8.245	1,0	46.091	5,30	N	N	54.336	6,3
BELGIUM (Fr)	220	0,03	30.773	4,50	N	N	30.993	4,5
CYPRUS	4.860	5,83	288	0,34	648	0,77	5.796	6,95
ESTONIA	5.611	5,0	3.365	3,0	1.459	1,30	10.435	9,3
FINLAND	24.137	4,3	6.782	1,2	14.574	2,6	45.493	8,1
ICELAND	10.159	23,34	143	0,32	348	0,79	10.650	24,47
MACEDONIA	N	N	1.322	0,65	N	N	1.322	0,65
MONTENEGRO	1.432	1,23	256	0,22	86	0,07	1.774	1,52
KOSOVO	101	0,02	450	0,10	523	0,12	1.074	0,24
LATVIA	2.482	1,47	6.172	3,67	1.072	0,63	9.726	5,79
NORWAY	41.552	6,7	1.929	0,30	5.321	1,0	48.802	7,9
SLOVENIA	7.275	4,5	2.829	1,7	400	0,24	10.504	6,5

Resource: European Agency for Development in Special Needs Education, SNE Country data, 2010 - November 2012, EURYDICE, 2012

N is missing

Table 2 shows the ratio of children set in inclusive forms of education (inclusion), in classes within the special institutions (segregation) and in special classes within regular schools in the countries included in the research for the academic 2010/2011. The results from the table indicate that Norway has the largest number of children in inclusive schools, 6.7%, followed by Estonia, Slovenia, both regions of Belgium and Kosovo. Belgium (Flemish region) has the highest percent of children educated in special institutions (segregation), 5.3% and 4.5% in the French region. The lowest percent of segregation appears in Norway by 0.30% and Finland, 1.20%. Regarding the segregation, Slovenia and Austria are almost at the same level, approximately 1.5%. The numbers about special classes in regular schools point out Finland

where traditionally exists positive practice in this area, with 2.6%, followed by Estonia with 1.30% and Norway with 1%. Data on Montenegro show a relatively large number of children in inclusive forms of education, respectively 1.23%, in segregative forms 0.22% and in special classes 0.07%. The other countries do not have significant deviation regarding the inclusion in special classes. For Cyprus it is characteristic that a large number of students are in inclusive education, almost 6%, while 0.34% students are segregated, and 0.77% are in separate classes in regular schools. Iceland has a greater share of students in inclusive education, which is characteristic of all Scandinavian countries. A smaller number of students are in special institutions with 0.32% and 0.79% in special classes. If we analyze the total number of children with SEN, we can conclude that it is the highest in Estonia, Finland and Norway, then the Flemish region of Belgium, Slovenia, Austria, the French region of Belgium, Macedonia and Kosovo. The high number of children with SEN in Scandinavian countries indicates that the identification of the children is clearly determined on a level of the local communities. For Macedonia, there is a lack of data on inclusion of children with SEN in regular environments and data for special units, because the methodology for collecting data is not used in other countries of this research.

5.4. Segregation – Inclusion ratio

Table 3 – Number of children in inclusion and special institutions in 2010

Country	Generation of students	Inclusion f	%	Special institution f	%
AUSTRIA	802.519	15.773	2,0	11.787	1,5
BELGIUM - Fl.	871.920	8.245	1,0	46.091	5,2
BELGIUM – Fr.	687.137	220	0,03	30.773	4,4
CYPRUS	83.307	4.860	5,83	288	0,34
ESTONIA	112.738	5.611	5,0	3.365	3,0
FINLAND	559.379	24.137	4,3	6.782	1,2
ICELAND	43.511	10.159	23,35	143	0,33
KOSOVO	301.486	101	0,03	831	0,27
LATVIA	167.760	2.482	1,47	6.172	3,67
MACEDONIA	204.439	N	N	1.322	0,65
MONTENEGRO	117.142	1.432	1,22	256	0,22
NORWAY	615.883	41.552	6,7	1.929	0,31
SLOVENIA	162.902	7.275	4,5	3.229	2,0

Resource: SNE DATA, European Agency, 2010

N is missing

In order the inclusive process to be assessed, the inclusion-segregation ratio is of great significance. This ratio is related to the definition of SEN used in different countries and the support organization in the local community. Austria adopted the general definition and there are classified only the severe disabilities. The data in Belgium (both regions) show high number of children set in special institutions. In Finland it is recognizable that generally the children are set in inclusive models of education with approximately 4.3%. This fact is due to the highest number of children set in special classes within regular schools and only 1.2% set in special institutions. In Estonia there is a lower ration between regular and special education. In this country only 5% of the children are in regular schools and 3% are enrolled in special schools. For Cyprus it is characteristic that children with special needs are mostly placed in regular schools and only 0.34% are in special schools. Norway has a long tradition of inclusive

education system. Only 0.31% of the children are in special institutions and 6.7% of them go to regular schools. The same ration in Slovenia is 1:2 in favor of inclusion. In Macedonia, there is a lack of data for children with POP in inclusion due to the non-application of the methodology for data collection, while the percentage of coverage in the special institutions remains constant. Kosovo, although a small number of students, shows a positive result in favor of inclusion. We can conclude that in all countries of this research (for Macedonia there are no data), the inclusive process is developing well. We can conclude that in all of the countries from this research the process of inclusion develops positively except in the both regions of Belgium. For Montenegro, it is characteristic that the greater number of children in inclusion is 1.22%, than the segregated 0.22%. In Latvia it is quite the opposite, 5.67% of children are segregated and only 1.47% are involved in an inclusive process. In Iceland, a large number of students are in inclusion - 23.3%.

Table 4: Trend of children with SEN in all segregation forms (special classes and special schools) in the countries of the survey for the period 2004-2010

Country	2004	2006	2008	2010
AUSTRIA	1,6	1,6	1,5	1,6
BELGIUM - Fl.	4,9	5,1	5,1	5,3
BELGIUM – Fr.	4,2	4,3	4,4	4,5
MONTENEGRO	0,26	0,38	0,34	0,22
ESTONIA	4,0	4,3	4,8	4,3
FINLAND	3,6	3,9	3,9	3,9
ICELAND	N	0,33	0,36	0,33
CYPRUS	0,26	0,62	0,89	0,55
KOSOVO	N	0,21	0,20	0,22
LATVIA	4,27	3,98	4,07	4,31
MACEDONIA	0,65	0,58	0,58	0,65
NORWAY	0,3	0,3	0,3	1,2
SLOVENIA	2,0	2,0	1,9	2,0

Source: European Agency, state data

N is missing

The table presents the trend of inclusion of children with SEN in specialized institutions for a period of six years. Austria has a constant percentage for the entire period, ie 1.6%. For both parts of Belgium, there is a characteristic slight increase, although the percentage is relatively high, about 5%. In Estonia and Finland, the percentage of segregated children is around 4%. For Slovenia, the percentage is 2% for the entire period. The data for Macedonia are from the special schools, which points out that the percentage is low, below 1%, due to the limited capacities for enrolling these children in the institutions. Regarding this parameter, a low percentage is obtained in Kosovo too, that is, under 1%, which can also be related to the capacities for involving these children in the institutions. Data on Montenegro show that the trend of segregation is declining, in Iceland it is relatively constant, and in Cyprus it is growing (from 0.26% to 0.55% in 2010).

5.5. Analysis of the support of children from multilingual backgrounds

Table 5 – Forms of support of children from multilingual backgrounds in the examined countries.

Country	Additional classes in native language	Coordinator or mediator for native language support	Instruction in native language
AUSTRIA	✓	✓	
BELGIUM (fl.)	✓	✓	
BELGIUM (fr.)	✓	✓	
CYPRUS		✓	✓
ESTONIA	✓		✓
FINLAND	✓	✓	
ICELAND	✓	✓	
KOSOVO			✓
LATVIA		✓	
MACEDONIA			✓
MONTENEGRO			✓
NORWAY	✓	✓	
SLOVENIA	✓		✓

From the table above, it can be concluded that all countries involved in the research organize additional classes for children from multilingual backgrounds, except the new members of the European Union and the Balkan countries. In these countries there are also school coordinators, and four countries organize minority language instruction (the first language of the child in the family). Montenegro, Kosovo and Macedonia provide native language instruction, while Iceland and Cyprus provide extra hours and coordinators. In Latvia the practice is to have a coordinator for native language support.

5.6. Analysis of the legislative framework

Table 6 – Children with SEN legislation in the examined countries

Country	Status	General legislation	Special legislation
AUSTRIA	EU	✓	✓
BELGIUM	EU	✓	✓
CYPRUS	EU		✓
ESTONIA	NEU	✓	✓
FINLAND	SC	✓	
ICELAND	SK	✓	
KOSOVO	BA	✓	
LATVIA	EU	✓	
MACEDONIA	BA		✓
MONTENEGRO	BA		✓
NORWAY	SC	✓	
SLOVENIA	NEU	✓	✓

The table shows the way countries approach the inclusion of children with SEN in the legislative framework. The countries which have general education legislation approach have more developed inclusive schools. Such countries are Finland, Iceland, Latvia, Norway and Kosovo. Some of the countries decided to regulate the SNE by both general and special legislation (Austria, Belgium, Estonia and Slovenia). Countries of Cyprus, Montenegro and Macedonia have regulated it through a special area for special educational needs.

LEGEND:

EU – European Union member country

SC – Scandinavian country

NEU – Recent (new) European Union member country

BA – Balkan country

6. DISCUSSION AND INTERPRETATION OF THE DATA

Analysis of inclusion-segregation ratio

The data regarding the education of students with SEN in Europe indicate that only 2% of SEN students are educated in segregated environments. It is difficult to assess the extent to which a progress has been made considering the number of segregated students and inclusive provisions in European countries. However, over the last few years, countries with relatively greater special needs in the education system, in separate cases, showed a continuous increase in the number of students in segregated environments, which now implement inclusive policies. In order to understand the inclusive processes as a whole, in some countries it is necessary to apply the processes of inclusion and segregation. Table 17 displays that Belgium has a high percent of children with SEN in special schools. In Estonia, 5% of the children are in regular schools and 3% in special schools. This result can be changed in the further period, taking into account that since 2008, there are reforms and changes in progress. Finland characterizes with the fact there are many children in inclusive forms of education, around 4.3%. This percent mainly refers to children from separate classes in regular schools, and only 1.2% are in special schools. In Norway, the total number of children with SEN rose from 5.7% in 2004 to 7.9% in 2010. Slovenia is specific because the percent of children in special school remains constant for years (2%), but the number of included children is increasing. As far as Iceland is concerned, a large number of students are already in inclusion, while the percentage of children in segregation is below 1%. Cyprus is a country known to positively receive children.. That's what the results show. In general, all students with special needs are in regular schools and only 0.34% are in special schools.

The data about Kosovo indicate that the children with SEN are not properly identified. Because the legislative framework in Kosovo is in use, the reason about that could be the badly developed network of the Commission for identification of the children. Norway has a long tradition of inclusive education system. Only 0.31% of the children are in special institutions and 6.7% go to regular schools. When we analyze the data from the countries in this research, we can conclude that some are more oriented toward inclusion than others. Also, some of the countries are differently oriented in the implementation process or are currently in a process of education reforms. The data showed strong segregation trend in Belgium, Estonia and Latvia. Data on Macedonia can not be statistically commented on, because we have received data for segregation alone, which amounts to 0.65%. In this research, most oriented countries towards inclusion are Austria, Cyprus, Finland, Iceland, Montenegro, Slovenia, Macedonia, Norway and Kosovo. The statistical significance of the obtained data in individual countries have to be taken into consideration, regarding the previous statement, especially the data from Kosovo.

Macedonia and Montenegro. In this context, there is a dilemma about the monitoring, diagnostics and operation of the Committee for the evaluation of children with disabilities.

Analysis of the support of children from multilingual backgrounds

The cross analysis of the researched countries has shown great diversity in the practice of helping children from multilingual environments. The best practice is evident in the Scandinavian countries, where there exists very long tradition of migration and attitude towards diversity regarding human rights of every individual. In these countries it is important for the child to be included in kindergarten with one of the parents, most often the mother, regardless of whether the parents are already working and learning the language of the majority. The goal of this practice is the bilingual approach, which should start as soon as possible, but certainly soon after the child has moved to the country. Based on the overview from Table 20, the differences in providing assistance to children from multilingual environments in the form of additional classes can be seen, in the form of additional classes, learning the language of instruction in the pre-school period and the presence of coordinators in primary schools for children from multilingual environments.

Analysis of the legislative framework

One of the main aspects is how the countries approach the inclusion of children with SEN in the legislative framework. Mostly the approach is related to the definition of the groups of children. Countries that have more general definitions tend to determine the rights of these children in the general legislative framework that regulates the education of all children. Thus on a declarative level, they are moving closer to the inclusive education and the concept “Schools for All” mentioned in the Salamanca Statement. In table 16 can be seen that most of the countries included in the research have combined legislative framework, which includes a mix of general and special education laws. Such countries are Austria, Belgium, Estonia, Latvia and Slovenia. Only Finland, Norway, Iceland, Cyprus and Kosovo regulate the education in the general legislative framework. Special laws have Montenegro and Macedonia. From the above it can be concluded that the countries which have a basis for such a legislative framework are the countries that have a good general economic situation, tradition of inclusion of vulnerable children and have adopted general definitions of children with SEN (except Kosovo).

Overall assessment based on the data collected for individual countries

The data for the analysis in this paper show that EU Member States have no difficulty in collecting data, ie in the data collection are included other European institutions as well as non-EU countries. The collection of data at European level for the Member States are carried out according to the same methodology and the same standards at regular intervals.

7. CONCLUSION

One of the biggest challenges in the last twenty years, given the growing number of children with SEN in regular schools is how to provide necessary support on a local level and how to be established services of support. According to Muijsu (2011), the education system is under pressure to make a change that would allow inclusion of all children. Through our analysis, we tried to identify the various supports the children from different groups receive in the education system: **children with SEN**. We took into account that the countries, as well as the education systems, differ in terms of tradition of inclusive education, attitude towards human rights and financial opportunities (Mitchell, 2008). The countries relevant for this research have a population of up to 8 million: Austria, Belgium (old EU members), Estonia, Slovenia (new EU members), Finland and Norway (Scandinavian countries) and (Balkan country) Kosovo, Macedonia and Montenegro. This criterion was taken into account because

of the reliable comparisons of education systems. Data collection for this area is a task that requires time. That is due to the existence of non-standard statistical bases, different definitions of children with SEN and the procedures for their identification on the one hand and the sensitivity of the identities of the children and their families on the other. The collection of other data used in the research is obtained from the statistical bases of the European Agency for the education of persons with disabilities and inclusive education, bases OECD and EURYDICE and statistical databases of the Ministry of Education in Kosovo, Macedonia and Montenegro. The data are presented in tables and are expressed in structural percent. For the statistical analysis in the empirical part, the following statistical methods were used: frequency (f); structural percent (%). Considering that this is a case study, there is a greater risk with the statistical results. The practical value of this research is the development of foundation for practical proposals regarding the establishment of the legislative framework. The overall analysis showed that there is a positive orientation towards inclusive processes in all countries, including Kosovo, Macedonia and Montenegro. Due to the economic situation and increasing population migration, the inclusion process happens at a slower rate. All education reforms in the countries of Europe have occurred because of the increased number of children with SEN. Because of this phenomenon there is a need of creating a new ways of conducting researches of the students that are going to be good for all children (students). One important thing for the initial comparison of the status of children with SEN in separate countries is the basic definition. From this can be concluded the direction in which the inclusive education goes and the attitude of the social environment towards diversity. Environments that have a long historical tradition in the field of inclusion often have a favorable economic situation. Examples for such countries are Austria, Belgium, Norway and Finland. Estonia is also moving towards that direction. In the basic definition, in Kosovo, Macedonia, Montenegro and Slovenia are stated 8-9 groups of children with SEN. Slovenia has a well-established system for identifying children with SEN and provides enough support in the classroom and outside of it.

REFERENCES

- BAJRAMI, V. (2018). *Education for students with special educational needs in Europe and Balkan. Research in education and rehabilitation*, 66. Tuzla, B&H
- BAJRAMI, V. and AJDINOSKI G. (2018). *Analysis of political and legal framework of inclusive education in multicultural environments some countries Eu and the Balkans*. In Book of peaper: Skopje: Faculty of philosophy
- BAJRAMI, V. (2018). *Inclusive education policies in some EU countries and the Balkans. International Scientific Conference Seventeenth International Scientific Conference The teacher of the future knowledge - international journal scientific papers vol 23.1*, Promoted in Budva, Montenegro.
- BAJRAMI, V. (2017). *Inclusive education system in Europe and in Kosovo*. *Mesleki Bilimler Dergisi (MBD)*, 6(2), 134-142.
- BAJRAMI, V. (2017). *Approaches of education of children with special needs children and multilingual children in multicultural environments, Twelfth International Scientific Conference KNOWLEDGE WITHOUT BORDERS*, Vrnjacka Banja, Serbia
- BAJRAMI, V. (2016). *Policy and practice for inclusive education in Europe and the Kosovo, Eleventh International Scientific Conference KNOWLEDGE IN PRACTICE* Bansko, Bulgaria.
- BAJRAMI, V. and GLOBACNIK, B. (2012): *Evaluation and recognition of children with special educational needs*. In Book of peaper: Skopje: Faculty of philosophy
- BAJRAMI, V. and GLOBACNIK, B. (2011): *Current models and approaches with children with special educational needs Educologia the University of Pristine*, Faculty of Education Pristine 5/2011. Prishtine: 266-277.
- BAJRAMI, V. (2011): *Towards inclusive education in Kosovo-possibilities and limitations, Educologia Proceedings of the symposium with international participation in the interdisciplinary aspects of education, the University of Pristine*, Faculty of Education 4 / 2010. Pristine: 245-255.
- DIXON, S. (2005). *Inclusion – Not segregation or integration is where a student with special needs belongs*. *Journal of Educational Thought*, 39(1), 33-53.
- European Agency for Development in Special Needs Education, (2012). *Special Needs Education Country Data 2012*, Odense, Denmark: European Agency for Development in Special Needs Education.
- European Agency for Development in Special Needs Education (2012). *TEACHER EDUCATION FOR INCLUSION-Profile of Inclusive Teachers*. Odense, Denmark: European Agency for Development in Special Needs Education.
- European Agency for Development in Special Needs Education, (2011). *Teacher Education for Inclusion Across Europe – Challenges and Opportunities*, Odense, Denmark: European Agency for Development in Special Needs Education.
- European Commission, DG Education and Culture (2011). *Thematic Working Group 'Teacher Professional Development': Report of Peer Learning Activity: Policy Approaches to Defining and Describing Teacher Competences Organisation for Economic Co-operation and Development (2005) Teachers Matter: Attracting, Developing and Retaining Effective Teachers*. Paris: OECD

- EUROSTAT, (2012). *The statistical office of the European Union Eurostat and are based on data from the EU-SILC survey, had a reorganisation on 1 January 2012*. Europe in figures – Eurostat yearbook 2012 presents a comprehensive selection of statistical data on Europe.
- GLOBAČNIK, B. and BAJRAMI, V. (2012): *Inclusion of S.E.N Children in Education*, II-nd International Scientific Conference “Dynamics of European Integration through Social Inclusion” Tirana
- GLOBAČNIK, B. and BAJRAMI, V. (2012): *Views on education in multicultural environment* - Prishtina
- GLOBAČNIK, B. and BAJRAMI, V. (2011): *Early childhood intervention – The situation in Europe 2005-2010*. In: Book of paper: Symposium Early Intervention and developmental disorder with international participation. Skopje: Faculty of philosophy, 555-576.
- MEIJER, C.J.W. (2010). *Special Needs Education in Europe: Inclusive Policies and Practices*. Middelfart: European Agency for Development in Special Needs Education.
- MEIJER, C. (2003). *Inclusive Education and Classroom Practices*. Middelfart: European Agency for Development in Special Needs Education.
- MITCHELL, D. (2008). *What really works in special and inclusive education. Using evidence – based teaching strategies*. London: Routledge.
- MITCHELL, D. and DESAI I. (2005). *Diverse cultural contexts for inclusive education in Asia*. In D. Mitchell (ed.), *Contextualizing inclusive education: Evaluating old and new international perspectives* (pp. 166-201). London: Routledge.
- OECD, (2007). *Students with Disabilities, learning, difficulties and disadvantages: policies, statistics and indicators*. Paris: OECD.
- OECD, (2009). *Students with Disabilities, learning, difficulties and disadvantages in the Baltic States, South Eastern Europe and Malta, education policies and indicators*. Paris: OECD.
- OECD, (2010). *Sickness, disability and work: breaking the barriers. A 2010. synthesis of findings across OECD countries*. Paris: OECD.
- TERZI, L. (2005). *Beyond the Dilemma of Difference: The capability Approach to Disability and Special Educational Needs*. *Journal of Philosophy of Education*, pp. 443-458.
- UNESCO, (2007). *Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions: Possible Statistical Implications?* This paper is an expert discussion paper on the possible statistical implications of the UNESCO Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expression.
- UNESCO-IBE, (2008). *Conclusions and recommendations of the 48th session of the International Conference on Education (ED/BIE/CONFINTED 48/5)* [online] Available at: <<http://www.ibe.unesco.org/en/ice/48th-ice-2008/conclusions-and-recommendations.html>> [Accessed 13.06.2012]
- UNESCO, (2009). *Policy Guidelines on Inclusion in Education*. [online] Available at: <http://unesdoc.unesco.org/Ulis/cgibin/ulis.pl?catno=177849&set=4A9F89E7_2_250&gp=1&ll=1> [Accessed 21.01.2013]

UNICEF, (2013). *UNICEF Report on the State of the World's Children 2013 The Rights of Children with Disabilities*.

UNITED NATIONS, (2006). *Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. New York: United Nations.

Journal of Awareness

Cilt / Volume 4, Sayı / Issue 4, 2019, pp. 467-474

E - ISSN: 2149-6544

URL: <https://www.ratingacademy.com.tr/ojs/index.php/joa>

DOI: <https://doi.org/10.26809/joa.4.036>

Araştırma Makalesi / Research Article

SPOR MEDYASINDA MCDONALDLAŞMA: SOKRATES DERGİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

“MCDONALDIZATION IN SPORTS MEDIA: A REVIEW ON THE SOCRATES
MAGAZINE”

Ebru Melis TUMBUL * & Cumhuri ASLAN **

* *Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, TÜRKİYE*
e-mail: ebrumelistumbul@gmail.com

** *Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, TÜRKİYE*
e-mail: cumhur@comu.edu.tr

Geliş Tarihi: 31 Ağustos 2019; Kabul Tarihi: 19 Ekim 2019

Received: 31 August 2019; Accepted: 19 October 2019

ÖZET

Bu çalışma Socrates dergi incelemesi üzerinden spor medyasında meydana gelen Mcdonaldlaşmayı ele almaktadır. Mcdonaldlaşma kavramı özellikle fastfood restoranlarının çalışma stratejilerinin dört temel unsur uygulanarak daha olumlu sonuçlara ulaşılacağını öne sürmektedir: verimlilik, hesaplanabilirlik, öngörülebilirlik ve denetim. Ancak bu dört unsurun yanında bir de eleştiri niteliği taşıyan akıldışı unsurları bulunmaktadır. Spor medyası da popüler kültür bakımından son dönemlerde ilgi gören bir medya türü olduğundan akılcılaştırma sürecinin bir parçası haline gelmiştir. Bu çalışmada da spor medyasının bir parçası olan Socrates dergi ve Socrates dergi youtube kanalının Mcdonaldlaşma prensipleri ile uyduğu iddia edilmekte ve örneklerle açıklanmaktadır. Çalışma sürecinde içerik analizi yapılmış, Socrates dergi yazarlarından Erman Yaşar ile görüşme sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Spor Medyası, McDonaldlaşma, Akılcılaştırma

ABSTRACT

In this study, McDonaldization that occurred in sports media is studied through the analysis of Socrates magazine. The McDonaldization suggests that four key elements can be applied to achieve more positive results: efficiency, computability, predictability and control. However, besides these four elements there are also irrational elements which are critical. Sports media has also become a part of the rationalization process because it is a popular media type of popular culture. In this study, it is claimed that Socrates magazine and Socrates magazine youtube channel, which are parts of sports media, are compatible with McDonaldization principles and explained with examples. Content analysis was conducted during the study period and a meeting was held with Socrates journalist Erman Yaşar.

Key words: Sports Media, McDonaldization, Rationalisation

1. GİRİŞ

Günümüzde dijitalleşen dünyanın bir getirisi olarak yazılı basınının yerini dijital basına bırakmaya başladığı gözlemlenmektedir. Birçok anlamda daha kullanışlı bulunan dijital yayınlar, yalnızca genç nesli değil her yaş gurubundan insanlara da hitap etmeye başlamıştır. Bu değişimin temelinde yatan bir takım hazırlık süreçleri bulunmaktadır. Bunların başında da akılcılaştırılmış sistemler bütünü gelmektedir.

McDonalddlaştırılmış toplum haline gelmek dijital dünyanın bir çıkış noktası olarak kabul edilebilir. Daha anlık, kısa ve hap bilgiler daha cazip hale gelmektedir. Sosyal medya bu durumu kolaylaştırmıştır. Örneğin kalıcı postlardanansa story paylaşımları daha fazla yapılmaktadır. Duygular ve yaşanmışlıklar anlık olarak gelişmekte ve 24 saat içerisinde de güncelliğini kaybetmektedir. Bu durum birçok alan gibi medya alanına da yansımaktadır. Günlük akımlar, haberler ve içerikler hızlı bir şekilde tüketilmekte ve kısa bir süre içerisinde de modasını yitirmekte, kısıtlı bir dönemde de hatırlanmamaktadır.

Spor medyası bu anlamda sosyal medya kadar etkilenme yaşamamaktadır. Ancak elbette değişen, dönüşen unsurlar bulunmaktadır. Bu çalışma da bir spor dergisi olan Sokrates Derginin dijitalleşmesini ve McDonalddlaşma sürecini nasıl karşıladığını konu almaktadır.

2. MCDONALDDLAŞMA SÜRECİ VE ÖNCELLERİ

McDonald's, yirminci yüzyıl Amerika'sında hem sektörel anlamda hem de sistemsel bağlamda en etkili gelişmelerden biri olarak kabul edilir. George Ritzer Toplumun McDonalddlaşması kitabında McDonalddlaşma sürecini şöyle ifade eder: "Fast-food restoranının temelindeki ilkelerin Amerikan toplumunun ve dünyanın geri kalan kısmının git gide daha fazla kısmına egemen olma süreci (Ritzer, 2011; 23)". Bu sürecin bir yansıması olarak McDonald modeli yalnızca küçük bütçeli hamburger firmaları tarafından benimsenmekle kalmadı, üst düzey pahalı restoranlar arasında da uygulanmaya başlandı. McDonald modellenli işletmeler, kısa süre içinde dünyanın her yerinde yaygın olarak tercih edilir konuma gelmiştir. McDonald ürünleri doktorlar ve beslenme uzmanları tarafından her ne kadar eleştirilse de McDonald türü yiyecekler hastanelerin içlerine dahi girmeyi başarmıştır.

McDonalddlaşma kavramının köklerine, MaxWeber'in 'bürokrasi' kavramında rastlamak mümkündür. "Bürokrasi, makamlar hiyerarşisi biçiminde oluşturulan geniş ölçekli bir örgütlenmedir (Ritzer, 2011; 47)". Bu makamlarda çalışanların belli sorumlulukları vardır ve daha yüksek makamlarda olanların koydukları kurallara uygun iş yapmak zorundadırlar. Bürokrasi, çalışma düzeninin belirlenmesi konusunda eski düzenden farklıdır. Diğer çalışma prensiplerinden daha verimli bir yapısı vardır, çalışanlara verilen her görev çeşitli parçalara bölünür ve her makam büyük bir görevin farklı küçük parçalarından sorumludur.

Weber'in bürokrasiyle ilgili düşünceleri, akılcılaştırma süreci üzerine daha fazla şekillenmiştir. Bu kuramda Weber, Batı'nın giderek nasıl daha akılcı hale geldiğini açıklamaktadır. Tüm toplumlarda akılcılık türleri var olmuştur ancak hiçbirinin Weber'in*biçimsel akılcılık* dediği türe erişemediği düşünülmektedir (Weber, 2004; 290).Weber'e göre biçimsel akılcılık insanların belirlenen bir amaç için optimum araçlar kullanarak hedefe varmasını içermektedir. Weber'in bürokrasisinin dört temel boyutu vardır ve McDonalddlaşmanın da dört temel unsuru olarak kabul edilmektedir. Weber bürokrasiyi çok sayıda kırtasiye işi gerektiren görevi yerine getirmek için en *verimli* yapı olarak görmekteydi. İkinci olarak bürokrasiler, olabilecek en az ve en fazla şeyin *hesaplanabilir* olmasını sağlamaktadır. Üçüncü olarak iyi konulmuş kurallar sonucunda bürokrasiler son derece *öngörülebilir* çalışmaktadırlar. Dördüncü bir unsur olarak bürokrasiler, insanın yerine insansız teknolojiler yani kurallar ve sonuçlar koyarak insanlar üzerinde *denetimi* vurgular (Ritzer, 2011; 51-52). Tüm bu süreç ve özellikle denetim süreci içerisinde insanın yerine insansız bir

mekanizmasının olması McDonalddlaşma kavramıyla gelen teknolojik ilerleme sebebiyle de insanlar robotlaşmış bir iş düzeni içerisine girmektedirler. Bireylerin bilgisayar gibi iş yapmaya başladıkları ve yaptıkları işin bütününe yabancılaştıkları gözlemlenmektedir.

Bürokrasi akılcılığın akıldışı pratiklerini de yaşamaktadır. Bürokrasi, insanların insan gibi davranmadığı, insanı dışlayan bir yer olarak bilinmektedir. Kırtasiyeciliğin abartılması sebebiyle verimli olmak yerine giderek daha da verimsizleşmesi de mümkündür. Yabancılaşma sonucunda çalışanlar tam olarak ne yapması gerektiğini bilmediğinde müşterilerin de tam olarak ne istediğini bilmemesi durumunda bürokrasi öngörülemez bir hal almaktadır. Hesaplanabilirliğe verilen önem ise kalitesiz iş çıkmasına sebep olabilmektedir. Bu gibi yetersizlikler nedeniyle bürokrasi insanlar üzerindeki denetimi kaybedebilmektedir (Ritzer, 2011;50).

McDonalddlaşma tezi Weber'in akılcılık kuramının beş unsuru olan verimlilik, hesaplanabilirlik, öngörülebilirlik, denetim ve akıldışı pratikler üzerinden geliştirildiği düşünülmektedir. Ancak Ritzer, kuramını bu unsurların hem olumlu hem olumsuz yönlerini inceleyerek ele almıştır. Buna bağlı olarak dört unsur akılcılaştırmayı sağlıyor olsa da aynı zamanda verimsizlik, öngörülemezlik, hesaplanamazlık ve kontrolü kaybetme gibi akıldışı durumu da beraberinde getirmektedir (Franklin, 2003).

2.1. Verimlilik

McDonalddlaşma süreci içerisinde verimlilik, belirli bir amaç için optimum, yani en iyi araçları seçmek anlamına gelmektedir. Rutin koşullar altında kullanılacak araçların en iyisi bulunarak verimlilik artırılmaya çalışılmaktadır. McDonalddlaşmış bir toplumda insanların daha önceden bulunan ve kullanılan optimum araçlara yöneldikleri görülmektedir. Yeni bir optimum araç kanunlar, yönetmelikler veya kural belirleyici kitle tarafından belirlenerek maksimum verimlilik riske girmeksizin sağlanmaktadır (Ritzer, 1996;74-76).

Verimliliğin kendi içerisinde üç ana boyutu vardır; sürecin verimliliştirilmesi, ürünün basitleştirilmesi ve müşterinin işe dahil edilmesidir (Ritzer, 1996; 73-82). Fastfood restoranında yiyeceklerin montaj bandı sistemiyle hazırlanıyor olması sürecin verimliliştirilmesine bir örnek olarak gösterilebilmektedir. Yiyeceklerin çatal, bıçak veya kaşık kullanmadan elle yenebilmesi ise ürünün basitleşmesini sağlamaktadır. Son olarak müşterilerin işe dahil olması self servis yöntemi ile sağlanmaktadır.

2.2. Hesaplanabilirlik

Hesaplanabilirlik, McDonalddlaşmanın daha nicel, sayılabilen unsurlarını içinde barındırır. Müşteriler, çok miktarda yiyeceği, görece az para ödeyerek aldığına inanmaktadır ancak Ritzer (1996:112) bunun büyük bir yanılsama olduğunu düşünmektedir. Hesaplanabilirlik paranın dışında bir de hıza vurgu yapmaktadır. Siparişlerin oldukça hızlı bir şekilde hazırlanması ve müşterilerin en hızlı şekilde doyurulması hedeflenmektedir. Bunun yanında restoran çalışanlarının ve restoranın total performansının rakamlarla da değerlendirilebilmesi bir hesaplanabilirlik unsuru olarak görülmektedir (Saygın, 2016; 557).

2.3. Öngörülebilirlik

McDonalds tabelasının kendisi de öngörülebilirliğin kendisini temsil etmektedir. Öngörülebilirlik, restorandaki ürünlerin, çalışanların davranışlarının ve ürünlerin fiyatlarının dünyanın her yerinde aynı olması anlamına gelmektedir. Bu durum karşısında müşteriler herhangi bir sürpriz ile karşılaşmamaktadırlar. Ritzer (1996), insanların reel dünya içerisinde sürprizlerden hoşlanmadıklarını ifade etmektedir. Bu nedenle öngörülebilirlik müşterilerin bakış açısından son derece olumlu bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

2.4. Denetim

McDonaldlaşma sürecinin büyük ölçüde teknoloji ile sağlanan unsurudur. Ürünler, çalışanlar ve hatta müşteriler üretilmiş teknolojilerle denetlenmektedirler. Denetleme yalnızca teknoloji ile gerçekleşmez, bunu yanında beceri, bilgi, kural ve yönetmelikler de birer denetim aracı olarak görülmektedir. Bardağın ne zaman dolacağına çalışanın değil bardağı dolduran makinanın karar verecek olması bir teknolojik denetim olarak gösterilebilir. Müşterilerin restorana girer girmez nasıl alışveriş yapacaklarının da önceden belirlenmiş kurallara tabi tutulması bir denetim mekanizması olarak değerlendirilebilir (Ritzer, 1996;164-170).

2.5. Akılcılığın Akıl Dışı Pratikleri

Akılcılığın akıl dışı pratikleri her akılcı sistemde mutlaka var olduğu düşünülen ve en sonunda da akılcılığı tehlikeye sokan hatta bazen akıldışılığı yok eden bir pratik olarak değerlendirilmektedir. Müşterilerin hızlı tüketime zorlanması müşteriye, çalışanların robotik bir sistemde çalıştırılarak beceri ve yaratıcılıklarının öldürülmesi çalışanları insanlıktan çıkarmaktadır. Ritzer'e göre akılcılaştırmaya dair bir başka akıldışılık da sistem üzerindeki denetimin kaybedilerek, tam tersi bir şekilde sistemin insanları denetler boyuta gelmesidir (Ritzer, 2000;111-123).

Müşterilerin bu süreç içerisinde onlara sunulanın dışında farklı bir tercih haklarının olmaması özgürlük ilkesi bağlamında eksiklik yarattığı düşünülmektedir. 'Otantikliğin yok olduğu, farklılıkların yitip gittiği ve bütün ürünlerin birbirine benzediği, bütün bireylerin ortak zevkler etrafında birleştiği bir türdeşleştirmeMcDonaldlaşmanın ulaştığı her alanda görülmektedir (Aktaran:Saygın, 2016;559).

3. SPOR MEDYASI

Spor, kurallar bütünü içinde bireysel veya grup olarak yapılan, genelde bedensel ve zihinsel yeteneklerin gelişimini sağlayan, eğitici ve eğlendirici uğraşlar şeklinde tanımlanan sosyal uğraşlardan biri olarak tanımlanmaktadır. Spor, üzerinde egemenlik mücadelelerinin verildiği, toplumsal meşrulaştırma süreçlerinin gerçekleştirildiği bir inşa olarak değerlendirilebilir (Talmiciler, 2008: 95). Spor, kapitalist sistemin devamı edebilmesi için son derece önemli bir işleve sahiptir. Yapısalcı Marksizm, spor modern toplumun tüm özelliklerini bünyesinde taşıdığından, sporun kapitalist sistemle sıkı bir bağlantı içerisinde olduğunu savunmaktadır. Bu bağlantı sonucunda sportif alan, teknik bir standardizasyon ve bürokratikleşme içerisinde bulunmaktadır. Aşırı bürokratikleşme ve standardizasyon sürecinin spor sahalarına yansması ise, bireyin her alanda gerçekleşen kontrolünün yaygınlaşmasına yaptığı katkı şeklinde gerçekleşecektir. Bu anlamda popüler sporlar, sınıf egemenliğine ve sömürüye dayalı bir sistemin bütünleyici parçasıdır (Aktaran: Solmaz ve Aydın, 2012;73).

Spor medyası, hem ulusal hem de uluslararası akademik alanda yaygın bir çalışma konusu haline gelmiştir. Spor medyasında McDonaldlaşma olgusu uluslararası düzeyde AntonyGiddens, Michael Jordan gibi isimlerin üzerinde çalıştığı bir alandır. Ancak ulusal düzeyde spor medyasının McDonaldlaşma süreci üzerine yapılan çalışmalar son derece azdır. 2016 yılında Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi akademisyenlerinden Arş. Gör. Arda Umut Saygın, spor medyası üzerine McDonaldlaşma örneği olarak Passolig uygulamasını incelemiştir.

Tüm bu literatür çalışması göz önüne alındığında, yapılan bu çalışma bir kurum üzerinden mcdonaldlaşma kavramını inceleyen uluslararası ilk çalışma olma özelliğini taşımaktadır.

4. SOCRATES DERGİDE DEĞİŞİM SÜRECİ: MCDONALDSLASHMA

4.1. Baskıdan Yayına Verimlilik

Baskıya dayalı yayıncılık, gelişen teknolojiyle birlikte yerini dijital dünyaya dolayısıyla dijital yayına bırakmaktadır. Bu noktada kağıt masrafından tasarruf edilmesi ve matbaa çalışanlarının aradan çekilmesi ile maddi anlamda ciddi bir verimlilik elde edilmektedir. Özellikle ülkemizde mevcut olan ekonomik sarsıntı göz önüne alındığında kağıdın artan fiyatı kuruluşlara ciddi zararlar getirmektedir.

Değişen dijital dünyada gazete, dergiler ve kitaplar pdf sistemi üzerinden ya da e-kitap, e-dergi uygulamaları üzerinden takip edilmektedir. Okuyucu içinde daha ulaşılabilir ve taşınabilir bir sistem haline geldiği düşünülmektedir. Otobüste ya da duraklarda, her fırsatta telefon veya tablet üzerinden gazete veya dergiye ulaşabilmektedir. Bunun için de herhangi bir kitap dergi veya gazeteyi taşıması gerekmemektedir.

Bir başka açıdan bakıldığında dijital yayınlar, reel dünya için son derece önemli olan ağaçların kesilmesi, heyelan riskinin artması, sel olaylarının daha sık görülmesi gibi doğal afet sonuçlu olayların da önünde durabilecek bir verimliliği sağlamaktadır.

4.2. Nitelden Nicel Hesaplanabilirlik

Baskıya dayalı yayıncılık ulaşılan kişi sayısı hakkında dijital yayıncılıktan daha az bilgi edinmeyi sağlamaktadır. Her eve giren dergi veya gazete sayısı bir adet iken dijital platformlarda, toplu olarak bir araya gelmelerin yanında bireysel izlenme ya da tıklanma durumları da söz konusudur. Bunun yanı sıra elbette dijital platform hesaplanabilirliğin maddi nicel yönü bağlamında yeni medya ekonomi politiği göz önüne alındığında, matbuu yayından daha fazla gelir getirdiği görülmektedir. Dijital dünyanın getirdiği dijital insan, bu tanımın içerisine özellikle yeni nesil tanımlanmaktadır, basılı bir eser okumak yerine izlemeyi veya dijital platformlardan takip etmeyi tercih etmektedir. Maddi gelir bu nedenle dijital platformlar üzerinden sağlanmaktadır.

Socrates Dergi de bu gibi sebepler ile nihai olarak dijital platformlarda var olmaya başlamıştır. Ancak geleneksel kültürü de elinde tutmak amacıyla matbuu basına devam etmektedir. Caner Eler (Socrates Dergi GYK), Erman Yaşar'ın Youtube üzerinden yaptığı 'Yok Yok' programında da popüler dünyaya ayak uydurmak gerektiğinden, dijital yayıncılıktan mevcut koşullarda daha fazla gelir kazanılacağını açıkça ifade etmektedir.

4.3. Hayalden Realiteye Öngörülebilirlik

Öngörülebilirlik ilkesi bağlamında okuyucunun açısından bakmak daha faydalı olacaktır. Okuyucu basılı yayınlarda çoğu zaman içerik hakkında geniş bilgilere sahip olmamaktadır. Büyük yanılgılar, hayal kırıklıkları yaşanabilmektedir. Örneğin derginin kapak sayfasında 'Serena Williams' olduğu için merak ederek dergiyi alan biri sadece yarım sayfalık bir yazıyla karşılaşabilmektedir. Ancak dijital yayınlarda bu durum söz konusu değildir. Genel bir göz gezdirme sonucu yayının içeriği hakkında bilgi sahibi olabilir ve konular ve uzunluğu bağlamında dijital yayıncılık okuyucuya öngörülebilirlik sağlayabilmektedir.

Örneğin Socrates Dergi Youtube kanalında tüm program boyunca ele alınacak konu başlıkları yayının isminde açıklanarak seyircinin içerik hakkında öngörüye sahip olması sağlanmaktadır. Aynı imkan dergi için geçerli değildir, kapak sayfasında anılmayan bir kişiye de içerik olarak yer verilmekte ancak okuyucu bunu öngörememektedir.

4.4. Gerçekten Sanala Denetim

Basılı yayında denetim hukuk çerçevesinde ilerlemektedir. Dolaylı olarak konulan kurallar ve oluşturulan yönetmelikler tamamen insan eliyle ve aklıyla oluşturulmaktadır. Ancak dijital yayıncılıkta özellikle youtube için, şikayet üzerine denetim olmasının yanı sıra popüler kültürün denetimi baskın gelmektedir. ‘YokYok’un on beşinci programında Erman Yaşar’ın Burcu Esmersoy’u konuk etmesi ve Burcu Esmersoy’un programda kullandığı ‘kadın dili’ üzerine doğrudan seyircilerden yorumlar gelmiştir ve bir eleştiri denetimi oluşturulmuştur.

4.5. SokratesDergi’deAkılcılığın Akıldışılığı

Geliştirilen her akılcı sistemin olduğu gibi Sokrates Derginin akılcı sisteminin de akıldışı yanları bulunmaktadır. Basılı eserin getirdiği ritüelin yok olması, kolay erişilebilir ama aynı zamanda kolay eleştirilebilir hale gelmesi, içeriklerin fazla öngörülebilir olması durumunda tamamını okumayıp veya izlemeyip hap bilgi alınması, denetimin sanala indirgenip sosyal linç tehlikesi barındırması gibi akıldışı pratikler bulunmaktadır.

6. SONUÇ

McDonaldlaşma kavramı, yeni dijital dünya göz önüne alındığında her alanda kaçınılmaz hale gelmiş bulunmaktadır. İlerleyen teknoloji ile birlikte çoğu çalışma alanları daha akılcı ve pratik hale getirilmek istenmektedir. Bu durum spor medyası için de önemli bir yer tutmaktadır.

Bu çalışmada da Türkiye’de spor medyası kapsamında etken olan ‘Socrates Dergi’ üzerine McDonaldlaşma kavramı incelenmiştir. Bu inceleme derginin matbuu basımından dijital platformlara taşınma sürecini kapsamaktadır. Bu süreçte dijital dünyaya geçiş McDonaldlaşmanın dört ana unsurunu karşılamaktadır. Daha verimli bir yayıncılık, daha hesaplanabilir ve okuyucu bağlamında daha öngörülebilir bir yapı ortaya koymaktadır. Dijital platform yapısı gereği insansız bir teknolojik denetim sunmaktadır.

Her akılcılaştırılmış sistemde olduğu gibi Sokrates derginin dijitalle geçme sürecinde de akıldışı pratikler bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi olarak, matbuu basımın bir ritüel olduğu ve bu ritüelin kaybolma tehlikesinde olduğu düşünülmektedir. Hıza bağlı yayıncılığın geliştiği dijital ortamlarda, yapılan yayının ilerleyen süreçlerde kalitesi ve etik koşulları konusunda ciddi endişeler bulunmaktadır.

Yapılan bu çalışma sonucunda her alanın dijitalleşme süreci bir McDonaldlaşma olgusu olduğu saptanmıştır. Çoğu McDonaldlaşma örneği büyük olumsuzluklar içeriyorsa da bu durum şimdilik Sokrates Dergi için geçerli değildir. Derginin asli amacı çağa ve yeni nesile ayak uydurarak her kitleye ulaşmak, haberi ve ürettikleri düşünceleri doğru habercilik ile hızlı bir şekilde kitlelere ulaştırmak. Ancak ilerleyen süreçte ise bu hızın bir olumsuz sonucu olarak etik problemler bazı kaygılar oluşturmaktadır. Bu nedenle bazı ön çalışmalar ve önlemler alınması gerekecektir.

KAYNAKÇA

- FRANKLİN, B. (2003), “*Mcjournalism: TheMcdonaldization Thesisand Junk Journalism*”, Department of JournalismStudies, University of Sheffield, UK. <https://www.unet.univie.ac.at/~a9807630/STEP6SS2006/Franklin.pdf>, Erişim Tarihi: 23.12.2018.
- RİTZER, G. (1996), “Toplumun Mcdonalddlaştırılması”, Çev. Şen Süer Kaya, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- RİTZER, G. (2011), “Küresel Dünya”, Çev. Melik Pekdemir, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- SAYGIN, A. U. (2016), “*Futbolun Mcdonalddlaşmasına Katkı: Passolig*”, Global Media Journal TR Edition.
- SOLMAZ, B. ve AYDIN, B.O. (2012). “*Popüler Kültür ve Spor Merkezlerine Yönelik Bir Araştırma*”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, Sayı: 4, Sayfa: 68-82, <https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/39517937/5000006399-5000009057-1-PB.pdf> , Erişim Tarihi: 13.12.2018
- TALİMCİLER, A. (2008), “*Futbol Değil İş: Endüstriyel Futbol*” İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı 26, Sayfa 89-114, <http://www.irfanerdogan.com/dergiweb2008/26/3ahmet.pdf> , Erişim Tarihi: 11.12.2018
- WEBER, M. (2004), ‘Sosyoloji Yazıları’, İletişim Yayınları, İstanbul.
- SOCRATES DERGİ YOUTUBE KANALI:
<https://www.youtube.com/channel/UCvgwLFmnppZoPVBQJwPaNsA>

BELEDİYELERDE SERAMİK ATÖLYECİLİĞİNE BİR ÖRNEK: KEPEZ BALIK PARK SERAMİK ATÖLYESİ ¹

AN EXAMPLE OF CERAMIC STUDIOS IN MUNICIPALITIES: BALIK PARK CERAMIC STUDIO

Tuba KORKMAZ * & Sultan Sevda KILIÇ **

* Dr. Öğr. Üyesi., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, TÜRKİYE
e-mail: tubakorkmaz@comu.edu.tr
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0951-6620>

** Çanakkale Kepez Belediyesi Seramik Atölye Sorumlusu/Eğitmeni, TÜRKİYE
e-mail: kilicsevda1987@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3951-6149>

Geliş Tarihi: 25 Temmuz 2019; Kabul Tarihi: 15 Ekim 2019
Received: 25 July 2019; Accepted: 15 October 2019

ÖZET

İl, ilçe, bucak gibi yerleşim yerlerinde sokakların bakımı, temizlik, aydınlatma, su, esnafın denetimi gibi kamu hizmetlerini gören ve yerel yönetimlerde önemli bir rol oynayan belediyeler Türkiye’de, özellikle seçim yoluyla başa gelen başkanları vesilesiyle, bölge halkları için oldukça büyük önem teşkil eder. Halkın her türlü sosyal ihtiyacına da cevap verebilme yetisi olan belediyeler bünyesinde halkı bir takım hobi uğraşlarına teşvik etme amaçlı güzel sanatlar eğitimi veren atölyeler de açılabilir. Bu atölyelerden bazılarında seramik çalışmaları da yapılmaktadır. Bunların en güzel örneklerinden biri de Çanakkale iline bağlı Kepez Belediyesi’nin seramik atölyesidir. Kepez Belediyesi önderliğinde 2012 yılından beri Çanakkale halkına hizmet sunan bir seramik atölyesi örneği olarak Balık Park Seramik Atölyesi incelenmiştir. 2012 yılından bu yana atölye kapsamında yapılan çalışmaları, verilen kursları incelemiş, bunların halka ve belediyeye katkısı üzerinde durulmuştur. Bir örnek mekân ve olgu incelemesi olarak literatürde yer bulması ve seramik atölyeciliği yapacak belediyelere örnek olması amaçlanmıştır..

Anahtar Kelimeler: Seramik, Sanat Eğitimi, Seramik Eğitimi, Sanat

¹Bu çalışma 2-3 Mayıs 2019 tarihlerinde Çanakkale/TÜRKİYE’de gerçekleşen “4. Uluslararası Rating Academy Kongresi: Köy Enstitüleri ve Eğitimde Yeni Arayışlar” temalı kongrede sunulmuş aynı isimli bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

ABSTRACT

City, county, maintenance of streets in residential areas, such as the parish, cleanliness, lighting, water, receiving public services such as control of trades and an important role municipalities in Turkey which plays in local government, especially on the occasion of the head from the head through the selection of constitute a big importance for the peoples would. Municipalities that are capable of responding to all kinds of social needs of the public can also open workshops providing fine arts education to encourage the public to some hobby. Certain of these workshops also include ceramics. However, ceramics workshops are usually not preferred by municipalities because of their financial expenses. One of the best example of these is the ceramic workshop of Kepez Municipality of Çanakkale. Under the leadership of the Municipality of Kepez, since 2012, as an example of a ceramic workshop serving the people of Çanakkale, we have examined the Balık Park Ceramics Workshop. Since 2012, the workshop has been conducted, the courses examined, their contribution to the public and the municipality was emphasized. It is aimed to be an example for the municipalities which will perform ceramic workshop as an example place and case study.

Key words: *Ceramics, Art Education, Ceramic Education, Art*

1. GİRİŞ

Belediye, bölge sakinlerinin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak esası üzerinde kurulu bir kurumdur, ancak halkın ihtiyaç değişkenlerini göz önünde tutarak birçok farklı nitelikteki hizmetlerde de bulunabilir. 2017 yılı verilerine göre günümüz Türkiye’inde seksen bir ilin otuzu büyükşehir belediyeciliği yapmaktadır. Buna bağlı olarak beş yüz on dokuz büyükşehir ilçe belediyesi, dört yüz ilçe belediyesi ve üç yüz doksan yedi belde bulunmaktadır. 2015 yılı verilerine göre ise ülkemizde bin üç yüz doksan yedi belediye başkanı hizmet vermektedir. (URL-1) Bazı belediyeler, belediyeciliğini yaptığı bölgenin öne çıkan bir el sanatı var ise, bunun üzerine atölyeler açabilir, kurslar düzenleyebilir. Bazen de özellikle bir sanat dalını öne çıkarmak isteyebilir.

Bu çalışmada Türkiye’deki belediyelerin internet sayfaları üzerinden taraması yapılarak Seramik Atölyesi kurmuş olan belediyeler evreni incelenmiştir. Bunlardan bir kısmı ile iletişime geçilmiş ve çalışma yöntemleri hakkında bilgi toplanmıştır. Toplamda yirmi Belediye Seramik Atölyesi ile görüşülmüş, bunlardan örneklem olarak Kepez Belediyesi Balık Park Seramik Atölyesi incelenmiştir. Bu çalışma ile bir belediye seramik atölyesinin yeterlilikleri, hizmetleri ve eksikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bilgi toplama yöntemi olarak internet sayfaları kullanılmış, atölye sorumluları ile telefon aracılığı ile veya yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Bu çalışma ile seramik atölyesi açmak isteyen ya da bünyesinde seramik sanatı eğitimi hizmeti vermek isteyen belediyeler için örnek oluşturmak, belediyelerin bu konuda çalışmalar yapmasını sağlayarak seramik sanatını yaygınlaştırmak amaçlanmıştır.

2. TÜRKİYE’DEKİ BELEDİYE SERAMİK ATÖLYELERİNDEN ÖRNEKLER

Bursa ilinin Nilüfer ilçesinin belediyesi oldukça donanımlı bir seramik atölyesi hizmeti vermektedir: Bursa Nilüfer Belediyesi Seramik Atölyesi. Atölye, ekipmanlar yönünden donanımlı ve gerektiğinde profesyonel işler üretilebilecek yeterliliktedir. Üçerler Seramik Atölyesi’nde eğitmenler eşliğinde ilgilenenlere ücretsiz kurslar verilmektedir. Katılımcı grupların talepleri doğrultusunda hafta içi ya da hafta sonu olarak açılan bu kursların sonunda ise kursiyerlerin eserlerinin sergilendiği bir yılsonu sergisi yapılmaktadır. Nilüfer Belediyesi Seramik Atölyesi Eğitmeni Serkan Önder’dir.

Resim 1: Çocuk Kursu

Kaynak. (URL-2)

Yine Bursa il sınırları içinde bulunan bir diğer seramik atölyesi olan ve Nisan 2009 da hizmete açılan Bursa Kültür A.Ş Cam Seramik Atölyesi'dir. Bu atölye Bursa Büyükşehir Belediyesi iştiraklerine aittir. Özel tasarım ürünlerin üretildiği ve sergilendiği bu atölye sadece satış amaçlıdır. Cam ve porselen dekorlama yapılan bu atölye sadece üretim atölyesi olarak kullanılmakta, sanat severlere kurs hizmeti vermemektedir. (URL-2) Atölyenin üretkenleri ise Sare Ateş ve Aytaç Ateş dir.

İstanbul ili Pendik ilçesi içinde hizmet veren Pendik Belediyesi Çocuk Seramik Atölyesi yalnızca 7-14 yaş arası çocuklar için kurulmuştur. Pendik Belediyesi Çocuk Seramik Atölyesinde eğitmenler eşliğinde öğrenilen tekniklerle çocuklar hayal ettikleri ürünleri tasarlamaktadırlar. Ürünler fırında pişirilerek çocuklar tarafından sırlama ve renklendirilme işlemi gerçekleştirilmektedir. Ücretsiz olan kurs hizmeti başvuru sonrasında aylık gruplara bölünmesi nedeni ile bir aylık atölye çalışması yapılabilmektedir. (URL-3)

Resim 2: Çocuk Yaz Kursundan Görünüm

Kaynak. (URL-4)

İzmir'in ilçelerinden biri olan Seferihisar'da Türkiye'de ve dünyada bir ilk olan Seferihisar Çocuk Belediyesi projesi hayata geçirilmiştir. Bu proje kapsamında çocukların yetenekleri keşfedilerek onların gelişmesine hizmet vermek amacıyla çocukların hem eğitim görmesini hem de eğlenceli vakit geçirmesini sağlamak için çeşitli atölyeler kurulmuştur. Bu atölyelerin içinde seramik, çini atölyesi de yer almaktadır. Böylece çocuklar seramik ve çini

üretimine teknik ve estetik bilgilerine ulaşabilmekte ve kendileri de deneyimleyerek üretime katkıda bulunabilmektedirler. (URL-5)

İstanbul'un Beylikdüzü ilçesi Barış Mahallesi'nde yer alan İstanbul Beylikdüzü Rölyef Sanat Merkezi'nde ise rölyef ve seramik biçimlendirme branşlarında dersler verilmekte, seramik ve rölyef kursları açılarak halka hizmet sağlanmaktadır. Her kurs döneminden sonra yıl sonu sergisi yapılmakta, böylelikle kursiyerlerin çalışmaları halkın beğenisine sunulmaktadır.

Burdur Hacılar Höyüğü'nde bulunan seramik kapların günümüze taşınması ve binlerce yıl önce nasıl şekillendirildiği kursiyerlere aktarılacak amacıyla 2006 da hizmete geçen Burdur Belediyesi Seramik Atölyesi on üç yıldır çalışmalarına devam etmektedir. İki yıl boyunca Halk Eğitim Merkezi ve Burdur Belediyesi ile ortaklaşa çalışan seramik eğitmeni Işıl Ekici on bir yıldır da belediyenin bünyesinde hizmet vermektedir. Seramik atölyesinin asıl amacı hediyelik vermek üzere belediyenin ihtiyacı olan Hacılar'da bulunmuş olan kapların röprodüksiyonlarını üretmektir. Kurslar plastik çamur, alçı şekillendirme ve torna dersleri ile haftanın üç günü ücretsiz olarak devam etmektedir. (URL-6)

Eskişehir'de 2011 de hizmete giren Özdilek Sanat Merkezi Seramik Atölyesinde üç daimî personel bulunmaktadır. İki ayrı seramik atölyesi bulunan bu merkezde yetişkin, çocuk ve engellilere kurs verilmektedir. Kurs dönemi bittikten sonra açılan sergiler ile kursiyerlerin dönem boyunca ortaya koyduğu çalışmalar sergilenmektedir. Ayrıca Eskişehir Tepebaşı Belediyesine özel hediyeliklerde yapılmaktadır. Eğitmeni Özkan İpekçi'dir.

Çanakkale Belediyesi'nde iki adet seramik atölyesi bulunmaktadır. Şehir merkezinde yer alan Seramik Müzesi'nin içinde bulunan atölyede Burak Çiftçi ve Şerife Biçici hizmet vermekte ve burada Çanakkale Belediyesi'nin özel hediyelikleri üretilmektedir. Özgürlük Parkı içindeki diğer atölyede ise Halk Eğitim Merkezi ve Belediye ile ortaklaşa açılan seramik ve geleneksel torna kursları verilmektedir. Geleneksel torna eğitimini Çanakkale'nin yaşayan son geleneksel torna ustası olan İsmail Bütün vermektedir.

İsimlerine ulaşılabilmiş ancak atölye çalışmaları hakkında bilgi sahibi olamadığımız diğer belediye seramik atölyeleri ise şunlardır: Konya Büyük Şehir Belediyesi Seramik Atölyesi, Konya Selçuklu Belediyesi Seramik Kursu, Malatya Darende Seramik Atölyesi, Düzce Belediyesi Seramik Çini Atölyesi, Eskişehir Sivrihisar Belediyesi Seramik Atölyesi, Didim Belediyesi Seramik Heykel Atölyesi, Kadıköy Belediyesi Suadiye Seramik Atölyesi, Gölcük Belediyesi Çocuk Seramik Atölyesi, Salihli Belediyesi Seramik Atölyesi, İzmir Konak Belediyesi Seramik Atölyesi.

3. ÇANAKKALE KEPEZ BELEDİYESİ BALIK PARK SERAMİK ATÖLYESİ

Mayıs 2012 de kurulan Kepez Balık Park Seramik Atölyesi'nde sadece bir daimî personel bulunmaktadır. Seramik eğitmeni Sultan Sevda Kılıç'dır. Kış döneminde atölyede haftanın üç günü halk eğitim merkezine atölyenin bir bölümü tahsis edilip Halk Eğitim Merkezi eğitmeni tarafından yetişkinlere elle şekillendirme ve dekor teknikleri kursu verilmektedir. Haftanın bir günü ise Kepez Özel Eğitim Merkezinden gelen engelli öğrencilere ve 7-18 yaş arası çocuklara elle şekillendirme ve torna kursları verilmektedir. Ayrıca Kepez Belediyesi'nin özel tasarım hediyelikleri ve satış ofisi için ürünler yapılmaktadır. Belediyenin kreşi ve özel kreşlere ise yazları gelen taleplere göre üç aylık yaz kursu düzenlenmektedir. Bugüne kadar toplamda bin beş yüz doksan kişiye kurs verilmiş olup, on etkinlik, bir çalıştay, on iki sergi düzenlenmiştir. Burada yapılan hiçbir kurstan ücret talep edilmeyip, belediyenin halka hizmeti olarak sunulmuştur.

Balık Park Seramik Atölyesi'nin içinde bulunan elektrikli fırın 1m³ lük hacme sahip ve 1250 °C ısıya ulaşabilmektedir. Ayrıca raku pişirimi için kullanılan başka bir fırın da mevcuttur.

Atölye içinde bir adet çömlekçi tornası ve bir adet pres torna da bulunmaktadır. Sırlama tabancası ile sırlama yapılması amacıyla bir adet kompresör ve çalışma alanında dört tane ahşap masayla bir tane de mermer masa yer almaktadır. Öğrencilerin üç boyutlu çalışmalarında kullanabilmeleri için beş adet tornet demirbaş listesinde mevcuttur. Sırlar için bir değirmen ve karıştırıcı da atölye içinde kullanılan diğer ekipmanlardır. Gelen öğrenci sayısına ve talepte bulunan hediyelik eşya miktarına göre değişmekle birlikte ortalama haftada yüz kilogram çamur kullanılmaktadır.

Kursiyer satış ofisinde satılan seramik ürünleri ücretleri meclis kararından geçirilerek fiyatlandırılmaktadır. Bu ürünler iki boyutlu formlar (duvar süsleri, magnetler vs.) ve üç boyutlu formlar (kâse, vazo, tabak vs.) adı altında sınıflandırılarak satışa sunulmaktadır.

Resim-3: Kepez Balık Park Seramik Atölyesi Ürünleri Satış Ofisi ve Ürünleri

Kaynak. (Kişisel Arşiv)

Kepez Balık Park Seramik Atölye 'sinde yapılmış etkinlikler tarihsel sıralamaya uygun olarak aşağıda listelenmiştir.

1. Temmuz 2012 Muhammet Onat seramik torna gösterisi

Resim-4: Muhammet Onat ile gösteri sonrası çekilmiş bir fotoğraf

Kaynak. (Kişisel Arşiv)

2. Ağustos 2012 Kepez Belediyesi Bahem Kültür Merkezi duvar resmi etkinliği
3. 2013 Mart Unicelf - Çömü - Kepez Belediyesi ortaklaşa 9-12 yaş seramik kursu
4. 2012 Kepez Belediyesi Seramik Atölyesinde düzenlenen 23 Nisan Seramik etkinliği
5. 2014 Türkan Saylan Kültür Merkezinde düzenlenen Kadın dayanışma günleri etkinliği
6. 2015 Halk Evleri - Kepez Belediyesi ortaklaşa düzenlenen 7-16 yaş seramik kursu

7. 2016 Türkan Saylan Kültür Merkezinde düzenlenen Kadın dayanışma günleri etkinliği

8. 2016 Mayıs Anneler gününde Anne-Çocuk etkinliği

Resim-5: Anne-Çocuk etkinliği sırasında çekilmiş bir fotoğraf

Kaynak. (Kişisel Arşiv)

9. 2016 Tahta Atın Kadınları Dayanışma Günleri 17 Burda avm de etkinlik

10. 2016 Kepez Huzur evi ve Kepez Belediyesi Adile Naşit Kreşi ortaklaşa yapılan 'Dedem, Ninem, Bir de Ben' seramik etkinliği

Resim-6: 'Dedem, Ninem Bir de Ben' seramik etkinliği

Kaynak. (Kişisel Arşiv)

11. 2017 Tahta Atın Kadınları Dayanışma Günleri Troya Park AVMde etkinlik

12. 2018 ÇOMÜ ve Kepez Belediyesi ortaklaşa düzenlenen 'Hislerin Gözü Yoktur' etkinliği

13. 2018 24 Nisan Kepez Belediyesi Adile Naşit Kreş seramik torna etkinliği

Yapılan günlük etkinliklerin yanı sıra atölye 2018 senesinde bir çalışmaya da ev sahipliği yapmıştır. Kepez Belediyesi desteği ve Rating Academy iş birliği ile düzenlenmiş 'Umut' isimli akademik bildirilerin sunulduğu disiplinler arası kongrenin sanat ayağı olarak gerçekleşmiş olan çalıştayın adı yörenin antik adı olan Gyges'ten alınmış ve Gyges Seramik Çalıştayı olarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaya davet edilen sekiz konuk sanatçı çalıştayda şekillendirdikleri eserlerini Kepez Belediyesi'ne bağışlamış ve bu şekilde belediye önemli bir sanat eseri birikimi

oluşturmuştur. Çanakkale'nin henüz sahip olmadığı, ileride kurulabilecek bir plastik sanatlar müzesine de bu vesile ile bir adım atılmıştır. 19-21 Nisan 2018 tarihlerinde düzenlenmiş olan bu çalışmaya katılmış sanatçılar; Kamuran Ak, Kaan Canduran, Metin Ertürk, Mürşit Cemal Özcan, M.Berrin Kayman, M.Fatih Karagül, Tuğrul Selçuk Ve Tuba Korkmaz'dır. (URL-7)

Resim-7: Gyges Seramik Çalıştayı Sanatçıları ve Çalışma Alanı

Kaynak. (Kişisel Arşiv)

4. SONUÇ

Ülkemizde pek de sık rastlanmamakla birlikte belediyelere bağlı seramik atölyeleri bulunmaktadır. Bu atölyelerde seramik çalışmaları ya da halka yönelik kurslar yapılmaktadır. Bu çalışma ile bir belediye seramik atölyesinin yeterlilikleri, hizmetleri ve eksikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Açılan seramik kurslarının halka ve belediyeye katkısı üzerinde durulsa da seramik atölyeleri genellikle mali giderlerinin yüklü olması sebebiyle belediyelerin pek de tercih etmediği bir alandır. Bu nedenle genellikle tam teşkilatlı atölyeler açılmamaktadır. Atölyelerin genel sıkıntısı öncelikle yer ve araç-gereçlerin yeterli olamamasıdır. Seramik atölyelerinde kullanıma elverişli olması için aranan özelliklerden bazıları şöyledir: Giriş katta olmalı ve hem trifaze elektrik hattı hem de standart elektrik tesisatlı olmalıdır. Kaymayan zemine sahip, ızgara gider sistemli, geniş pencereli olmalı ve gün ışığından faydalanılabilmelidir. Havalandırması özel olarak pişirme sırasında ortaya çıkan gaz ve sırlamalarda oluşacak tozlara karşı etkin olmalıdır. Atölye kapısı, araç gereç taşımaya uygun rampaya ve genişliğe sahip olmalıdır. Sırlama ve Fırın Atölyesinin yeri; diğer atölyelerden, yarı mamullerin güvenli ve kolay taşınmasına olanak sağlayacak şekilde belirlenmeli ve iş sağlığı-güvenliğine uygun olmalı, kompresör için de ayrı bir bölme yapılmalıdır. Çelik raflar duvara monteli olmalıdır. Tüm bu özelliklerin yer alacağı doğru ve sağlıklı bir yapı üzerine kurulmuş seramik atölyesi olarak Kepez Balık Park Seramik Atölyesi, belediyelere bağlı olarak kurulabilecek seramik atölyelerine iyi bir örnek teşkil etmektedir. Tüm bu özellikleriyle Kepez Belediyesi'ne bağlı olarak kurulmuş olan Balık Park Seramik Atölyesi bu çalışmanın ana konusu olmuştur.

KAYNAKÇA

- URL-1: <http://www.tbb.gov.tr/belediyelerimiz/istatistikler/genel-istatistikler/>
(Erişim Tarihi:28.12.2018)
- URL-2: <http://www.nilufer.bel.tr/haber-3044-ogrenciler> (Erişim Tarihi:01.05.2019)
- URL-3: <https://www.pendik.bel.tr/kurs/detay/cocuk-seramik-atolyesi>
(Erişim tarihi: 3.01.2019)
- URL-4: <https://www.pendik.bel.tr/kurs/detay/cocuk-seramik-atolyesi>
(Erişim Tarihi: 05.01.2019)
- URL-5: <http://www.kanalben.com/guncel/seferihisar-cocuk-belediyesi-buyuyor-h504280.html>
(Erişim Tarihi: 28.12.2018)
- URL-6: <https://www.burduryenigun.com/burdurda-seramik-kulturu-yasatiliyor/>
(Erişim Tarihi:03.01.2019)
- URL-7: <https://www.ratingacademy.com.tr/umut/gyges-seramik-calistayi/>
(Erişim Tarihi: 04.01.2019)

MAKALE DİZİNİ

ARTICLE INDEX

Fihrist

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2016	1	1	Gürol SÖZEN	AYNALARDAKİ SANAT	1--4
2016	1	1	Özge UYSAL ŞAHİN	KYOTO PROTOKOLÜ VE KOPENHAG MUTABAKATININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ	5--16
2016	1	1	Nihat FALAY	SANAT VE İKTİSADİ YAŞAM BAĞLANTILARI ÜZERİNE BİR DENEME	17-32
2016	1	1	Sibel AŞAN	THE RISE AND FUTURE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS AS AN ACTOR OF PUBLIC ECONOMY	33-60
2016	1	1	Mehmet ŞAHİN	THE RISE AND FUTURE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS AS AN ACTOR OF PUBLIC ECONOMY	61-65
2016	1	2	Seray GİRAY	ÜLKELERİN GİNİ KATSAYISI, GÖÇ, SUÇ VE MUTLULUK DEĞİŞKENLERİ AÇISINDAN BULANIK VE DAYANIKLI KÜMELEME METOTLARI İLE SINIFLANDIRILMASI	1--16
			Özlem YORULMAZ		
			Özlem ERGÜT		
2016	1	2	Başak ERGÜDER	THE EFFECTS OF 2008 FINANCIAL CRISIS ON STATE AND BUSINESSMEN IN TURKEY	17-30
2016	1	2	Didem SAYGIN	AVRUPA BİRLİĞİ'NDE DEMOKRASİ YOLUNDA BİR ADIM: KOMİSYON BAŞKANLIĞI SEÇİMİ ÜZERİNE BİR SINAV	31-44
			Mehlika Özlem ULTAN		
2016	1	2	Selay GİRAY	2008 KÜRESEL KRİZİNİN TURİZM İSTATİSTİKLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN ÇOK DEĞİŞKENLİ İSTATİSTİKSEL TEKNİKLER VE TOPSIS METODU İLE ANALİZİ	45-73
			Özlem YORULMAZ		
			Özlem ERGÜT		
2017	2	1	Turgay BERKSOY	YOLSUZLUK KAVRAMINA GENEL BİR BAKIŞ: PROBLEMLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	1--18
			Nuh Ekrem YILDIRIM		
2017	2	1	Hilmiye Yasemin ÖZÜGURLU	TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ TEMELİNDE CİNSİYETE DUYARLI BÜTÇELEME	19-26
2017	2	1	Necmi AKYALÇIN	PEKİŞTİRME SÖZCÜKLERİ, SIFAT TAMLAMASI VEYA İKİLEME MİDİR?	27-33
2017	2	2	Mehmet Sadık AYDIN	YÜKSEKÖĞRETİM HİZMETLERİNİN ÖZELLİKLERİ VE TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİM HİZMETLERİNİN GÖRÜNÜMÜ	1--24
			Hakan KAYA		
			Halil KETE		
2017	2	2	Rocco Angelo ASTORE	SPINOZA ON GOD AND THE LIFE LED BY REASON	25-42

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2017	2	2	Sibel GÜVEN	ULAKBİM'DE TARANAN DERGİLERDE SINIF YÖNETİMİ ALANINDA YAYINLANMIŞ MAKALELERE İLİŞKİN BİR FARKINDALIK ÇALIŞMASI	43-54
			Ozan CEYLAN		
2017	2	2	Nazende YILMAZ,	MÛSİKÎ VE MİMARÎ: "İTRÎ VE SİNAN ESERLERİ ÜZERİNDEN OSMANLI MEDENİYETİ ANALİZİ"	55-62
			İbrahim NUMAN		
2017	2	2	Cumali YAŞAR	ÜNİVERSİTEDEN MEZUN OLMAK VE MÜHENDİS OLMAK	63-70
			Emin U. ULUGERGERLİ		
2017	2	3	Halide OKUMUŞ	GEÇMİŞTE VE GÜNÜMÜZDE SERAMİĞİN KULLANIM ALANLARI	1--14
2017	2	3	Seniha KRASNIQI	GÂVUR, BİR TÜRK HİKÂYESİNDEN BİR BÖLÜM ESERİN ANLATICILARI ARASINDA BAKIŞ AÇISI VE ZİHNİYET FARKI	15--26
2017	2	3	M. Fatih KARAGÜL	SERAMİKÇİLERİN MESLEK HASTALIKLARI RİSKLERİ	27--36
2017	2	4	Zeynep AROL	OSMANLI DÖNEMİ CAMİLERİNDE ÇİNİ KANDİLLER	1--14
2017	2	4	Şahamet BÜLBÜL	TÜRKİYE'DE İŞGÜCÜ TALEP YAPISINA GÖRE İLLERİN SINIFLANDIRILMASI	15-36
			Ahmet Mete ÇİLİNGİRTÜRK		
			Dilek ALTAŞ		
			Esen YILDIRIM		
			Selay GİRAY YAKUT		
2017	2	4	Mehmet Fatih KARAGÜL	ÇANAKKALE TABAKLAR KÖYÜ VE TERKEDİLMİŞ YAPI KALINTILARINDA TESPİT EDİLEN GELENEKSEL ÇANAKKALE SERAMİKLERİ	37-45
			Münevver Berrin KAYMAN KARAGÜL		
2017	2	Special 1	Onur Bilge Kula	EDEBİYAT NEYİ, NASIL SANATSALLAŞTIRIR? THOMAS MANN, ANNA SEGHERS VE ZÜLFÜ LİVANELİ AÇISINDAN BİR ÇÖZÜMLEME	1--10
2017	2	Special 1	Hevzi MAZREK	KOSOVA'DA TÜRKÇE EĞİTİMİN YAPILMASI VE GÜZEL TÜRKÇENİN SANATI VE GELİŞİMİ	11--12
2017	2	Special 1	İrfan MORİNA	BALKANLAR'DA TÜRK DİLİNİN YAŞATILMASINDA "PRİLOZİ" VE "BEHAR" DERGİLERİNİN ÖNEMİ	13-18
2017	2	Special 1	Kamila Barbara STANEK	TÜRK DİLİNDE VE ATASÖZLERİNDE GÜZELLİK ALGILANIŞI	19-30
2017	2	Special 1	Tatiana GOLBAN	THE RECREATION OF BEAUTY AS REVEALED IN THE POSTMODERN NOVEL BIRDS WITHOUT WINGS BY LOUIS DE BERNIÉRES	31-46
			Nuriye AKKAŞ		
2017	2	Special 1	Hasan Erbay	"TIP ÖYKÜCÜLÜĞÜ" ÜZERİNE	47-54
2017	2	Special 1	Necmi AKYALÇIN	ORHAN PAMUK VE FAKİR BAYKURT'UN İKİ ROMANINDA DEYİM, ATASÖZÜ VE İKİLEMELER BAKIMINDAN SÖZ VARLIĞI	55-68
			Hacer GÜRCÜ		
2017	2	Special 1	Ayfer Uz	JASPER JOHNS'UN ESERLERİNDE POPÜLER KÜLTÜRÜN İMGELERİ	69-80
			Derya Abul		

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2017	2	Special 1	Mona Yadegar ULUGERGERLI	PERCEPTION OF THE BEAUTY THROUGH THE CENTURY IN PERSIAN CULTURE; A CONDENSE REVIEW	81-102
2017	2	Special 1	Semra KILIÇ KARATAY N. Rengin OYMAN	AKSARAY İLİNDE ÇORAP VE PATİK ÖRÜCÜLÜĞÜ	103-116
2017	2	Special 1	İsmail YÖRÜKÇÜOĞLU	BUHÜRİZÂDE MUSTAFÂ ITRÎ EFENDİ'NİN SEGÂH ÂYİN-I ŞERİFİ'NİN ELDE BULUNAN BEŞ ÖNEMLİ NÜSHASININ KARŞILAŞTIRILARAK İNCELENMESİ	117-142
2017	2	Special 1	Mehmet Fatih KARAGÜL	SERAMİK TASARIMINDA GÜZELİ ARAYIŞ SÜRECİNDE YEREL DEĞERLERİN ESİN KAYNAĞI OLARAK KULLANIMI	143-150
2017	2	Special 1	Hamit ERSOY Ferhat BAKIR	2015 YILI REYTING LİSTESİ PROGRAM ANALİZİ	151-160
2017	2	Special 1	Hüsnü Çağlar DOĞRU	UZUN METRAJLI 3B DİJİTAL ANİMASYONLARIN ÜRETİM SÜREÇLERİ VE KULLANILAN TEKNİKLER	161-170
2017	2	Special 1	Hülya ÖNAL	THE VERSES OF TWO POETS ON SCREEN; RHINO SEASON AND THE BUTTERFLY'S DREAM	171-180
2017	2	Special 1	Serdar VARDAR Ertuğ ÖNER	ALTINOVA'DA (AYVALIK-BALIKESİR) DOĞAL ÇEVRE DEĞİŞMELERİ İLE TARİH ÖNCESİ DÖNEMDEN GÜNÜMÜZE ETKİLERİ	181-202
2017	2	Special 1	Serdar VARDAR Ertuğ ÖNER	GÖKÇEADA'NIN (ÇANAKKALE) PALEOCOĞRAFYA ÖZELLİKLERİ VE JEOARKEOLOJİSİ	203-220
2017	2	Special 1	Ali MÜLAYİM	ENDÜSTRİ VE ESTETİĞİN KESİŞİMİ: ALPULLU ŞEKER FABRİKASI YERLEŞKESİ-ERGENE KÖŞKÜ VE DONATILARI	221-234
2017	2	Special 1	Behiye YILMAZ	MAHALLE ÖĞESİ VE TURGUT CANSEVER PROJELERİ	235-240
2017	2	Special 1	Münevver Berrin KAYMAN KARAGÜL	GÜZELİ ARAYIŞTA KADIN İMGESİ, ŞİDDET TEMASI VE POLYXENA'NIN ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATINA YANSIMASI	241-248
2017	2	Special 1	Haluk Naci GÜLALP	GÜZEL?	249-258
2017	2	Special 1	Nefise BULGU	REKREASYON, GÜNDELİK YAŞAM KALİTESİNDE BİR MARKA; "BANA İYİ GELDİ"	259-266
2017	2	Special 1	Bülent GÜVEN Ayşegül DÜNDAR	İLKÖĞRETİM GÖRSEL SANATLAR DERSİ KAPSAMINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ARAŞTIRMALARA İLİŞKİN BİR İNCELEME	267-284
2017	2	Special 1	Esin YAĞMUR ŞAHİN Gülnur AYDIN Abdullah ŞAHİN Mesout KALIN SALI Kübra EMRE	BATI TRAKYALI TÜRK ÖĞRENCİLERİN, OKUDUKLARI KİTAPLARI ANLAMA DÜZEYLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	285-290

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2017	2	Special 1	Abdullah ŞAHİN	UZAKTAN TÜRKÇE DERSLER ALAN BATI TRAKYALI TÜRK ÖĞRENCİLERİN KENDİLERİNİ DEĞERLENDİRME ÇALIŞMASI	291-300
			Esin YAĞMUR ŞAHİN		
			Gülnur AYDIN		
			Mesout KALIN SALI		
			Kübra EMRE		
Numan YILDIRIM					
2017	2	Special 1	Feridun NİZAM	MEKANİK İŞLEVİNİN ÖTESİNDE ESTETİK BAĞLAMINDA “SİNEMADA KURGU”	301-306
2017	2	Special 1	Sündüz Haşar	DÜŞLERİMİZ VE GÜZELLİK ARAYIŞLARIMIZ YA DA YENİ BİR GÜZELLİK TESİSİ: YERLİ TELEVİZYON DİZİLERİ	307-322
2017	2	Special 1	Hüsnü Çağlar DOĞRU	MONTAJ VE KOLAJ KAVRAMLARI BAĞLAMINDA 20.YÜZYIL’DA SİNEMA VE RESİM SANATINDA GELİŞEN YENİ BİÇİM ARAYIŞLARI	323-330
2017	2	Special 1	Nur DİLBAZ ALACAĞAN	TÜRKİYE DIŞ TİCARETİNDE DÖVİZ KURU BELİRSİZLİĞİ	331-348
			Yağmur AKARSU		
2017	2	Special 1	Özge UYSAL ŞAHİN	KAMU MALİYESİ-VARLIK FONU İLİŞKİSİ: TÜRKİYE İÇİN FIRSAT MI TEHDİT Mİ?	349-380
2017	2	Special 1	Hakan KAYA	MAASTRICHTKRİTERLERİ, PARASAL BİRLİK VE TÜRKİYE	381-394
			Mehmet Sadık AYDIN		
			Onur SEZER		
2017	2	Special 1	Cemal SAKALLI	GÜZELİ BİLİNCİN UFKUNDA ARAMAK	395-402
2017	2	Special 1	Yasemin YAROL	KARAZ SERAMİKLERİ ÖRNEKLERİ IŞIĞINDA GELENEKSEL KÜLTÜR NESNESİNDEN ESTETİK KATEGORİYE GEÇİŞ	403-408
2017	2	Special 1	Halide OKUMUŞ	SERAMİK MÜZESİ KERAMİON VE FRECHEN SERAMİKLERİ	409-422
2017	2	Special 1	Semra KILIÇ KARATAY	AKSARAY İLİ GÜZELYURT İLÇESİ ÇÖMLEK-TESTİ ve ÇİNİ SANATININ GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU	423-434
2017	2	Special 1	Evren KARAYEL GÖKKAYA	ORTAÇAĞ’DAN MODERNİZME DEĞİŞEN FİKİRLER DOĞRULTUSUNDA BATI RESİM SANATINDA GÜZELİ ARAYIŞ	435-450
2017	2	Special 1	Samet DOĞAN	ANTİK YUNAN FELSEFESİNDE “GÜZEL” KAVRAMI VE RÖNESANS RESİM SANATINA YANSIMA BİÇİMLERİ	451-462
2017	2	Special 1	Vildan IŞIK ŞEN	ISIS VE HORUS’TAN MERYEM VE ÇOCUK’A	363-370
2017	2	Special 1	Nurbiye UZ	HEYKEL, MEKÂN VE DENEYİM	471-484
2017	2	Special 1	M. Melih KORUKÇU	GÜNDELİK YAŞAMIN GÜZELLİK ALGISI’NIN TİYATRODA ELEŞTİRİSİ: ÇİRKİN	485-490
2017	2	Special 1	Selen KORAD BIRKIYE	GÜNDELİK YAŞAMIN GÜZELLİK ALGISI’NIN TİYATRODA ELEŞTİRİSİ: ÇİRKİN	491-502

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2017	2	Special 1	Fusun Ataman	DRAM SANATINDA TEKİNSİZ GÜZEL VE HAROLD PINTER'İN "KOLEKSİYON" ADLI OYUNUNA YANSIMASI	503-508
2017	2	Special 1	Ayşe AYRAN Neşet AYDIN	MATEMATİK ve DOĞA	509-514
2017	2	Special 1	Ayhan ESİ	MATEMATİK VE SANAT	515-522
2017	2	Special 1	Özlem YAYINTAŞ Latife Ceyda İRKİN	SECRET BEAUTY OF FRESHWATER: "AQUARIUM MOSSES"	523-540
2017	2	Special 1	Kemal Çelik	ANADOLU'NUN ENDEMİK GÜZELLERİ	541-544
2017	2	Special 1	Melek KERİMOVA	SANATÇILARIN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ	545-548
2017	2	Special 1	Gülnur AYDIN Abdullah ŞAHİN Esin YAĞMUR ŞAHİN Kübra EMRE Mesout Kalın Salı	YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENENLERİN KONUŞMA ÖZ YETERLİLİKLERİNİN BELİRLENMESİ (ÇOMÜ TÖMER ÖRNEĞİ)	549-564
2017	2	Special 1	Gülsüm KORKUT Meyrem TUNA UYSAL	GENÇLERİN VE YAŞLILARIN YAŞLILIK SÜRECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMA	565-584
2017	2	Special 1	Serdar SÜNNETÇİOĞLU Ferah ÖZKÖK	İYİ, GÜZEL, ÖZGÜN YEMEĞİN PEŞİNDEKİ YOLCULUK: GASTRONOMİ	585-596
2017	2	Special 1	Lecturer Goran Perić Marija Stojiljković Marko Gašić Vladan Ivanović	PERSPECTIVES OF DEVELOPMENT OF SPA TOURISM IN SERBIA	597-614
2017	2	Special 1	Sacit Hadi AKDEDE Aynur UÇKAC	ARE THERE MORE ROLES FOR MEN THAN FOR WOMEN IN THEATER PLAYS?	615-630
2017	2	Special 1	Ayten ESİ	MATEMATİK ve MÜZİK	631-342
2017	2	Special 1	Bestem ESİ	TÜRK TEKSTİL ENDÜSTRİSİ VE GELİŞİMİ	643-664
2017	2	Special 1	Mehmet Rıza GEZEN	THE EFFECTS OF MOBBING AND PSYCHOLOGICAL TORTURE PRACTICES ON SCIENCE IN CANAKKALE EIGHTEEN MARCH UNIVERSITY	665-668
2017	2	Special 1	Esen HANAÇ	Numerical solutions of Nonlinear Evolution Equation	669-682
2017	2	Special 2	Albana CEKREZI	THE STRUGGLE OF THE TWO FEMALE CHARACTERS, ELLEN & MAY AGAINST SOCIETY, "THE AGE OF INNOCENCE"- EDITH WHARTHON	1--6
2017	2	Special 2	Enis FASLI Elif Asude TUNCA	KKTC ÖZELİNDE HALKLA İLİŞKİLER VE REKLAMDA YARATICI VE İNOVATİF YAKLAŞIMLAR	7--18
2017	2	Special 2	Nilay KÖLEOĞLU Hale ÇOLAKOĞLU	SANAL DENEYİMSEL PAZARLAMA VE AĞZDAN AĞZA İLETİŞİM NİYETİ İLİŞKİSİ	19-32
2017	2	Special 2	Nimet KESER Handan NARİN Özgür AKTAŞ	EĞİTSEL BİR ARAÇ VE ORTAM OLARAK SANAT SERGİLERİ	33-40

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2017	2	Special 2	M. Fatih KARAGÜL	GEMİ BİÇİMLİ SERAMİKLERİN GEÇMİŞİ VE BUGÜNÜ	41-54
2017	2	Special 2	Celal ESER Erkan ÇİÇEK	KÜLTÜRÜN BİLİM VE SANATTA YARATICILIĞA ETKİSİ	55-62
2017	2	Special 2	Haluk Naci GÜLALP	FOTOĞRAFSAL İMGELER BAĞLAMINDA SANAL VE GERÇEK	63-72
2017	2	Special 3	Sandrita ŠKĚRIENĚ	THE POSSIBILITIES FOR COHERENCE OF AWARENESS AND TRANSCENDENCE IN EDUCATION THE POSSIBILITIES FOR COHERENCE OF AWARENESS AND TRANSCENDENCE IN EDUCATION	1--10
2017	2	Special 3	RAMÍRO VARGAS LOURDES RUÍZ	DEEP LEARNING: PREVIOUS AND PRESENT APPLICATIONS	11--20
2017	2	Special 3	Mustafa PORTAKALCI	ŞİRKETLERİN PAZARLAMA FAALİYETLERİNDE MÜŞTERİ ODAKLI ANLAYIŞIN FARKINDALIK DÜZEYİ	21--28
2017	2	Special 3	Serdal IŞIKTAŞ	KKTC YAZILI BASININDA ÇOCUK HAKLARININ TEMSİLİ ÜZERİNE BİR ANALİZ ÇALIŞMASI	29--34
2017	2	Special 3	Gökçe AYKAÇ	AN EXAMINATION OVER THE TRAIN STATION BUILDINGS OF CAPITAL CITY OF TURKEY IN THE CONTEXT OF PRESERVATION AND RE-FUNCTIONING OF THE HISTORICAL ENVIRONMENT: GAZİ PAŞA STATION	35--48
2017	2	Special 3	Didem SAYGIN	FUNDAMENTAL RIGHTS IN THE EUROPEAN UNION: ASSESSMENT ON THE ECJ CASE LAW	49--58
2017	2	Special 3	Veli KARGI	VERGİLENDİRME YETKİSİ VE VERGİLENDİRMEDE ADALET	59--70
2017	2	Special 3	Serpil BARDAKÇI TOSUN Sevim BUDAK	POLONYA'DA İSLAMOFOBİNİN YÜKSELİŞİ	71--88
2017	2	Special 3	Bahattin HAMARAT Ebru BAĞÇI Figen SEVİNÇ	ENGELLİ TURİSTLER: TÜKENMİŞLİK, MOTİVASYON ve KISITLARININ KATILIM NİYETİNE ETKİSİ	101--116
2017	2	Special 3	Halis KALMIŞ	TRANSPARENCY AND CORPORATE REPORTING IN LOCAL GOVERNMENTS: APPLICATIONS OF OVACIK MUNICIPALITY	117--128
2017	2	Special 3	Hacı İbrahim DELİCE	TAKISIZ İSİM TAMLAMASI ÜZERİNE	129--140
2017	2	Special 3	Gülnur AYDIN	YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENENLERİN TÜRKİYE ve TÜRKÇEYE İLİŞKİN ALGILARININ İNCELENMESİ (ADÜ-TÖMER ÖRNEĞİ)	141--164
2017	2	Special 3	Safiye KARABABA	ÇOCUK EDEBİYATI YAPITLARININ BARIŞ EĞİTİMİNDE FARKINDALIK OLUŞTURMASI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ	165--186
2017	2	Special 3	Özge UYSAL ŞAHİN	SAĞLIK HİZMETLERİNDE FARKINDALIK YARATMADA SOSYAL MEDYANIN ROLÜ	187--196

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2017	2	Special 3	Nilay KÖLEOĞLU	SANAL DENEYİMSEL PAZARLAMANNIN DAVRANIŞSAL NİYETLER ÜZERİNE ETKİSİ*	197--220
			Hale ÇOLAKOĞLU		
2017	2	Special 3	Muzaffer AKDOĞAN	GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE'DEKİ ASKERİ MÜDAHALELERİN AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİNE ETKİSİ	221--228
2017	2	Special 3	Mustafa KOÇANCI	KİTLESEL GÖÇ HAREKETLERİ VE TÜRKİYE	229--248
			Mete Kaan NAMAL		
2017	2	Special 3	Özge UYSAL ŞAHİN	SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE KAMU ÖZEL SEKTÖR ORTAKLIKLARI	249--274
			Mehmet ŞAHİN		
2017	2	Special 3	Türkan Fırıncı ORMAN	DILTHEY, HERMENEUTİK VE TOPLUM BİLİMLERİ	275--288
2017	2	Special 3	Serkan YORGANCILAR	ŞERİF MARDİN'İN TÜRK TOPLUM YAPISINI ANALİZ YÖNTEMİ	289--300
2017	2	Special 3	Tuğçe UTKU	ANKARA'DA BİR YENİDEN KULLANIM ÖRNEĞİ: SALT ULUS	301--314
2017	2	Special 3	Veli KARGI	YOKSULLUKLA MÜCADELEDE GELİR DESTEĞİ ÖNERİLERİNE KURAMSAL BİR YAKLAŞIM	315--328
			H. Yasemin ÖZUĞURLU		
2017	2	Special 3	Halide OKUMUŞ	BULMACA SERAMİK İÇKİ KAPLARI	329--342
2017	2	Special 3	Ozlem TONGUC	DECREASE OF THE CHLOROPHYLL CONTENT ASSOCIATED WITH HEAVY METAL ACCUMULATION IN FONTINALIS ANTIPYRETICA HEDW	343--350
			YAYINTAS		
			Latife Ceyda IRKIN		
			Selehattin YILMAZ		
2017	2	Special 3	Banu DAVUN	EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN YÜKSEKÖĞRETİMDE KALİTEYE İLİŞKİN FARKINDALIKLARININ BAZI DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ: AKSARAY ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ	351--359
2018	3	1	Nesrin YAVAŞ	ECOCRITICISM AND MAGICAL REALISM IN KAREN TEI YAMASHITA'S THROUGH THE ARC OF THE RAINFOREST	1--12
2018	3	1	Filiz TUFAN EMİNİ	TÜRKİYE'DE BİLGİ EDİNME HAKKI: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE WEB SAYFALARI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME	13-26
			Çağlar Eren AYAZ		
2018	3	1	Çağrı HAMURCU	INVESTIGATION OF AWARENESS, TAKING RESPONSIBILITY AND MOTIVATION CHANGES IN PEOPLE WHO TAKE COACHING	27-38
2018	3	1	Irvan TRANG	ENTREPRENEURIAL ATTITUDE, ENTREPRENEURIAL SOCIAL ENVIRONMENT AND THE ENTREPRENEURIAL ABILITY TO ENTREPRENEURIAL INTENSITY TO BE YOUNG ENTREPRENEUR ON KABUPATEN MINAHASA INDUK	39-50
			Christoffel Mardy O. MINTARDJO		
2018	3	1	Kaan YİĞENOĞLU	21. YÜZYILIN İDEOLOJİK GÜÇ MÜCADELESİ: ULUSLARARASI SİSTEMİN DEĞİŞEN DOĞASINI ANLAMAK	51-70

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2018	3	1	Erdal KARA	İSPANYA'NIN ALTIN ÇAĞINDA SEVİLYA KENTİNİN İSPANYOL SANATINDAKİ YERİ	71-88
2018	3	1	Halide OKUMUŞ	ENCOUNTERED OCCUPATIONAL RESPIRATORY TRACT DISEASES IN THE PRODUCTION OF CERAMIC	89-96
			Ateş ARCASOY		
			Arzu MİRİCİ		
2018	3	2	Halide OKUMUŞ	SERAMİK ÜRETİMİNDE SAĞLIK SORUNLARINA YOL AÇABİLECEK HAMMADDE VE METAL OKSİTLER	1--12
			Ateş ARCASOY		
2018	3	2	Demet YENER	"SEVDALİNK" VE "İNSANLIK AYAĞA KALK" ROMANLARINDA BOSNA SAVAŞI'NDAKİ TOPLUMSAL YAPI VE İLİŞKİLERİN OLUŞUMSAL YAPISALCI ELEŞTİRİSİ	13-50
			Cumhur ASLAN		
2018	3	2	Melih KAZDAL	ADALET VE KALKINMA PARTİSİ DÖNEMİ TÜRKİYE-RUSYA İLİŞKİLERİ (2002-2017): DIŞ POLİTİKADA ÇATIŞMA VE İŞBİRLİĞİ	51-62
2018	3	2	Derya SÖNMEZ	TÜBİTAK-4004 DOĞA EĞİTİMİNE KATILAN ÖĞRETMENLERİN DOĞA EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	63-72
2018	3	2	Hilal ÇELİK	PERSPECTIVES OF THE MANAGERS IN THE TELECOMMUNICATION SECTOR ON CUSTOMER LOYALTY	73-86
			Murat GÜLER		
2018	3	3	Fırat BARÇADURMUŞ	DEEP HISTORY OF LIBERALISM: AN APPROACH TO LIBERALISM HISTORY	1--10
2018	3	3	Ahmet Mete ÇİLİNGİRTÜRK	OPTIMIZATION OF TURKISH MACRO ECONOMETRIC FISCAL AND MONETARY POLICIES FOR GROWTH	11--24
			Habip KOÇAK		
			Turgut ÜN		
2018	3	3	Aziz Cumhur KOCALAR	ARKEOLOJİK YERALTI YERLEŞMELERİ VE KORUMA SORUNLARI NEVŞEHİR YERALTI ŞEHİRLERİ (DERİNKUYU, KAYMAKLI)	25-46
2018	3	3	Mevlut CEYLAN	EDUCATING RITA: THE NEEDS OF ADULT LEARNERS IN FURTHER EDUCATION	47-52
2018	3	3	Burak ACAR	COMPARISON NUMBERS OF PHOTOGRAPH USED IN PRINTED AND INTERNET NEWSPAPERS OF THREE BEST-SELLING NEWSPAPERS IN SEVEN DAILY PERIOD	53-60
			Bedriye TAYLI		
2018	3	4	Nurida NOVRUZOVA	ETHNO-CULTURAL ANALYSIS OF THE TEXTS OF TURKIC EPIC STORIES	1--14
2018	3	4	Şadi AYDIN	TÜRKİYE'DE SADIK HİDAYET	15-24
2018	3	4	Erol DURAN	CYCLE TOURISM AS AN ALTERNATIVE WAY OF TOURISM DEVELOPMENT IN ÇANAKKALE, TURKEY	25-34
			Figen SEVİNÇ		
			Serhat HARMAN		
2018	3	4	Hikmet ASUTAY	KÜLTÜR EĞİTİMİ OLARAK TÜRK-ALMAN GÖÇMEN YAZINI	35-40
2018	3	4	Mehtap YILMAZ	MATEMATİK ÖĞRETİM MATERYALLERİNİN 3D YAZICILARLA ÜRETİMİ VE EĞİTİMCİYE SAĞLADIĞI KATKILAR	41-52
			Mehmet ALGİL		

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2018	3	4	Bahattin YALÇINKAYA	A SURVEY ABOUT UNIVERSITY STUDENTS' PERCEPTION OF POST-TRUTH ON SOCIAL MEDIA	53-64
			Ayşegül Hülçen DÖNMEZ		
			Furkan AYDIN		
			Nida KAYALI		
2018	3	4	Şadi AYDIN	SASANI KÜLTÜRÜ VE İSLAM'IN ÇATIŞMA ALANI: İRAN	65-76
2018	3	Special 1	Ertuğ ÖNER,	GEDİZ DELTASI PALEOCOĞRAFYASINDA PANAZTEPE'NİN LİMANINI BULMA UMUDU	1--18
			Serdar VARDAR		
2018	3	Special 1	Ertuğ ÖNER,	KAŞ ÇEVRESİNDE PALEOCOĞRAFYA ARAŞTIRMALARI VE KYANEAI-AVŞAR TEPE ANTİK YERLEŞMELERİNİN JEOARKEOLOJİK PROBLEMLERİ	19-40
			Serdar VARDAR		
2018	3	Special 1	Onur Özden	GASTRONOMİDEKİ UMUT: BİR SOSYAL GİRİŞİMCİLİK ÖRNEĞİ OLARAK HAYATA SARIL LOKANTASI	41-52
			Serdar Sünnetçioğlu		
			Ferah Özkök		
2018	3	Special 1	Ayhan ESİ	BİLİM VE UMUT	53-58
2018	3	Special 1	Ayten DİNÇ	DOĞUMHANELERDE ERGONOMİK RİSKLER VE TEHLİKELERİN SAPTANMASI	59-68
2018	3	Special 1	Ayşe TANRIVER CELASIN	"UMUT" TELKİN EDEN HÜSN-İ HAT LEVHALARI	69-80
2018	3	Special 1	Esmeralda Kadena	SMARTPHONE SECURITY AWARENESS AND PRACTICES OF USERS IN ALBANIA	81-94
2018	3	Special 1	Ibrahim YORGUN	A Predecessor of the 2nd World War during Atatürk's Era and a History of Creation of an American Camp: US Chief of Staff's Turkey Visit & Ramifications to the Present	95-100
2018	3	Special 1	Lale ORTA	SPORDA CİNSİYET EŞİTLİĞİ	101-108
2018	3	Special 1	Münevver Berrin Kayman Karagül	GEOMETRİNİN SANAT ESERİ ÜRETİMİNDE YARATICILIĞA ETKİSİNE BİR ÖRNEK, "EVİRE ÇEVİRE" HEYKEL SERGİSİ	109-118
2018	3	Special 1	Mehmet Fatih Karagül	YEREL DEĞERLERİN SANATTA ESİN KAYNAĞI OLARAK KULLANIMINA BİR ÖRNEK: TROİA SERGİSİ	119-126
2018	3	Special 1	Nigar Neşe KEMİKSİZ	ARAP-İSRAİL SORUNU ve BÖLGESEL YANSIMALARI	127-144
2018	3	Special 1	Semra KILIÇ KARATAY	AKSARAY AHŞAP İŞÇİLİĞİ ve OYMA SANATI	145-150
2018	3	Special 1	Semra KILIÇ KARATAY	AKSARAY'DA UNUTULAN BİR GELENEK DÖVME SANATI	151-156
2018	3	Special 1	Nilsun SARIYER	UMUDUN ÖLÇÜMÜ- FACEBOOK KULLANICILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	157-164
2018	3	Special 1	Şenol ÇELİK	TÜRKİYE'DE KEÇİ SAYISI, KEÇİ SÜTÜ ÜRETİMİ VE DOLAR KURU İLİŞKİSİNİN BOUND TESTİ İLE BELİRLENMESİ	165-172
			Turgay ŞENGÜL		
			Bünyamin SÖĞÜT		
			Yusuf ŞENGÜL		
			Hakan İNCİ		

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2018	3	Special 1	Şenol ÇELİK	ÇANAKKALE İLİNDE SAĞILAN KOYUN SAYISI, SÜT ÜRETİMİ, DOLAR KURU VE ALTIN FİYATI İLİŞKİSİ: ARDL BOUND TESTİ YAKLAŞIMI	173-180
			Turgay ŞENGÜL		
			Bünyamin SÖĞÜT		
			Ömer ŞENGÜL		
			Hakan İNCİ		
2018	3	Special 1	Şenol ZÜMRÜT	SOMUTTAN SOYUTA: FOTOĞRAFİK GÖRME	181-198
2018	3	Special 1	Yusuf Arif KUTLU	ŞİFALI TAŞLARIN PLASEBO ETKİSİ ÜZERİNE BİR ANKET ÇALIŞMASI	199-208
			Ayten ÇALIK		
			Emin Uğur ULUGERGERLİ		
2018	3	Special 1	Şule OLGUN	MEME KANSERİNİ ÖNLEMEDE İHMAL EDİLEN BİR GRUP: BİRİNCİ DERECE YAKIN AKRABALAR	209-216
2018	3	Special 1	ADEM DALCALI	FARKLI MIKNATIS MALZEMELERİNİN YÜZEY MIKNATISLI DOĞRUDAN TAHRİKLİ SABİT MIKNATISLI SENKRON MOTOR PERFORMANSINA ETKİSİ	2017-224
			Cemil OCAK		
2018	3	Special 1	Cemil OCAK	GÖMÜLÜ MIKNATISLI SENKRON MOTORLARIN GEOMETRİ TABANLI AKI BARIYERİ OPTİMİZASYONU	225-234
			ADEM DALCALI		
2018	3	Special 1	Deniz GÖKDUMAN	RESİM SANATINDA 1940-1960 YILLARI ARASINDA SOYUT DİŞAVURUMCU AKIMLAR	235-256
2018	3	Special 1	Fatih AYDIN	TÜRKİYE'DE KARAYOLU ULAŞIMININ TARİHSEL GELİŞİMİ	257-266
			Muhammed ORAL		
2018	3	Special 1	Filiz Tufan EMİNİ	TÜRKİYE'DE BİLGİ EDİNME HAKKI: AÇIKLIK VE ŞEFFAFLIK İLKELERİNİN BELEDİYE WEB SAYFALARINA YANSIMASI	267-278
			Çağlar Eren AYAZ		
2018	3	Special 1	Muhammed ORAL	KÜRESEL ENERJİ TALEBİNDE KONVANSİYONEL OLMAYAN KAYNAKLARIN ROLÜ	279-286
2018	3	Special 1	Özge UYSAL ŞAHİN	TÜRKİYE'DE SAĞLIK TURİZMİNİN POTANSİYELİ VE GELECEĞİ: SWOT ANALİZİ	287-300
			Mehmet ŞAHİN		
2018	3	Special 1	Ali ÖZTÜRK	MÜZEDE MÜZİK UYGULAMALARINA BİR ÖRNEK: BURSA ENERJİ MÜZESİ	301-308
2018	3	Special 1	Ayhan ESİ	MATEMATİKTE YARATICILIK	309-314
2018	3	Special 1	Aysen ŞİMŞEK KANDEMİR	ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ İLE BAŞARIYA İNANMA DUYGUSU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	315-320
			Öznur GÖKKAYA		
2018	3	Special 1	Banu DAVUN	PRİZREN'DE YOK OLUP GİDEN OSMANLI İZLERİ: ŞAİP SİPAHİ KONAĞI	321-330
2018	3	Special 1	Filiz Tufan EMİNİ	VİZYON BİLDİRİMLERİNDE İNOVASYON: TÜRKİYE'DEKİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÖZELİNDE BİR DEĞERLENDİRME	331-340
			Çağlar Eren AYAZ		
2018	3	Special 1	Esra YALÇIN	OFİS ÇALIŞANLARININ DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ İLE GÖNÜLLÜ SOSYAL SORUMLULUK ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ	341-352
			Ahmet UÇAKTÜRK		
			Tülay UÇAKTÜRK		

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2018	3	Special 1	Ayten EŞİ	ADİYAMAN İLİNDE EKMEK TÜKETİMİNİN EĞİTİM DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİ	353-356
2018	3	Special 1	Meltem İRTEŞ GÜLŞEN	UÇAK BİLETLERİNDE BELİRLİLİK İLKESİNİN İRDELENMESİ	357-370
2018	3	Special 1	Nilsun SARIYER Muammer CEYLAN	SOSYAL MEDYADAN ÜRÜN SATIN ALAN TÜKETİCİ PROFİLİ	371-376
2018	3	Special 1	Rukiye SONMEZ	REKABETÇİ İŞBİRLİĞİ ANLAŞMALARINDA İŞBİRLİKÇİ PROFİLİNİN SEKTÖREL DÜZEYDE ANALİZİ	377-384
2018	3	Special 1	Şenol ÇELİK Turgay ŞENGÜL Ömer ŞENGÜL Hakan İNCİ	ÜRKİYE'DE İLLERE GÖRE HAYVANSAL VE BİTKİSEL ÜRÜNLERİN KÜMELEME ANALİZİ İLE İNCELENMESİ	385-398
2018	3	Special 1	Şenol ÇELİK Turgay ŞENGÜL Yusuf ŞENGÜL Hakan İNCİ	TÜKETİCİ FİYAT İNDEKSİNİ ETKİLEYEN BİTKİSEL VE HAYVANSAL ÜRETİM DEĞERLERİNİN ÇOK DEĞİŞKENLİ UYARLANABİLİR REGRESYON UZANIMLARI İLE İNCELENMESİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ	399-408
2018	3	Special 1	Gülqız Hacıbala Mirzəyeva (Adilova)	THE POETIC STRUCTURE OF LEXICAL UNITS OF AZERBAIJAN BAYATIES	409-416
2018	3	Special 1	Günel Feyruz QURBANOVA	About the history of establishment and development of the financial terminology in the Azerbaijani language	417-426
2018	3	Special 1	Hicran RZAZADE Özlem GÜZEL Rüya EHTİYAR	AZERBAIJAN'DA İNANÇ TURİZMİNİN MEVCUT DURUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK NİTEL BİR ARAŞTIRMA	427-446
2018	3	Special 1	Nurali Zarbali oghlu CHALABIYEV	CONFLICTING INTERACTION AS A PSYCHOLOGICAL RISK FACTOR IN INTRA-FAMILY RELATIONS	447-454
2018	3	Special 1	Özlem YAYINTAŞ	AZERBAIJAN'IN MONOGRAFLARA GİREN ŞIFALI BİTKİLERİ	455-470
2018	3	Special 1	Yasemin OĞUZ GÜNER	SAĞLIK HİZMETLERİNDE İYİLEŞTİRME VE HASTA GÜVENLİĞİ İÇİN TIBBİ HATALAR VE MALPRAKTİS NEDENLERİ	471-480
2018	3	Special 1	Ahmet KAYAN	ÇEVRE SORUNLARINA EĞİTİMLE FARKINDALIK OLUŞTURMA	481-496
2018	3	Special 1	Albina PAJO	RHETORIC AND STYLISTICS IN THE FUNCTION OF EFFECTIVE COMMUNICATION	497-502
2018	3	Special 1	Arda AKSU Hakan PEKEY	ISO 14001 YÖNETİM SİSTEMİNİN UYGULANMASINDAN KAZANILAN FAYDALAR: BİR LİTERATÜR İNCELEMESİ	503-508
2018	3	Special 1	Aslı AKSOY	BAZI TAZE SEBZELER VE ÇİĞ TAVUK ETİNDE YÜZEY DEKONTAMİNASYONU UYGULAMALARININ İNCELENMESİ	509-526
2018	3	Special 1	Ayşe ASİLTÜRK	İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNİN GELECEĞİ: İK 4.0	527-544
2018	3	Special 1	Ayşe CEYHAN H. Fatma ŞENER	MODA TASARIMINDA ULUSLARARASI FARKINDALIK YARATMA	546-556

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2018	3	Special 1	Ayşe DAĞ PESTİL	ANA DİLDE KONUŞMA BECERİSİNİ ÖLÇME DEĞERLENDİRME	557-570
			Mehtap ÖZDEN		
2018	3	Special 1	Ayşe Nur TOPTAŞ	The SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KONUSUNDA BİR İLETİŞİM ARACI OLARAK GRAFİK TASARIMIN ROLÜ	571-580
2018	3	Special 1	Ayşen ÖZMEN	MERKEZİ HEKİM RANDEVU SİSTEMİNİN İŞLEYİŞİ İLE İLGİLİ MEDYAYA YANSIYAN HABERLERİN İÇERİK ANALİZİ	581-590
			Kerime GÜLEÇ		
2018	3	Special 1	Barış KANTOĞLU	İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİMİNDE ANALİTİK HİYERARŞİ PROSESİ (AHP) MODELİ	591-596
			İrem DÜZDAR ARGUN		
			Serkan SÖNMEZ		
2018	3	Special 1	Bekir EŞİTTİ	ÇANAKKALE TURİZMİNİN KARBON AYAK İZİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA KALKINMA VE TURİZMİN KARBON AYAK İZİ	597-608
			Erol DURAN		
2018	3	Special 1	Cahit YILDIZ	PRUNUS SPINOSA L. VE RUBUS SANCTUS SCHREB. YAPRAK EKSTRAKTLARININ CAPSICUM ANNUUM L. ÇEŞİTLERİNDE TOPLAM PROTEİN MİKTARI VE PEROKSİDAZ AKTİVİTESİ ÜZERİNE ETKİLERİNİN BELİRLENMESİ	609-616
			Cüneyt AKI		
2018	3	Special 1	Çağla KARAKAŞ ATEŞ	TÜRKİYE'DEKİ INSARAG UYUM SÜRECİ	617-624
			Yusuf Arif KUTLU		
2018	3	Special 1	Eda Nur GENÇ	TİPOGRAFİK LOGOLAR TÜKETİCİLER ÜZERİNDE NASIL MARKA ALGISI YARATIR? "DENEYSEL BİR UYGULAMA"	625-636
			Bedirhan ARSLANBAŞ		
2018	3	Special 1	Emine YETİM	BİR İŞ SAĞLIĞI KONUSU OLARAK ÖĞRETMENLERDE İŞ STRESİ VE BAŞA ÇIKMA YOLLARI	637-652
			Derya DEMİRDİZEN ÇEVİK		
2018	3	Special 1	Engin ÇAĞLAK	FARKINDALIK YARATMAKTA İLETİŞİMİN GÜCÜ	653-660
2018	3	Special 1	Ercan AKŞİT	PLAZMA ATEROJENİK İNDEKSİN DİYABETES MELLİTUS TİPLERİ ARASINDA KARŞILAŞTIRILMASI	661-664
			Özge TURGAY YILDIRIM		
			Ayşe HÜSEYİNOĞLU AYDIN		
			Fatih AYDIN		
2018	3	Special 1	Eser KAHRAMAN	TARİHİ VE KÜLTÜREL FARKINDALIK (NİĞDE'NİN TARİH VE KÜLTÜR KARINÇALARI-2 PROJESİ ÖRNEĞİ)	665-682
			Ahmet KILIÇ		
			Cüneyt AKYOL		
2018	3	Special 1	Fulya SİMAVOĞLU	REKLAMLARDA KOKU DUYUSUNUN KULLANIMINA İLİŞKİN GÖSTERGEBİLİMSEL ANALİZ: TEMİZLİK ÜRÜNLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	683-696
			İpek KUŞTEPE		
2018	3	Special 1	Yusuf AVCI	ORTAOKUL YEDİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNE GÖRSEL OKURYAZARLIK BECERİSİ ETKİNLİKLERİNİN UYGULANMASI	697-714
			Gamze ÇELİK		

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2018	3	Special 1	Gözde ÖZSEZER KAYMAK	YAYGIN GÖRÜLEN KRONİK HASTALIKLARDA KÜLTÜREL FARKINDALIK	715-722
2018	3	Special 1	Halide OKUMUŞ ŞEN	ÇANAKKALE SERAMİKLERİNDE BULMACA TESTİLER	723-738
2018	3	Special 1	Hıdır SERKENDİZ	TÜRKİYE'DEKİ POTANSİYEL RÜZGÂR ENERJİ YOĞUNLUĞUNUN YENİDEN TANIMLANMASI	739-750
			Hasan TATLI		
			Beyhan ÖZTÜRK		
2018	3	Special 1	Irena NIKAJ	Culture – A Reflection of the Development of Society	751-760
2018	3	Special 1	Melike TEKİNDAL	SOSYAL HİZMET UYGULAMASI OLARAK ÖZEL GEREKSİNİME SAHİP ÇOCUKLARLA DEĞERLER EĞİTİMİ GRUP ÇALIŞMASI	761-776
			Elif NEGİZ		
2018	3	Special 1	Nigar MAHMUDOVA	BOBİN BOYAMA KALİTESİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ VE İPLİK TELEFLERİNİN AZALTILMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	777-786
2018	3	Special 1	OKAN KOÇ	AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANELERİNDE BİLGİ KAYNAKLARININ KATALOGLAMADA TUTARLILIĞININ DEĞERLENDİRİLMESİ	787-796
2018	3	Special 1	OKAN KOÇ	CEZAEVİ KÜTÜPHANELERİ: KIRŞEHİR AÇIK CEZA İNFAZ KURUMU KÜTÜPHANESİ ÖRNEĞİ	797-806
2018	3	Special 1	Olger BRAME	LINGUISTIC FUNCTIONS OF ADVERTISING IN SEMIOTIC COMMUNICATION	807-816
2018	3	Special 1	Ömer TÜKENMEZ	DOĞAL AFET DİRENCİNE YÖNELİK BİR ANKET ÇALIŞMASI	817-822
			Yusuf Arif KUTLU		
2018	3	Special 1	Öznur GÖKKAYA	YÖNETİCİLERİN ETKİLEŞİMCİ LİDERLİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ: KİMYA SEKTÖRÜNDE BİR ARAŞTIRMA	823-830
2018	3	Special 1	Rriollza AGOLLI	Aspects of language knowledge in precoolers	831-836
			Laura AGOLLI		
2018	3	Special 1	Sevinç ÖLÇER	OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN YARATICILIK DÜZEYLERİ İLE 60-72 AYLIK ÇOCUKLARIN FEN ÖĞRENİMİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	837-856
			Dilek AŞIKOĞLU ÖZDEMİR		
2018	3	Special 1	Şamil ÖZTÜRK	SPERMATOGENEZİS ve DİNAMİK KÖK HÜCRELER	857-864
			Suat ÇAKINA		
			Hayrunnisa YEŞİL		
			M. İbrahim TUĞLU		
2018	3	Special 1	Ümran ŞENGÜL	GRİ İLİŞKİSEL ANALİZ YÖNTEMİ İLE FİNANSAL PERFORMANSIN DEĞERLENDİRİLMESİ: BIST 100 ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	865-880
			Nalan ECE		
2019	4	1	Erdal KARA	RÖNESANS SANATINDA AT İMGESİ VE TEMSİLİ	1--18
2019	4	1	Ezgi YEMENİCİOĞLU NEGİR	CORNUCOPIA MİTİ VE ÇAĞDAŞ YORUMLARI	19-30
2019	4	1	Fatih BALCI	MODERN SANATTA GÖSTERİLEMİYENİN GÖSTERİLMESİ	31-44

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2019	4	1	Salima Cabrayil GASIMOVA	PSYCHOLOGY AND PHILOSOPHY OF EXISTENTIALISM IN THE EARLY NOVELS OF IRIS MURDOCH	45-52
2019	4	1	Irvan TRANG	CAREER DEVELOPMENT EFFECTS ON PERFORMANCE OF YOUNG ENTREPRENEURS IN KECAMATAN PINELANG	53-64
2019	4	1	Mehmet Erkan KILLIOĞLU	ÇARLIK RUSYASINDA CEDİTCİLİK/YENİ USUL HAREKETİ	65-90
2019	4	1	Sevinc Abbas MUSAYEVA	FROM TRANSLATION HISTORY OF A. N. NEKRASOV'S WORKS INTO THE AZERBAIJANI LANGUAGE	91-96
2019	4	1	Serpil KAPAR	GÜNÜMÜZ GÖRSEL SANATINDA ÇAĞDAŞLIK ANALİZLERİ VE ESTETİK TEORİLER	97-110
2019	4	1	Sinan MİSİLİ	A DISCUSSION OF THE HISTORY AND DEVELOPMENT OF THE ARRIVED SHIP DOCTRINE	111-122
2019	4	1	Şadi AYDIN Serdar DORUK	YUNANİSTAN KÜTÜPHANELERİ İSLAMİ EL YAZMALARI	123-138
2019	4	1	Yasemin TANRIVERDİ	KENTTE İMGE ÜRETİMİ BAĞLAMINDA SANATSAL YAKLAŞIMLAR	139-146
2019	4	1	Xanim RZA SULTANOVA	H. CAVIDIN'İN ŞİRLER DÜNYASINDA TANRI ARKETİPİ	147-152
2019	4	1	Sevinç ÖLÇER Gözde YILMAZ	ÇOCUKLARDA ÖZERKLİK ALGISI İLE ÖĞRETMENLERİN ÖZERKLİĞİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE GELİŞTİRMEYE YÖNELİK STRATEJİLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	153-176
2019	4	2	Gültökin Ağacan Əliyeva	ISA ISMAYILZADE AS A REPRESENTATIVE OF ASSOCIATIVE POETRY	177-184
2019	4	2	Hicran Hanım HALAÇ Hanane MOKRANE Saadet TURAN	TÖMER ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜREL MİRAS VE KORUMA FARKINDALIĞI; ESKİŞEHİR ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEKLEMİ	185-204
2019	4	2	Mustafa Emre ÇAĞLAR	THE SELF AS AN ANCHOR: HOW DO HUMAN ASCRIBE VALUE TO THINGS?	205-226
2019	4	2	Zuhal ŞİMŞEK	ÇATI VE CEPHEDE SU YALITIM MALZEMELERİNİN SEÇİM KRİTERLERİNİN İNCELENMESİ	227-238
2019	4	2	Filiz Tufan EMİNİ Çağlar Eren AYAZ	ENGELLİ BİREYLERE YÖNELİK KURUMSAL FARKINDALIK: BALIKESİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ	239-248
2019	4	2	Şadi AYDIN	SULTAN VELED DİVÂNİ'NDA BULUNAN MUVAŞSAHLAR	249-266
2019	4	2	Hicran Hanım HALAÇ Pelin YILMAZ	ISPARTA ÜZÜM ÇARŞISI ÜST ÖRTÜ SORUNLARI	267-280
2019	4	3	Tuğrul KARANFİL	CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE MEDYA	281-292
2019	4	3	Nevenka POPOVIC SEVIC Milica SLIJEPCEVIC	THE DIGITAL NECESSITY IN MARKETING EDUCATION TO THE MILLENNIAL GENERATION	293-304

YIL	CİLT	SAYI	YAZAR	BAŞLIK	SAYFA
YEAR	VOLUME	ISSUE	AUTHOR	TITLE	PAGE
2019	4	3	Fatih AYHAN	EĞİTİM COĞRAFYASI AÇISINDAN BİR KARŞILAŞTIRMA: BAKIRKÖY VE SULTANGAZİ İLÇELERİ	305-320
2019	4	3	Rriollza AGOLLI	CONSTRUCION CREATED BY EXPERIENCES, CRITICAL REFLECTION ON THEM- CONSTRUCTIVIST APROOACH TO LEARNING	321-328
			Laura AGOLLI		
2019	4	3	Diyar KARADEMİR	KİLİS İLİ'NDE ARAZİ KULLANIMINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞİMLER (1990-2018)	329-342
			Mesut DOĞAN		
2019	4	3	Yasemin ÇİFTÇİ	REFLECTIONS OF ENDURING EDUCATIONAL INSTITUTIONS: VILLAGE INSTITUTES	343-358
			Timuçin TUNÇ		
2019	4	3	Irena NIKAJ	BUILDING THE CITY (VILLAGE) OF THE FUTURE WITH SCHOOL, YOUNG CHILDREN AND FAMILIES	359-366
2019	4	3	Evjonda PYLLI,	CHALLENGES OF ACQUIRING SCIENTIFIC KNOWLEDGE FOR STUDENTS OF PRE-UNIVERSITY EDUCATION AND TEACHER RESPONSIBILITIES IN THE CLASSROOM ENVIRONMENT	367-376
			Pranvera BRAME		
2019	4	3	Nikola VUKČEVIĆ	THE INFLUENCE OF ETHICS AND ISO STANDARDS ON THE EDUCATION PROCESS IN HIGHER EDUCATION	377-384
			Dragiša VUKOTIĆ		
2019	4	3	Aliye Umran ALİZADE	NİZAMİ GENÇEVİNİN ESERLERİNDE SÖZÜN DEĞERİ VE DİL KONULARI	385-392
2019	4	3	Jonila SULA	THE LAW IN TRANSITION, THE HUMAN RIGHTS AND THE JUSTICE REFORM	393-408
2019	4	3	Hojjatollah JAVANI	A COMPARATIVE STUDY ON VIEW POINTS OF IMAM ALI AND CONFUCIUS ON EDUCATION	409-418
			Marzyeh HEYDARI,		
			Noorisadat SHAHANGIAN		
2019	4	4	Murat ERDEMİR	TARİHİ KONYA HASBEY DAR'UL HUFFAZI'NIN (MESCİT) SONLU ELEMANLAR ANALİZİ YÖNTEMİYLE DEPREM DAVRANIŞININ İNCELENMESİ	419-432
			Mehmet Emin BAŞAR		
2019	4	4	Diyar KARADEMİR	CİZRE ŞEHRİNİN KURULUŞ VE GELİŞİMİ	433-454
2019	4	4	Vedat BAJRAMI	INCLUSIVE EDUCATION IN MULTICULTURAL ENVIRONMENTS IN EUROPE AND THE BALKANS	455-466
2019	4	4	Cumhur ASLAN	SPOR MEDYASINDA MCDONALDLAŞMA: SOKRATES DERGİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	467-474
2019	4	4	Tuba KORKMAZ	BELEDİYELERDE SERAMİK ATÖLYECİLİĞİNE BİR ÖRNEK: KEPEZ BALIK PARK SERAMİK ATÖLYESİ	475-482
			Sultan Sevda KILIÇ		

